BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 EYLÜL 2013

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2013 / 09 FİYATI: 4 TL

Her İlerlemenin ve Kuruluşun Anası Özgürlüktür

Mustafa Kemal Atatürk

Prof. Haberal'ın Özgürlük Albümünden S: 4

Dr. Sıtkı Aydınel: **Mustafa Kemal Paşa ve Efeler** S: 13

Deniz Bener: **Atatürk Bizden Biridir** S: 27

Bu kez Metin Gören Soruyor: **Suçum ne?** S: 41

Haluk Erdemol: **Truva Savaşı** S: 59

Dr. Tekin Özertem: **Kültür, Sanat ve Adalet** S: 51

Çetin İmir'den yeni bir belgesel: **Kommagene Uygarlığı**

Temenni ederim ki, yaşadığımız bu ortam;

● İnsanın değerini ● Zamanın kıymetini,
● Kendimize yapılmasını istemediğimiz bir hareketi, bizim de başkalarına yapmamamız gerektiğini, ● Özgür yaşamanın ne büyük bir zenginlik olduğunu;
● Demokrasilerde egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğunu;
ve son olarak da; ● Allahın emri ve devletin temeli olan adaletin herkesin hakkı olduğunu ve...
● Hakimlerin de Türk Milleti adına adaleti tecelli ettirmekle yükümlü olduğunu toplumumuza anlatabilmiş olsun

Prof. Dr. Mehmet Haberal
CHP Zonguldak Milletvekili

Tüm Başkent kuruluşlarından ücretsiz sağlanabilir

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

Bütün Dünya 2000

1 EYLÜL 2013

Başkent Üniversitesi Adına Sahibi:
Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

Görsel Yönetmen ve Yayın Genel Yönetmeni Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Redaksiyon:
Fatma Ataman

Düzeltme Sorumlusu:
Nükhet Alicikoğlu

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

Seçiciler Kurulu:
Prof. Dr. Nevzat Bilgin *(Anısal Başkan)*
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkircioğlu,
Gürbüz Atabek, Necmi Tanyolaç, Mete Tizer,
Kaya Karan, Alaettin Giray, Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos,Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:
Yücel Aksoy, Pelin Hazar Aliabbasi, Sabriye Aşır,
Nuray Bartoschek, Sadi Bülbül, Haluk Cansın,
Yılmaz Dağdeviren, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan,
Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop, Gürbüz Evren,
Metin Gören, İlyas Halil, Mümtaz İdil, Çetin İmir,
Muzaffer İzgü, Sinan Meydan, Mehmet Muhsinoğlu,
Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Sebahat Önen
Cengiz Özakıncı, Saniye Özden, Bekir Özgen, Yaşar Öztürk,
Sezin San, Rıfat Serdaroğlu, Mete Tizer, İzlen Şen Toker,
İzmir Tolga, Suat Türker, Engin Ünsal, Mehmet Ünver,
Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:
10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 215 51 27-313
Faks: (0312) 222 90 07

İletişim Adresi:
Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 23 / 08 / 2013

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI
Bütün Dünya
YIL:16 SAYI: 184

İÇİNDEKİLER

3 **İnsan Olmak İçin Düşünmek Gerek** *Mete Akyol*

9 **Kelimelerde Karşılığı Yok** *Nuray Bartoschek*

13 **Mustafa Kemal Paşa ve Efeler** *Dr. Sıtkı Aydınel*

17 **Tarsus Nutku** *Sinan Meydan*

21 **Atatürk'ün Dil Çalışmaları** *Cengiz Önal*

25 **Hakimiyeti Milliye**

27 **Atatürk Bizden Biridir** *Deniz Bener*

30 **Zagra'daki Türklerin Yaşadıkları** *Konur Ertop*

36 **Garcia'ya Mektup**

41 **Suçum Ne?** *Metin Gören*

45 **Yahudi Soykırımı Suçlaması** *Cengiz Özakıncı*

51 **Kültür Sanat ve Adalet** *Tekin Özertem*

56 **Arz Etmek** *Orhan Velidedeoğlu*

59 **Hektor Akhilleus ve Truva Şavaşı** *Haluk Erdemol*

65 **Nemrut Dağı ve Kommagene Uygarlığı** *Çetin İmir*

71 **Avrupalılara Kremalı Kahve ile Çikolatalı Kahveyi Kim Öğretti?** *Gürbüz Evren*

77 **Ankhu'nun Şiiri**

79 **Umutsuz Umut** *Bekir Özgen*

83 **Numaradan Kaymakamlık Nasıl da İşimize Yaramıştı** *Mustafa Tokyay*

88 **Aristoteles** *Mete Tizer*

90 **Bodrum'a Yapılan Haksızlık** *Can Pulak*

92 **Bir Soygunun Felsefesi** *Nergis Öztürk*

96 **Ameliyat Eldiveni** *Saniye Özden*

99 **Tarihle Çelişen Bir Protesto Objesi** *Sabriye Aşır*

103 **Neler Olmuyor ki Dünyada** *Sezin San*

107 **Bisikletteki Kız** *Yücel Aksoy*

110 **Nikola Tesla** *Mümtaz İdil*

115 **Kim Kimdi?** *Sabriye Aşır*

120 **Benim Oldu Oyunu** *Sadi Bülbül*

123 **Yalnız İnsanlardan Korkar mısınız?** *Mehmet Ünver*

128 **Brugge** *İzlen Şen Toker*

133 **Şartlı Tahliye** *Mehmet Uhri*

138 **Onun Gibi Bir Sesi Kaybedemeyiz** *Sennur Buras*

141 **Haydi Çocuklar Uykuya** *Muzaffer İzgü*

145 **Fahri Işık** *Sema Erdoğan*

12 *İlk Dersimiz Türkçe*
44 *Fırçalayarak*
76 *Bilginizi Denetleyin*
94 *Ufak Tefek Bilgiler*
151 *Çözümler Sayfası*
152 *Yarının Büyükleri*
154 *Bulmaca*
156 *Satranç*
158 *Ayın Kitapları*
160 *Bir Fotograf Bin Sözcük*

Bütün Dünya 'DAN SİZE

Mete Akyol

İnsan Olmak İçin Düşünmek Gerek

Dünyada her canlı varlığın, kendine özgü bir özelliği vardır.

Kuşu kuş yapan özelliği, uçabilmesidir. Balığın özelliği yüzebilmesi, maymunun özelliği yolda yürürcesine bir rahatlıkla daldan dala atlayabilmesi, panterin özelliği hızlı koşabilmesidir.

Söylemeye gerek yok, insanı insan yapan kendine özgü özelliği ise, düşünebilmesidir. İnsan, düşünebildiği denli insandır. Düşünmeyen ve yaşamını düşüncesi doğrultusunda düzenlemeyen insanın, uçmayan kuştan, yüzmeyen balıktan, daldan dala atlamayan maymundan, koşmayan panterden farkı yoktur.

İnsan, kendini tüm varlıklardan üstün kılan düşünce özelliğini, beynini kullanarak uygular. Beyin, bir üretim aracıdır; düşünce üretir.

Her üretim aracının olduğu denli, beynin de hammaddeye gereksinimi vardır. Beynin ana hammaddesi bilgidir; yan hammaddesi karşı görüştür.

Bu iki hammaddeyi insan, kendi yargı değerine göre saptadığı oranlarda birbiriyle bütünleştirir ve bir ürün oluşturur. İnsanı insan yapan düşünce özelliği, işte bu olgudur.

Kendinden başka hiçbir canlı varlıkta bulunmayan düşünce özelliğine sahip olabilmesi için insanın, öncelikle insan olabilmesi gerekmektedir. İnsanın insan olabilmesi için de, öncelikle, düşünce özelliğini kullanabilmesi gerekmektedir.

Düşünce özelliğini kullanmak, yalnızca düşünmek demek değildir. Düşündüğünü açıklamak, yaşamını düşündüğü doğrultuda yönlendirebilmek de "düşünen varlık insan"ın olmazsa olmaz yükümlülüğüdür,

Beyninin ürettiği düşünceyi açıklamaktan korkan, yaşamını beyninin ürettiği düşünce doğrultusunda sürdüremeyen insan, yüzeysel bir bakışla ne denli insan görünümünde olursa olsun, yüzmeyen bir balıktan, uçmayan bir kuştan, yaşamı boyunca bir kez olsun bir daldan bir dala atlamayıp, ömrü boyunca bir ağacın gölgesinde pinekleyen hareketsiz maymundan farksızdır.

İnsan, ya beynini kullanacak ve yaşamını, insan kimliğine ve onuruna sahip çıkarak insanca yaşayacak…

Ya da beynini başka bir kişiye kullandırarak yaşamını, eli sopalı çobanının isteği doğrultusunda sürdürmeyi kabullenen bir koyunun mutluluğunu duyumsayacak, nefes alıp, verdiği ve yaşadığını sandığı sürece…

meteakyol@butundunya.com.tr

Prof. Dr.
Mehmet Haberal'ın
Özgürlük Albümünden

Prof. Dr. Haberal özgürlüğünün ilk gününde kardeşi Prof. Dr. Ali Haberal ile birlikte

Haberal, hücresinden çıktıktan sonra cezaevi avlusunda (soldan) CHP Zonguldak Milletvekili Ali İhsan Köktürk, Av. Dilek Helvacı, 25 yıllık şoförü ve dostu Adalet Erdoğan ve Av. Sinem Aytin tarafından karşılandı

Haberal, cezaevinden ayrıldıktan sonra TEM yolu girişinde "Geçmiş Olsun" diyenlere teşekkür ediyor.

4 yıl 4 ay sonra "kavuştuğu" Karadeniz'iyle özlem gideriyor.

Özgürlük sevincini paylaşanlar Prof. Haberal'a yakın ilgi gösterdi.

Ankara'ya giderken uğradığı Ereğli'de CHP Zonguldak Milletvekili Ali İhsan Köktürk ve Belediye Başkanı Halil Posbıyık'la, Ereğli halkını selamlıyor.

Kilit vurulmuş ameliyat makası tablosunu yapan öğrencisi Op. Dr. Murat Molu'yla ünlü tabloyu gösteriyorlar.

Başkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Abdülkadir Varoğlu ve aile dostu emekli büyükelçi Deniz Bölükbaşı'yla, yol üstündeki bir benzincide iftar sofrasında…

Torunlarının nikahında tanıklık yaptığı aile dostları Cemil Özgür ve eşi MuzafferÖzgür'le

Zonguldak'ta merhum anne ve babasının kabirlerinden sonra ilk ziyaret ettiği lise öğretmeni Canpolat Pomay'la…

Silivri Cezaevi'nde kendisini ziyaret eden Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım'a kardeşi Prof. Dr. Ali Haberal'la yaptığı teşekkür ziyaretinden sonra…

Uluslararası ünlü müzisyen Ayhan Sicimoğlu'yla, özgürlük coşkusunu paylaşıyor…

Ereğli'de gözyaşlarıyla kendisine sarılan bir hanıma teşekkür ediyor.

Zonguldak'taki aile evinin balkonunda (soldan) oğlu Ekonomist Erkan Haberal, kardeşi Prof. Dr. Ali Haberal, oğulları eczacı Kemal Haberal ve Doktor Murat Haberal'la

Gözyaşlarını tutamayan bir vatandaşla kucaklaşırken

Prof. Haberal doğa özlemini giderirken deniz kıyısında rastladığı bir köpeği sevmeyi de ihmal etmedi

Nuray Bartoschek

“KELİMELERDE KARŞILIĞI YOK”

Günlerdir bilgisayarımın ekranındaki fotoğrafa bakıyorum, bıkmadan, usanmadan, tam tersine kendimi o karede duyumsarcasına bir gerçeklikle, hayranlıkla, coşkuyla... Beyaz gömlekli, kravatlı, pantolonunun paçalarını sıvamış , gün batımında, denizde dalgalarla oynaşan bir adam…

Tutsaklığın ne denli ürkütücü olduğunu düşünseniz de, masmavi gökyüzünün sonsuzluğundan, denizin dalgalarından yoksun olmanın ne demek olduğunu , sevdiklerine doyasıya sımsıkı sarılamamanın, canına can katanın son yolculuğunda bir hoşçakal bile diyememenin ve en önemlisi neden içeride olduğunu bile bilmemenin çaresizliğini anlatmak için sözcükler yeterli değildir ne yazık ki.

Özgürlük, sözcük olarak ne denli içimizi açsa, ruhumuzu okşasa da, hiç kimse özgürlüğünü uzunca bir süre yitirmiş kişi denli gerçek değerini anlayamaz.

Dışarıda hızla geçen günlerin, ayların, yılların dört duvar arasında ya da bir hasta yatağında nasıl asırlara dönüştüğünü yaşayan bilir.

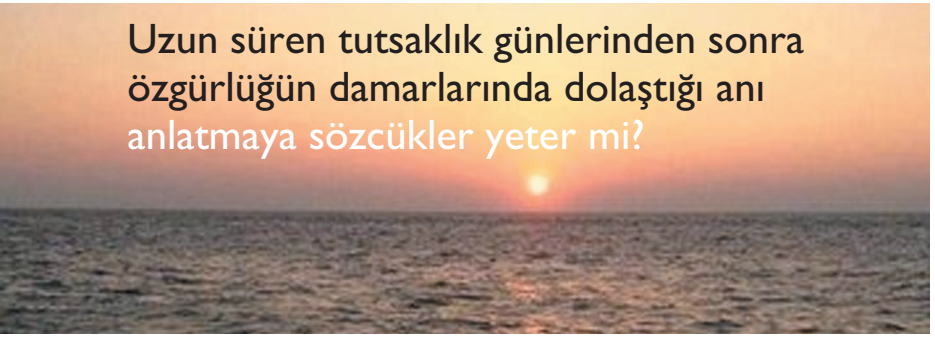
Yıllar önce geçirdiğim trafik kazası sonucunda aylarca kıpırdamadan yatmak zorunda kaldığımı, sabırla, umutla ayağa kalkacağım günleri saydığımı, saatlerin nasıl yavaş ilerlediğini, günlerin nasıl bitmek bilmediğini, suyu bardaktan pipet yardımıyla içtiğim anları sizlerle paylaşmıştım. O günlerde bana sorulsaydı "mutluluğun tanımlarından biri de bardaktan su içebilmektir" derdim.

Tam dört buçuk yıl! Yani dört buçuk asır eder dört duvar arasında! Sosyal paylaşım sitesinde Mehmet Haberal hocamızın özgürlüğüne kavuştuktan sonra üzerinde beyaz gömleği, kravatı, pantolonunun paçaları sıvanmış, gün batımı eşliğinde denizde dalgaların arasında çekilmiş fotoğrafına bakarken gözlerimden yaşlar süzülüyor. Fotoğrafın üzerinde bir başlık "Kelimelerde tarifi yok."

Evet, yok...

Büyük şair Nazım Hikmet, ressam Abidin Dino'ya "Sen mutluluğun resmini çizebilir misin Abidin?" derken mutluluğu tanımlamanın ne denli zor olduğunu vurgulamıştı. Öyle ya, ne kadar çok insan varsa, o kadar çok mutluluk tanımı var. Birisinin mutluluk tanımını alıp diğerine aynı ölçüde giydiremiyoruz.

Özgürlük de öyle değil mi? Uzun süren tutsaklık günlerinden sonra özgürlüğün damarlarında dolaştığı anı anlatmaya sözcükler yeter mi? Deniz kenarında paçalarını sıvamış, neredeyse tüm yaşamını bilime ve insanlığa adamış insan için, binlerce sözlükten tüm özgürlük kavramlarını sıralasak, o an duyumsadıklarını, doyasıya ciğerlerine çektiği havayı, çıplak ayaklarının suyun içinde kum tanecikleriyle, çakıl taşları ile temasını, özgürlüğün ne anlama geldiğini anlatmak için sözcükler yeterli olur mu?

Benim için özgürlüğün fotoğrafıdır bu. Günlerdir bu kareye bakıp düşünüyorum.

Yaşamda her şey karşıtıyla iç içe geçmiş durumda ve birbirinin varoluş nedenidir. Savaş, barışın karşıtı ol-

makla kalmaz aynı zamanda barış kavramının varoluş nedenidir. İyi ve kötü, hastalık ve sağlık, gece ve gündüz, sıcak ve soğuk,karanlık ve aydınlık, yalan ve gerçek, iyi ve kötü, özgürlük ve tutsaklık, dahası yaşam ve ölüm. Bu listeyi olabildiğince uzatmak elimizde. Tüm olumsuz kavramlar, ne yazık ki çoğu kez ancak yoksunluklarında olumlu kavramların gerçek değerini anlamamızı sağlarlar.

Hastaneden yapılan "Kan aranıyor" ya da "Organ aranıyor" duyuruları pek çoğumuzu derinden sarsmaz, bir yakınımız ya da bizim için gerekmedikçe kulaklarımızdan bir ses olarak gelip geçer.

Gerçek anlamda büyük çoğunluğu sarsmış olsaydı her duyuruda hastanelerin önünde uzun gönüllü kuyrukları oluşurdu.

Ama aynı durum bir kez bizim ya da yakınımızın başına geldiğinde her duyuru derinden sarsar, kendi yaşadığımız sıkıntıları anımsar, duyarlılıkla başkalarının yardımına koşarız.

Yakın çevremizden geçmediği, bize dokunmadığı sürece ölümün hep uzak olduğunu düşünürüz... Sonsuza dek yaşayacakmış gibi zamanı bol keseden harcar, anlarımızı sevgi, hoşgörü, güzellik yerine gereksiz endişeler, kırgınlıklar, öfkelerle doldururuz.

Ta ki ölümün acı tokadını yüzümüzde duyumsayıncaya dek.

Sonrasında ölümün bilgeliği siner üzerimize. Olur olmaz şeyleri düşünmemeye, her anımızı dolu dolu yaşamaya, gereksiz yere kalp kırmamaya, sahip olduğumuz herkesin, her şeyin değerini bilmeye çalışırız.

Kendi yaşam alanımızı tehdit edinceye dek savaş yalnızca kitaplarda, yayın organlarında, filmlerde geçen ürkütücü bir sözcüktür. Dünyanın diğer ucunda yaşanan savaşlar bize çok uzaktır nasılsa!

Ölenler bizden değil, kalanlar, bizden değil, hastalananlar bizden değil, haksız yere tutuklananlar bizden değil, savaşanlar bizden değil diyerek sonsuza dek mutlu, huzurlu, sağlıklı, özgür ve barış içinde yaşayabileceğimizi düşünüyorsak aldanıyoruz. Hepimiz birbirimizin varoluş nedeniyiz. Birbirimizin haklarına sahip çıktığımız oranda kendi haklarımıza sahip olacağız. Unutmayalım, dünyanın diğer ucunda bir canlı türünün yok olmasının bile doğanın tüm dengesini bozması denli, duyarsız kaldığımız tüm insanlık suçlarının gün gelip kendi kapımıza dayanacağı da bir gerçektir.

Dileğim, bardaklarımızdan içtiğimiz sudan, dalgalarında yüzdüğümüz denizlerden, gölgesinde dinlendiğimiz ağaçlardan, sevdiklerimizden yoksun kalmadan, dünyada haksız yere tek kişinin bile tutsak olmadığı, sağlığımıza, barışa, aydınlığa, iyiliğe, güzelliklere, yaşama ve insanlığa hep birlikte sahip çıkarak özgür ve mutlu bir dünyayı paylaşmamız. •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

"Özgürlüğün olmadığı bir ülkede ölüm ve çöküntü vardır. Her ilerlemenin ve her kuruluşun anası özgürlüktür."

M. Kemal Atatürk

Hazırlayan: Saniye ÖZDEN

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınayın.

1 Şövale (Fr.)
a-Yazıtbilimci
b-Ressam sehpası
c-Üstderi
d-Kılıçoyunu

2 Virmek (Yun.)
a-Flüt çalmak
b-Bir element
c-Ötücü bir kuş
d-Voliyle balık avlamak

3 Türbülans (Fr.)
a-Mezar taşı yazısı
b-Epilasyon
c-Hava/su burgacı
d-Destansı öykü

4 Urbasız (İta.)
a-Yoksul kimse
b-Ayarsız
c-Yiğitlik gösteren
d-Uzun giysi

5 Ajanda (Lat.)
a-Takvimli defter
b-Çizelge
c-Muhasebe defteri
d-Anı defteri

6 Süspans (Fr.)
a-Santigratın onda biri
b-Filmde verilen gerilim
c-Tasarlanmış çizim
d-Tehlikeli bir hastalık

7 Rulo (Fr.)
a-Nota işareti
b-Sağlık bilgisi
c-Boru biçimi
d-Perhiz

8 Üsküf (Yun.)
a-İshal
b-Slayt
c-Karşılıklı konuşmak
d-Yeniçeri subayı sarığı

9 Akademik (Fr.)
a-Bilimsel nitelikli
b-İşkence aleti
c-Tutuklu
d-Esir

10 Müzikalite (Fr.)
a-Yerleşke
b-Kamp
c-Sahne ışığı
d-Müziğe uygunluk

11 İzolasyon (Fr.)
a-Düşüncede var etmek
b-Boş oturmak
c-Dayanaksız algılama
d-İletkeni bir maddeyle kaplamak

12 Lup (Fr.)
a-Yükseltileri eşit yerler
b-Büyüteç
c-Katı bir element
d-Kimyada ayrışma

13 Nüans (Fr.)
a-Sarı çiçekli bir bitki
b-Gagası dişli kuş
c-İnce ayrım
d-Küçük masa

14 Küvet (Fr.)
a-Yunak teknesi
b-Töretanımaz
c-Süs eşyası
d-Yasadışı

15 Jüpon (Fr.)
a-Giysi altı etek
b-Izgaralık et
c-İriyarı erkek
d-El tezgâhı

Yanıtlar: 151. sayfada

(Fr.) Fransızca, (İta.) İtalyanca, (Yun.) Yunanca, (Lat.) Latince

Yılmadan Yorulmadan

Dr. Sıtkı Aydınel

Mustafa Kemal Paşa ve Efeler

Kuva-yı Milli'ye destek veren yerel kuvvetler

Kurtuluş Savaşımızın Kuva-yı Milliye döneminde büyük kahramanlıklar gösteren nesillerden yıllar sonra bilgi elde etmek çok zordur.

Bu konuda Ege bölgesinde 1995 yılında bir tarih yazmaya giriştiğimde o nesilden sadece yaşı doksanı aşmış birkaç kişiyi bulabilmiştim. Onlar da yaşadıkları çatışmalara ait detayları hatırlamıyorlardı.

Ayrıca çoğunun okuma yazması olmadığı için işgalci düşmanlara karşı katıldıkları baskın, pusu v.b. olaylara ait hiçbir not bırakmamışlardı. Sadece bazı olayları yönlendiren ve örgütleyen çok az sayıda okur yazar kişiler hatıralarını yazmışlardır. Bölgeyi adeta karış karış dolaşmama karşın kısıtlı bilgiler ve bu hatıraları bularak ve Mustafa Kemal Paşa'nın Kuva-yı Milliye'yi organize etmekteki gayretleri

sayesinde bir kitap oluşturabildim. Şunu ifade etmem gerekir ki bunları Savaş kazanıldıktan sonra ele almamak bir eksikliktir. Belki de o günlerin uğraşı içinde bunu mazur görmek gerekebilir. Bütün bunlara karşın yine de bu konular hakkında bilgi sahibi olmak tarihimize sahip çıkmak açısından gereklidir. İşte bu maksatla toplayabildiğimiz bilgileri toplumumuzla paylaşmakta fayda görmekteyiz.

Türk Tarih Kurumu'nu kuran Atatürk'ün Türk tarihine ne kadar değer verdiğini bilmekteyiz. Ancak ne yazık ki bazı kişiler tarihimizi çeşitli nedenlerle saptırma gayretleri içersine girmektedirler. Atatürk, bunu önceden sezdiği için *"Tarih yazmak yapmak kadar mühimdir. Yazan yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır."* sözünü söylemiştir. Kuva-yı milliye tarihini yazarken de, tarih metodolojisi olacak değerdeki bu söze de kesinlikle uymak zorunluluğu vardır.

Onun, Trablusgarp'te, Bingazi'de, Doğu Anadolu'da, özellikle Çanakkale Savaşlarında edindiği deneyimler, onun büyük bir stratejist ve taktisyen olmasında önemli köşe taşlarıdır. Buralarda bulunduğu sürelerde onun en önemli özelliklerinden olan **gözlemciliği** ve (müşahede) **ufkun ötesini görebilme** yetenekleri de bir hayli gelişme kaydetmiştir. Bu sayede çeşitli milletleri, özellikle Türk halkını daha yakından tanıma olanaklarını bulmuştur. O, bulunduğu yerlerde ve ortamlarda olayları sadece seyretmekle yetinmez. Bakmaz, fakat dikkatli gözlerle -görür- değerlendirir, sonuçlar çıkarır böylece, insanları ve olayları sevk idarede vereceği kararlarının, daha sağlıklı ve başarıya açık olmasını sağlar. Bu deneyimlerinde gözlemlemiştir ki, Türk insanı vatanını savunması ve bağımsızlığı için canını asla esirgemez. Vatanını işgal etmeye kalkışan bir düşman olduğunda bütün varlığı ile ona karşı koyar. İşte Mustafa Kemal Paşa Kurtuluş Savaşımızda da Türk'ün bu özelliklerini çok iyi değer-

Mustafa Kemal Atatürk

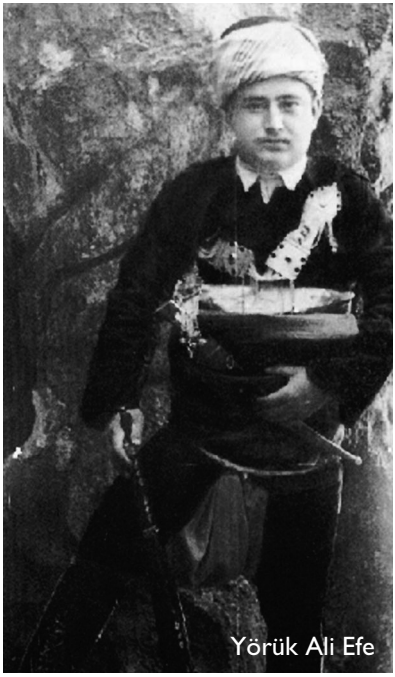
"Tarih yazmak yapmak kadar mühimdir. Yazan yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır."

lendirmiştir.

Mondros Mütarekesi'nden sonra, yurdun bir çok yerleri Müttefik Kuvvetler tarafından işgale başladığında, bunlara karşı halk, yerel örgütler kurarak mücadeleye başlamıştır. Erzurum Kongresi'nde alınan şu kararla da bu örgütler yani Kuva-yı Milliye'nin daha etkin hale getirilmesi hedeflenmiştir:

"Osmanlı vatanının bütünlüğü, milli istiklalimizin elde edilmesi, saltanatın ve hilafetin korunması için Kuva-yi Milliye'yi güçlendirmek ve milli iradeyi hakim kılmak esastır."

Bilindiği gibi 15 Mayıs 1919 günü İzmir işgal edilmiş ve daha ilk gün İzmir ve civarında iki bin kişi yerli Rumlar ve Yunan kuvvetleri tarafından katledilmiştir. İşgal, yurt içine doğru süratle ilerlemiştir. Bu arada İzmir'deki yurtseverler Maşatlık'ta binlerce kişiyi toplayarak işgali protesto etmişler ve Reddi İlhak Milli Heyeti'nin yayınladığı *"Şimdi imdadımız sizin göstereceğiniz yardıma bağlıdır. Mitingler, telgraflarla her yere başvurunuz ve Vatan Ordusu'na iltihaka hazırlanınız"* telgrafını yurdun her tarafına yayınlamışlardır. Bu telgraf çok etkili olmuş Anadolu'nun pek çok yerinde mitingler tertiplenmiş ve birkaç gün içinde İngiliz işgal kuvvetleri Komutanı Amiral Calthorp'a Anadolu'nun bir çok il ve ilçesinden 675 adet protesto telgrafı gelmiştir. Bu durum aynı zamanda Kuva-yı Milliyelerin canlanmasına da neden olmuştur. Önce Urla'da, Söke'de, Çine'de Milis Kuvvetleri oluşmuş ve işgalcilerle mücadeleye girişmişlerdir.

Yörük Ali Efe

Bu sırada Aydın'da Albay Mehmet Şefik komutasında 57. Tümen bulunmakta idi. İzmir'in işgali sırasında, Konakta bulunan Sarı Kışla'dan kaçan subayların ve Yörük Ali Efe ve Kıllıoğlu Hüseyin Efelerin de Kuva-yı Milliye ye katılmaları ve tümen komutanının da onlara silah ve cephane vermesi sonunda daha da güçlenmiş ve organize edilmiştir. Daha sonra Demirci Mehmet Efe de bu mücadeleye katılmıştır. Ancak, Köşk Cephesi'nin kurulması sonrası kendisini adeta bölgede tek lider olarak görmüş ve Yörük Ali Efe'nin yaptığı mücadeledeki başarılarını pek çekememiş ve aralarında anlaşmazlıklar çıkmıştır.

Mustafa Kemal Paşa olayları çok yakından takip etmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi de açılmıştır. Efelerin birbirlerini şikayetleri de bir hayli tehlikeli bir hale gelmiş ve Meclis Başkanı olarak, kendisine doğrudan mektuplar yazmaya başlamışlardır. Mustafa Kemal Paşa bu mektuplara her ikisini de kırmamaya dikkat ederek Yörük Ali Efe'ye *"Vatanperane mesainizde başarılar dilerim…"*

Demirci Mehmet Efe

Demirci Mehmet Efe'ye de *"Millete hizmetlerinize aynı şekilde ve büyük bir itimatla devam etmenizi rica ederim"* diye cevap vermiş, diğer bir mektubunu da-bir saygı ifadesi olarak- "Efendim" kelimesi ile sonlandırmıştır. Devreye bölgedeki yetkili komutanları da sokarak, iki efenin bölgede çatışma durumuna gelebilecek anlaşmazlıkları çözümlemiştir.

Çünkü, henüz düzenli ordu kurulmamıştır ve dolayısıyla işgalci düşmana karşı ancak, bu tip milis kuvvetleri ile mücadele ederek zaman kazanmaya gereksinim vardır. Mustafa Kemal Paşa, Sivas Kongresi sonrası daha Heyeti Temsiliye Reisi iken Milis Kuvvetlerinin organize edilmesi ve desteklenmesi için Müdafaa-i Hukuk Tüzüğüne ek yönetmelik yayımlamış ve bunun uygulanmasını bölgedeki Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri'ne göndermiştir. Böylece bütün yörelerde tek bir düzen kurulması amaçlanmıştır. Bu cemiyetler Kuva-yı Milliye'yi her yönden desteklemiştir. Batı bölgemizde de bu vurucu gücün iskeletini efeler teşkil etmiş, Atatürk bu nedenle efelerden vazgeçememiştir. Nitekim, Yörük Ali Efe bölgede baskın ve pusularla düşmanı yıpratmaya devam ederken, Demirci Mehmet Efe de Albay Mehmet Şefik ile beraber Konya Delibaş isyanının, sonra da Çerkes Ethem ile Adapazarı bölgesinde çıkan Anzavur isyanının bastırılmasında görev almıştır. Fakat sonradan hükümete karşı isyana kalkışmış ve Dinar yakınında İğdecik Köyü'nde bir gece baskını ile kızanları ile birlikte dağıtılmıştır.

Ege bölgesindeki Kuva-yı Milliye harekâtı hakkında özetle bilgi vermenin yanında asıl gayemiz Mustafa Kemal Paşa'nın, Kurtuluş Savaşımızın en başından beri duruma tamamen hakim olduğunu, yerinde ve zamanında mevcut koşullara ve gereksinmelere göre Türk toplumunu vatan savunmasında ne kadar mükemmel sevk ve idare ettiğini ortaya koymaktır. •

sitkiaydinel@butundunya.com.tr

Bursa Nutku'nun Sağlaması

Tarsus Nutku

Şubat 1933'te Bursa'da Türkçe ezana tepki gösteren bir grup, ezanın yeniden Arapça okunması için valiliğe yürümüş, ancak olaylar büyümeden bastırılmıştır.

Bir yurt gezi sırasında bu olayı haber alan Atatürk, 5 Şubat 1933'te Bursa'ya gelerek olaylar hakkında bilgi almış ve akşam Çekirge yolundaki bir köşkte "Bursa Nutku" diye bilinen konuşmasını yapmıştır.

İŞTE BURSA NUTKU

"Türk Genci, devrimlerin ve cumhuriyetin sahibi ve bekçisidir. Bunların gereğine, doğruluğuna herkesten çok inanmıştır. Yönetim biçimini ve devrimleri benimsemiştir. Bunları güçsüz düşürecek en küçük ya da en büyük bir kıpırtı ve bir davranış duydu mu, 'Bu ülkenin polisi vardır, jandarması vardır, ordusu vardır, adalet örgütü vardır' demeyecektir. Elle, taşla, sopa ve silahla; nesi varsa onunla kendi yapıtını koruyacaktır.

Polis gelecek, asıl suçluları bırakıp, suçlu diye onu yakalayacaktır. Genç, 'Polis henüz devrim ve Cumhuriyetin polisi değildir' diye düşü-

necek ama hiç bir zaman yalvarmayacaktır. Mahkeme onu yargılayacaktır. Yine düşünecek, 'demek adalet örgütünü de düzeltmek, yönetim biçimine göre düzenlemek gerek'.

Onu hapse atacaklar. Yasal yollarla karşı çıkışlarda bulunmakla birlikte bana, başbakana ve meclise telgraflar yağdırıp, haksız ve suçsuz olduğu için salıverilmesine çalışılmasını, kayrılmasını istemeyecek.

Diyecek ki, 'ben inanç ve kanaatimin gereğini yaptım. Araya girişimde ve eylemimde haklıyım. Eğer buraya haksız olarak gelmişsem, bu haksızlığı ortaya koyan neden ve etkenleri düzeltmek de benim görevimdir.'

İşte benim anladığım Türk Genci ve Türk Gençliği!"

Reşit Ülker, "Gizlenen Bursa Nutku" adlı kitabında belge ve tanıklarıyla Bursa Nutku'nun varlığını kanıtlamıştır.

Ülker, kitabında bu gerçeğin mahkeme kararıyla doğrulandığını şöyle ifade etmiştir:

"Türk Tarih Kurumu Yönetim Kurulu'nun 24 Ekim 1966 tarihli toplantısında Bornova Asliye Hukuk Hakimliği'nin 27/9/1966 tarih ve 1966/338 sayılı yazısı ve bu yazıya ekli Atatürk'ün Bursa Nutku ile ilgili sözlerin üzerine gerekli incelemeler yapılmıştır. Bu incelemeler sonunda bu sözlerin Atatürk'ün 1933 Şubat'ında Bursa' da yaptığı konuşmadan mealen alınmak suretiyle çeşitli tarihlerde basılmış olduğu kanaatine oybirliğiyle varılmıştır."

Bu nedenle "Bursa Nutku'nun olmadığını iddia etmek abesle iştigaldir. ***(Reşit Ülker, Atatürk'ün Gizlenen Bursa Nutku, İstanbul, 2012)***

İŞTE TARSUS NUTKU

Ben, "Bursa Nutku var mıdır yok mudur?" tartışmalarına girmeden, Atatürk'ün 1923 yılındaki başka bir nutkundan, bugüne kadar pek dikkat edilmeyen 18 Mart 1923 tarihli "Tarsus Nutku"ndan söz edeceğim. Daha sonra da o 1923 Nutku *(Tarsus Nutku)* ile 1933 Nutku'nu *(Bursa Nutku'nu)* 1927 Nutku'yla *(Gençliğe Hitabe)* ile karşılaştıracağım. Atatürk'ün üç farklı döneme ait bu üç farklı nutkunun içerik ve üslup bakımından benzerliğini ve aynı amaca yönelik olduğunu göstermeye çalışacağım.

Eğer buraya haksız olarak gelmişsem, bu haksızlığı ortaya koyan neden ve etkenleri düzeltmek de benim görevimdir.

Bursa Nutku'nu reddedenler, bakalım bütün resmi kayıtlarda yer alan, belgeli bu "Tarsus Nutku"na ne diyecekler? Bakalım bunu da reddedebilecekler mi?

Atatürk, 18 Mart 1923 tarihinde Tarsus Gençlik Yurdu'nda gençlere seslenmiştir. Atatürk'ün bu konuşma-

sı, 25 Mart 1923 tarihli Hakimiyet-i Milliye gazetesinde de yayımlanmıştır.

İşte Atatürk'ün Tarsus Nutku:

"Sayın gençler, hayat mücadeleden ibarettir. Bundan dolayı hayatta yalnız iki şey vardır:

Galip olmak, mağlup olmak. Size, Türk gençliğine bırakacağımız vicdani emanet, yalnız ve daima galip olmaktır ve eminim daima galip olacaksınız.

Milletin yükselme gerek ve şartları için yapılacak şeylerde, atılacak adımlarda kesinlikle tereddüt etmeyin. Milleti o yükselme merhalesine götürmek için dikilecek engellere hep birlikte mani olacağız.

Bunun için dimağlarımıza, irfanlarımıza, bilgimize, icap ederse bileklerimize, pazılarımıza, bacaklarımıza müracaat edecek, fakat neticede mutlaka ve mutlaka o gayeye varacağız. Bu millet, sizin gibi evlatlarıyla layık olduğu olgunluk derecesini bulacaktır. *(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, TTK Yayınları, C.II, Ankara, 1997, s.137)*

KARŞILAŞTIRMA

1933 Bursa Nutku'ndaki; "Türk genci!... Bu ülkenin polisi vardır, jandarması vardır, ordusu vardır, adalet örgütü vardır' demeyecektir. Elle, taşla, sopa ve silahla; nesi varsa onunla kendi yapıtını koruyacaktır…" cümlesiyle; 1923 Nutku'ndaki: "Sayın gençler!... Milleti o yükselme merhalesine götürmek için dikilecek engellere hep birlikte mani olacağız. icap ederse bileklerimize, pazılarımıza, bacaklarımıza müracaat edecek, fakat neticede mutlaka ve mutlaka o gayeye varacağız…" cümleleri "anlamca" neredeyse aynıdır.

1933 Bursa Nutku'ndaki: "…Polis gelecek, asıl suçluları bırakıp, suçlu diye onu yakalayacaktır. Genç, 'Polis henüz devrim ve cumhuriyetin polisi değildir' diye düşünecek, ama hiç bir zaman yalvarmayacaktır. Mahkeme onu yargılayacaktır. Yine düşünecek, 'demek adalet örgütünü de düzeltmek, yönetim biçimine göre düzenlemek gerek' cümleleriyle, 1927

Nutku'ndaki (Gençliğe Hitabe), "… memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr ü zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir. Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerâit içinde dahi, vazifen; Türk İstiklâl ve Cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!" cümleleri de "anlamca" neredeyse aynıdır.

Sonuç olarak; Atatürk'ün 1933 Bursa Nutku, 1923 Tarsus Nutku ve 1927 Gençliğe Hitabesi "içerik" ve "üslup" olarak birebir örtüşmektedir. Her üç nutukta da gençlere seslenilmekte, her üç nutukta da Cumhuriyetin, devrimlerin korunmasının altı çizilmekte ve her üç nutukta da gerektiğinde gençlerin direnişine vurgu yapılmaktadır.

1923 Tarsus Nutku ve 1927 Gençliğe Hitabesi, 1933 Bursa Nutku'nun Atatürk'e ait olduğunun en güçlü kanıtlarından biridir.

"Bursa Nutku yoktur! Uydurmadır!" diyenler, şimdi de "Tarsus Nutku yoktur! Uydurmadır!" diyecek mi?

sinanmeydan@butundunya.com.tr

BU MİLLETVEKİLLİĞİ AYRICALIĞINI HİÇ BEĞENMEDİM

Atatürk bir sabah Florya' dan Dolmabahçe sarayına dönüyor. Yeşilköy istasyonunun önünden geçerken birdenbire otomobili durduruyor ve başyavere:

"Sorunuz, tren var mı?" diye emir veriyor.

Hep birlikte otomobilden inilip trene biniliyor. Ani harekete geçildiği için biniş kimsenin dikkatini çekmiyor. Bir süre sonra, her şeyden habersiz olan kondüktör Ata'nın bulunduğu kompartımana geliyor. Kafileyi görünce çekilmek istiyor. Ata hemen sesleniyor; "Vazifeni yap!" (yanındakileri göstererek) "Bu efendilere niçin bilet sormuyorsun?" Yanındakiler cevap veriyor: "Paşam biz mebusuz. Tren bileti almayız. Parasız seyahat ederiz."

Ata hayretle: "Bu imtiyazı hiç beğenmedim." der.

ATATÜRK VE DİN ADAMLARI

Mücadele'nin en buhranlı günleriydi. İstanbul ile Ankara arasında fetva kavgası tüm şiddetiyle devam ediyordu. Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi, kendi bünyesi içindeki din adamlarından seçtiği İrşad (Aydınlatma) Heyetleri'ni vatanın köyüne-kentine göndermek ve gerçekleri vatandaşa anlatmakla görevlendirildi.

Zamanın Milli Eğitim Bakanı Türk Ocakları Genel Başkanı olan Hamdullah Suphi Tanrıöver' di. Mustafa Kemal'e geldi.

"Paşam... Bu din adamları çoğunlukla Arapça konuşacaklar. Halk ne anlayacak?"

Atatürk gülümsedi. "Sen üzülme Hamdullah... Onlar Arapça konuşsalar bile Türkçe düşünürler." dedi.

"Türk dili, dillerin en zenginlerindendir. Yeter ki, bu dil şuurla işlensin. Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen Türk milleti, Dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır."

Gazi Mustafa Kemâl Atatürk

45 Atatürk'ün Dil Çalışmaları

Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarından sonra, zamanla ve çeşitli sebeplerle, konuşma ve yazışma dili olan Türkçe, Arapça ve Farsça kelimelerinin adeta istilasına uğramıştı. Öz Türkçe'ye yapılan ve bugün bilinçli bir şekilde gerçekleştirildiğini görebildiğimiz bu dil saldırganlığı, toplumu olumsuz yönde etkilemesinin yanı sıra Türkçenin de yapısını oldukça zorlamıştır. Öylesine ki, yıllar sonra Türkçe üzerine bilimsel çalışmalara başlayan bilim adamlarımızın, bu güzel dilimizi yeniden aslına kavuşturabilmek konusunda neler yaşadıklarını, toplumun bir kısmından ne tepkiler gördüklerini ve bu uğurda birçok güçlükler altında ne tür mücadeleler verdiklerini tarihin sayfalarını karıştırdıkça görebiliyoruz.

Osmanlı'nın sonlarına doğru ve özellikle de 1876 Anayasası'nda, resmi dilin Türkçe olması kabul edilmiş (Madde: 18) olmasına karşın, zaman

Atatürk II. Türk Dili Kurultayı'nda (18.08.1938)

içinde Osmanlıca olarak adlandırılan ve hiçbir aslı astarı olmadığı kabul edilen karmaşık dilin, toplum üzerindeki egemenliğini sürdürdüğü görülüyordu.

Dolaysıyla Türk Ulusu'nun, aynı bütünlük çatısı altında yaşadığı kardeşleriyle, dil aracılığıyla iletişim sağlamada neler çektikleri ve hangi güçlükleri aşmak zorunda kaldıkları, yine tarihin kaydettiği diğer gerçeklerden bazılarıdır.

Türk Dili Çalışmaları

Özellikle Cumhuriyet'in ilk yıllarında bu egemenlik varlığını korurken; Mustafa Kemal dil konusundaki çalışmalarını aralıksız sürdürüyor ve dildeki değişimin sağlanabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'na gerekli bildiri ve uyarılarda bulunuyordu. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ulusal Dil'in oluşması ve Türkçenin de gelişmesi için bir Dil Akademisi kurulması gündeme gelmiş, hatta Başbakan İsmet Paşa konuyu Meclis'te bile açıklamış ama bu girişim maalesef gerçekleşememişti. Takip eden yıllarda Milli Eğitim Bakanı Necati Bey'in de çalışmaları olmuştu. Bakanlık bünyesinde bir Dil Heyeti kurulmuş, hatta bu Heyet'in ilk iş olarak bir sözlük hazırlayacağını duyurmuş olmasına karşın, ne acıdır ki, yeterli tahsisat yokluğu nedeniyle Dil Heyeti verimli çalışmalar yapamamıştı.

Mustafa Kemal, gelişmeler üzerine, Dilin tamamen Türkçeleştirilmesi konusunda yasal düzenlemeler yapılmasının kaçınılmaz olduğunu görmüş ve bunun üzerine, 10 Nisan 1926 tarihinde, her türlü şirket ve kurum defterlerinin Türkçe tutulmasıyla ilgili yasa çıkarılmasını sağlamıştır. Bu önemli bir adım ve büyük bir yenilikti. Çünkü ülkemizde yaşayan ve ticaretle uğraşan yabancılar, her ne kadar Osmanlı Türkçesi bile olsa; Türkçeden başka

Atatürk, Türk Dil Kurultayı delegeleriyle

Atatürk, Yeni Türk Harfleri Konferansında

dilleri kullanır olmaları nedeniyle, ticaret sahasında ulusal kültürün gerilemesine neden olmuşlardı.

Aslında Osmanlı Türkçesi olarak adlandırılan dil, yüzyıllardır yabancı dillerden alınan çok sayıda kelime ve kurallarla benliğinden çok şey kaybetmiş, Ulusal Dil olabilme özelliğine de asla sahip olamamıştı. Hâlbuki ulusların oluşmasındaki en önemli etkenlerin başında, elbette ki ulusal dil gelmektedir. Bunun önemini, Mustafa Kemal Balkanları neden kaybettiğimizi açıklarken söylemiştir: *"Slav Araştırma Cemiyetleri'nin kurduğu Dil Kurumları'nın, içimizde ve bizimle birlikte yaşayan insanların içindeki ulusal bilinçlerini uyandırmasıdır. Bu gerçekleştiğinde; biz Balkanlardan Trakya hudutlarına çekildik..."*

Ulusal Dil Çalışmaları Başlıyor

Dil konusundaki hassasiyetleri bilinen Mustafa Kemal, verdiği direktifle, 23 Mayıs 1928 tarihinde, dokuz üyeden oluşan bir Dil Heyeti kurulmasını sağladı. Alfabe Encümeni olarak da adlandırılan bu Heyet, 5 Aralık 1928 tarihinde alınan Bakanlar Kurulu Kararı ile Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlandı. Heyet, Türkçe Sözlük, Türkçe Yazım Kuralları'nın saptanması ve bir Dil Bilgisi yapıtı ile uğraştı. Çalışmalar sürerken, bir süre sonra yirmi beş bin sözcüklü bir yazım kılavuzu yayımlandı. 1931 yılına kadar çalışmalarını sürdüren Heyet, üyeler arasındaki anlaşmazlık yüzünden fazla bir etkinlik gösteremeden Temmuz-1931'de dağıldı.

Gelişmeleri titizlikle izleyen Mustafa Kemal, Türk Medeniyeti ve Kültürü'nün üstünlüğünü ve büyüklüğünü ortaya koya-

bilecek araştırmaların mutlaka sürdürülmesini istemiş ve Türkçenin sadeleştirilmesi ve gelişmesini ilke edinmişti. Bu görüşlerini, *"Ulusal duygu ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dil'in ulusal ve zengin olması, ulusal duygunun gelişmesinde başlıca etkendir. Türk Dili dillerin en zenginlerindendir. Yeter ki bu dil bilinçle işlensin… Ülkesini ve tam bağımsızlığını korumasını bilen Türk Ulusu, dilini de yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmalıdır…"* sözleriyle ifade etti. Bu, elbette ki isabetli bir tespitti ve gerçekleştirilmesi de ancak Dil Kurultayı'yla mümkün olabilirdi. Bu düşünce ile, Birinci Dil Kurultayı 26 Eylül 1932 tarihinde toplandı. Aynı yıl Türk Dil Kurumu kuruldu.

Mustafa Kemal, 1 Kasım 1932 tarihinde Meclis'te yaptığı bir konuşmada, Türk Dili'nin gelişmesi için bütün devlet örgütlerinin özen göstermesi gerektiğini belirtti. Ortak amaç belliydi: Türkçeyi geliştirip, güzelleştirmek ve dilin ana kaynaklarına inerek, çalışmalar yapmak, Ulusal Dili yabancı kelimelerden arındırmak ve dünya dilleri arasında saygınlığını artırmak…

Gazi'nin koruyuculuğunda Türk Dili Cemiyeti daha sonraki yıllarda çalışmalarını kararlılıkla sürdürdü. Günlük hayatta kullanılan Arapça ve Farsça kelimelerin Türkçe karşılıklarını bulmak için anket bile düzenlendi.

Atatürk Dil Kurultaylarına katıldı, hatta zamanla çalışmalara başkanlık bile yaptı. Dilde zenginliği sağlamak için kelime üretilmesine taraftardı ancak dilin fazla zorlanmamasını istiyordu. Kelime üretilirken de; öz Türkçe kelimelere ağırlık verilmeliydi…

Atatürk İsveç Veliahtı ile

Gazi, 3 Ekim 1934 tarihinde İstanbul'dan Ankara'ya döndüğünde, kendisini ziyarete gelen İsveç Veliahdı ve Prensi'ne Çankaya Köşkü'nde verdiği ziyafette, öz Türkçe sözcüklerden oluşan bir söylevde bulundu. Konuşmanın bitiminde, öz Türkçe kullanmış olmasının mutluluğu yüzündeki ifadelerden anlaşılıyordu…

Oluşturulan çalışma grupları Gazi'nin memnuniyetini görünce Türkçeyi istenilen düzeye ulaştırabilmek için bütün güçlerini ortaya koyuyordu. Bu gayretle arzu edilen sonuca ulaşıldı ve Türkçenin sadeleştirilmesi, yabancı sözcüklerden arındırılması, dili zorlamadan öz Türkçe sözcükler eklenmesi ve dünya dilleri arasındaki saygınlığının sağlanması başarıldı…

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Kültür ve Dil Devrimi gibi önemli hareketleri sistemli ve disiplinli çalışmaları ile gerçekleştirdi. Böylelikle çağdaşlaşma yolunda önemli adımlar atıldı. •

cengizonal@butundunya.com.tr

(Gelecek Ay: Cumhuriyet'in 10. Yılı)

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI

Avrupa ve Amerika

Birinci Dünya Savaşı'nın bitiminden beri Avrupa ile Amerika arasında bir nevi düşmanlık ve rekabet baş göstermeye başladı. Savaş esnasında ekonomik alanda büyük çıkarlar sağlayan Amerika'nın, son dönemde savaşa katılmakla da siyasi bir üstünlük kurmada başarılı olduğu gözlendi...

Fakat Uzlaşma Devletleri Alman tehlikesini atlattıktan sonra, Wilson'un saflığından yararlanarak, Amerika'yı da atlattılar. Amerika küskün bir durumla gene kendi kabuğuna çekildi ve Avrupa milletlerinin çok kurnazca olan düzenlemelerine kayıtsız kalmayı tercih etti.

Bununla beraber gerek Birinci Dünya Savaşı ve gerekse onu takip eden ekonomik bunalımlar, dünya siyasetinin ağırlık noktasını eski dünyadan yeni dünyaya doğru kaydırdı. Bu, başka memleketlerde bunalımlar sürüp gittikçe Amerika'nın sürekli zenginleştiği ve zenginleşmeye devam ettiği anlamına geliyordu.

Amerika sanayisinin son derece gelişmesi, uyguladığı siyasete ve dünya üzerindeki konumuna da yeni bir önem ve özellik verdi. Buna bir tek örnek vermek gerekirse; bütün dünya nüfusunun ancak yüzde altısını oluşturan Kuzey Amerika Cumhuriyetleri Devleti, dünyadaki bütün bankalar sermayesinin üçte ikisine sahip bulunduğu gösterilebilir. Buradaki en büyük pay da elbette ki Amerika'nındır. Bir başka ifadeyle; dünyada mevcut otomobillerin yüzde sekseni, telgraf ve telefon hatlarının yüzde altmışı, demiryollarının yüzde otuz üçü Amerika'dadır.

Amerika'nın ihracatı beş sene zarfında bir milyar dolar nispetinde artmıştır.

***

İşte böyle bir ekonomik güç arz eden Amerika, önceden ve uzun zamandan beri dünyaya hükmetmeye alışmış olan Avrupa'yı ciddi

olarak düşündürmeye başladı.

Avrupa milletleri içinde Amerika'nın ekonomik ve siyasi baskısından en çok endişe duyan memleket hiç şüphesiz İngiltere'dir. Anglo-Sakson ailesinin büyük oğlu olan İngiltere, genç Amerika'nın mükemmel gelişimini gördükçe, bu aile mirasının bir gün elinden alınabileceği düşüncesiyle sıkıntılı günler yaşamaya başladı.

Sıkıntının kısa süre de geçeceği yok gibi…

Son zamanların en büyük siyasi karmaşası, Amerika ile İngiltere arasındaki ilişkinin gelecekte alacağı şekildir. Rekabet sonuçta bir savaşla sonuçlanacak mı? Ve yahut dünyayı kendi aralarında bölüşüp, uzlaşacaklar mı?

Şimdiki halde siyaset dünyasının en büyük sırrı bu sorularda saklıdır.

İngiltere kendi endişesini, büyük bir kurnazlıkla, diğer Avrupa milletlerine de telkin etmekten geri durmamaktadır. Daha on-on beş sene öncesine gelinceye kadar, dünyaya siyaseten ve ekonomik olarak hâkim olan Avrupa milletlerinin gurur ve onurlarını kışkırtarak Amerika'ya karşı birleşik bir cephe oluşturulması İngiltere'nin en tatlı hayallerindendir. Amerika'da para varsa, Avrupa'da da nüfus vardır. Amerikalı şiştikçe kemerini gevşetmeyi biliyorsa, Avrupalı da sıkıntı çektikçe onu biraz daha sıkmayı daha iyi biliyor.

Tarihi ile felaket ve mutluluğu ile medeniyet ve kültürünün desteği ile daha çok pişkin olan Avrupalının kişisel güç ve yeteneğinin, genç, tecrübesiz ve sinirlerinin dayanma gücü henüz sınavdan geçmemiş olan Amerikalınınkinden daha yüksek olabileceği tahmin edilmektedir.

Eğer Avrupa da Amerika gibi birleşik güçlerin olumlu ve dokunulabilen bir kavramı olursa, durumun Avrupa lehine değişeceğine şüphe yoktur. Fakat bilmece o kadar basit değildir. Bunun bilinen unsurları kadar, bilinmeyenleri de vardır. Yeni

Son zamanların en büyük siyasi karmaşası, Amerika ile İngiltere arasındaki ilişkinin gelecekte alacağı şekildir.

Amerika Cumhurbaşkanı Hoover, milletine hangi yolu gösterecektir? Önümüzdeki İngiliz seçimleri hangi eğilimde bir İngiliz hükümeti doğuracaktır? Avrupa milletleri büyük de olsa uzak bir tehlikeye karşı, yakın ve karşılıklı düşmanlıklarını nasıl unutabileceklerdir?

Anlaşılıyor ki, insanlığa daima bir didişme konusu gereklidir. Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki Alman-İngiliz rekabeti yerine şimdi Amerika-İngiltere düellosu dünya kamuoyunu meşgul etmeye başladı.

Bakalım bundan da dünyanın başına ne gelecek?

Hâkimiyeti Milliye - 14 Nisan 1929

Atatürk bizden biridir

Yazan: DENİZ BENER

Bursa'daki bir gezi sırasında, Gazi Mustafa Kemal Atatürk sekreteri Hasan Rıza Soyak'a sordu: "Yoldaki hâl nedir?" Atatürk gergindi çünkü kalacağı eve giden yol boyunca neredeyse iki adımda bir süngülü askerler güvenlik önlemi olarak dizilmişlerdi.

Yeniden Soyak'a dönerek, "Sen olsan ve buraya gelip benimle konuşmak istesen iki yanı süngülü askerlerle tutulmuş bir yoldan geçmek hoşuna gider miydi?" Gazi Mustafa Kemal Atatürk, halkla arasına hiçbir şeyin girmesini istemiyordu ama onun güvenliği de ister istemez bu tür önlemleri gerektiriyordu. Hasan Rıza Soyak, Gazi'yi yatıştırmak için, "Efendim, bu tedbir yalnız siz geçerken alınıyor." dedi.

Bu yanıt Atatürk'ü memnun etmedi: "Nasıl olursa olsun iyi bir şey değil... Esasen buna lüzum da yoktur, bir daha yapılmamalıdır. Hatta kapıdaki resmi elbiseli polisleri de istemem. Lazımsa onların yerine siviller kullanırsınız. Hiç unutmayın; alınacak koruma tedbirleri halkı hiçbir surette ürkütmeyecek ve rencide etmeyecek şekilde olmalıdır."

Kapıda nöbet tutan resmi giysili polislerin yerine sivilleri koymak kolay ama yol boyunca konulan askerleri çekmek olacak şey değildi. Ama Atatürk kararlıydı. Bir çözüm bulunması gerekiyordu. Buna göre, asker yine yol boyunca yerinde bırakılacak ama biraz geriye çekilerek yoldan gelip geçenlerce ve özellikle de Gazi tarafından görülmeyecek bir biçimde tarlaların içinde yüzükoyun yerde yatarak çevreyi ve insanları gözleyeceklerdi.

"Hiç unutmayın; alınacak koruma tedbirleri halkı hiçbir surette ürkütmeyecek ve rencide etmeyecek şekilde olmalıdır."

Soyak, Atatürk'ün halkla arasına güvenlik güçlerinin girmesine asla izin vermemesi yüzünden tüm görevi boyunca ciddi sorunlarla karşılaşacaktı. Öyle ki, Florya'da bulundukları bir sırada Atatürk'e suikast yapmayı planlayan bir grubun yurt dışından ülkeye sızacağı istihbaratı alındığında, 'hiç olmazsa 48 saat dışarı çıkmaması' kendisinden istendiğinde, söz vermesine karşın ancak 24 saat bu sözünü tutabilecek, üstelik gittiği plajda hiçbir önlem alınmasına razı olmayacaktı. Halkla birlikte, onlarla yan yana denize girmesine hiçbir şey engel olamazdı!

Yapılacak tek şey, ondan gizli olarak, bazı polisleri halktan kişilermiş gibi plajda mayolu olarak dolaştırmak ama birer de bornoz verilerek silahlarını saklamalarını sağlamak oldu.

İlgililer, onun bu isteğini göz ardı ettikleri zaman gerçekten kızıyordu.

Amerikalı belgesel film yapımcısı Bryan, Atatürk Florya'dan Dil Kurumu'nun Dolmabahçe'deki toplantısına gitmek için Deniz Köşkü'nden çıkıp otomobile binmek üzere yürürken çekim yapacaktı. Bryan tanık olduğu sahneden, oldukça etkilendi. Atatürk'ün Deniz Köşkü'nden çıkıp yola doğru yürüdüğünü gören halk, ona doğru koşuşuyor, çocuklar hemen oracıkta topladıkları çiçekleri vermek üzere birbirleri ile yarışıyorlardı. Bu durumu gören güvenlik güçleri, bir anda fırlayıp kalabalığın önünü kestiler. Atatürk'ün ise neşesi kaçmış, kaşları çatılmış, ilgililere çıkışıyordu: "Rezilâne bir sahne yaptınız!"

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Cumhuriyet'in 3. yıldönümünde tribünlerden inip, çevresindeki asker çemberini kaldırtıp, yaverini de uzaklaştırarak halkla birlikte, ellerini iki vatandaşının omuzlarına dayamış yürürken duyduğu mutluluğu tatmak isteyecekti hep. Halk nasıl da kendiliğinden onu incitmemek için arada bir boşluk bırakmıştı o gün. Epey yürümüşlerdi öylece. Çevresindekiler, "Artık otomobile binseniz..." diye ricada bulundular. Onlara dönerek, "Sen belki ömründe sevmişsindir. Fakat hiç sevildin mi? Bundaki zevk hiçbir şeyde yok. Hele aşığın Türk milleti olursa!.." dedi ve ekledi: "Beni bu zevkten biraz daha ayırmayın…"

Halkla birlikteyken her şeyi unutuyor, mutlu oluyordu. Aradan yıllar geçmiş, Cumhuriyet'in 12. yıldönümü için dövizler hazırlanıyordu: "Atatürk bizim en büyüğümüzdür", "Atatürk bu milletin en yükseğidir", "Türk milleti asırlardan beri bağrından bir Mustafa Kemal çıkardı" diye devam ediyordu. Atatürk bunları tek tek okuyor ama üzerlerini çiziyor,hiçbirini beğenmiyordu.

Kalemi eline aldı ve nihayet asılacak dövizi kendisi yazdı: "Atatürk bizden biridir." •

Büyük Yapıtlarımız
Konur Ertop

93 SAVAŞINDA

ZAĞRA'DAKİ TÜRKLERİN YAŞADIKLARI

Rumi tarihle 1293 yılında başladığı için "93 harbi" diye anılan 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı Balkanlar'da olduğu kadar doğudaki topraklarında da Türkler'in ağır kayıplar vermesiyle sonuçlanmıştı. Bu savaş sonunda Batum, Kars, Ardahan, Doğu Beyazıt Ruslar'a bırakıldı. Daha ağır yenilgi ise Balkanlar'da görüldü.

Savaş, geniş topraklarıyla birlikte Osmanlı İmparatorluğu'nun, Avrupa siyasal ortamında saygınlığını da yitirmesine yol açtı. Bu ortamda 2. Abdülhamit büyük umutlarla gerçekleştirilmiş olan anayasayı yürürlükten kaldırdı. Böylece Meşrutiyet yönetimi çok uzun bir süre için son buldu.

Savaş, İmparatorluğu, büyük bir göç dalgası ile karşı karşıya da bıraktı.

Yahya Kemal, çocukluğunun geçtiği Balkan kentlerinin daha sonraki iki savaşta bir bir elden çıkmasına, göç dalgalarının birbirini izlemesine acı içinde tanık olmuştu.

Daha büyük acıyı 1. Dünya Savaşı sonrasında İstanbul'un işgalinde yaşayacaktı. Kurtuluş Savaşı yıllarında, Üniversitedeki öğrencilerine yurt sevgisini, bağımsızlık için direnme duygusunu aşılayacaktı. Düşüncelerini "İleri", "Tevhid-i Efkâr" gazetelerindeki, öğrencileriyle birlikte yayınladığı "Dergâh" dergisindeki yazılarıyla geniş kitlelere duyurdu.

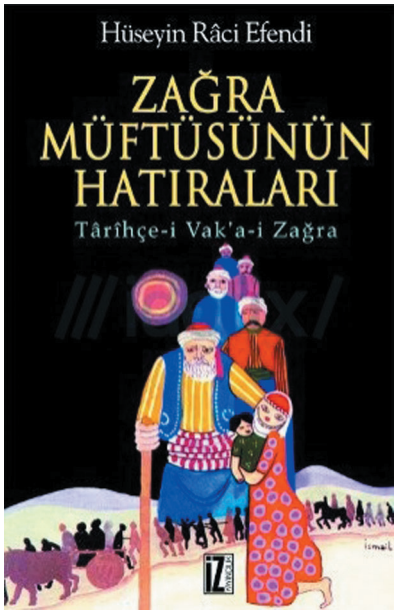

Bu dergide çıkan "Balkan'a Seyahat" yazısı, ilk Balkan göçünde yaşananları dile getiren küçük bir kitabı konu edinir:

"Bir gün Fatih'ten geçerken bir mahalle bakkalının camında bir kitap gözüme ilişti: "Tarihçe-i Vaka-i Zağra" (Zağra olayının tarihçesi), yazarı Raci Efendi. Kapakta bir kıta vardı ki hatırımda kalan ilk mısraı bu idi:

Aziz- i vakt idik, a'dâ zelîl kıldı bizi! *(Zamanımızın en çok saygı görenleriydik; düşman yerle bir etti saygınlığımızı.)*

Kitabı satın aldım. Bu okuyuşun üzüntüsü iliklerime kadar geçti. Zağra

"Tarihçe-i Vaka-i Zağra" kitabının son baskılarından birinin kapağı

Müftüsü Raci Efendi 93'te, General Gorko'nun Eski Zağra'ya (daha sonraki adıyla Bulgaristan'da Stara Zagora yönetim bölgesine) ilk defa nasıl girdiğini, Müslümanların çoluk çocuk, kadın, ihtiyar nasıl kesildiklerini, sonra Süleyman Paşa ordusunun koruyucu melek gibi yetişip eski Zağra'yı nasıl kurtardığını, Müslümanların cehennem yasından birdenbire delice bir sevince nasıl geçtiklerini, yenilgiden sonra da ikinci ve son felaketi, İstanbul'a doğru o acıklı göçü yavaş yavaş ve duygulu bir aktarış. *"Tarihçe-i Vaka-i Zağra"yı Falih Rıfkı gibi Türk yazarlarına gösterdim. Onlar benden çok hayran oldular. Bu kitap Türkler'in vatan edebiyatında en samimi, yüksek bir şaheserdir."*

Hüseyin Raci Efendi, Eski Zağra'da müftülük, ortaokul öğretmenliği yapmıştı. Kentte fırını vardı. İşgalde, hükümet konağındaki tutuklular arasında bulundu. Özgürlüğüne kavuştuktan sonra zor koşullar altında ailesiyle İstanbul'a göç etti. Savaştaki yönetim bozukluklarına ağır eleştiriler getirdiği için yapıtını sağlığında yayımlayamamıştı. Olaylar sırasında sekiz yaşında olan oğlu Necmi Raci, 2. Meşrutiyet'te artık topçu binbaşısıydı. Abdülhamit'in baskı yönetiminde yayınlanamayan kitabı bastırdı.

Raci Efendi, gelecek kuşaklara öğüt ve uyarı olması için Zağra ve Kızanlık'ta yaşananları yalın bir dille aktardığını anlatır.

Yapıtta yönetim organının –başta padişahın– yanlış kararlarını, kötü

Raci Efendi, gelecek kuşaklara öğüt ve uyarı olması için **Zağra ve Kızanlık'ta yaşananları yalın bir dille aktardığını anlatır.**

uygulamalarını sıralar:

Ruslar yirmi yıl boyunca Rumeli'yi ele geçirmek için hazırlık yaparak, Ulah, Bulgar, Sırp, Karadağ toplumlarını kendilerine bağlamışlardı. En önemli savaşların Tuna boyunda yaşanacağını öngören Osmanlı hükümeti Anadolu'nun savunulmasına gereken önemi vermemiş, bu yüzden Doğu Anadolu'daki savaşlarda çok büyük kayıplar yaşanmıştır.

Ruslar'ın Tuna'yı geçecekleri sırada Edirne'deki fırkadan seçkin on üç tabur, Doğu Karadeniz'deki Sohum kalesine gönderilmişti. Önemli bir Balkan hattının böylece boşaltılmasını, ileriyi görenler ağlanacak bir facia saymışlardır. Tuna boyunda savunma gücünün yetersizliği, komutanların başına buyruk davranışları, ağır yenilgilere yol açmıştır.

Başkomutan Abdülkerim Nadir Paşa'nın savaş planlarını uygulamasına siyasal yönetimle birlikte meslektaşları da engel olmuştur. Başkomutan görevden alınarak tutuklanmıştır. Oysa Plevne savunmasıyla Ruslar'ın sağ kanadı kırılmıştı. Bu başarıya karşılık

Osmanlı hükümeti Anadolu'nun savunulmasına gereken önemi vermemiş, bu yüzden Doğu Anadolu'daki savaşlarda çok büyük kayıplar yaşanmıştır.

göz göre göre yenilginin nasıl geldiğini Raci Efendi, acı acı dile getirmiştir:

"Başkomutan planını uygulamakta özgür bırakılsaydı, Osmanpazarı'nda oluşturacağı güç karşısında düşmanın sol kanadı da güçsüz kalarak Balkanlar'a ilerleyemeyecekti. Böylece zarar ve saldırısı da yalnız Ziştovi'de etkili olabilecekti. Ama üne, yükselmeye düşkün kimseler bilgisizlikleri yüzünden komutaya gereksiz yere karışarak, devletin askeri namusunu kirlettiler ve bir milyon halkı ayaklar altında çiğnettiler."

Edirne'den Yeni Zağra'ya hareket eden taburlara tayın verilmemiştir. Aç acına yola çıkan asker Yeni Zağra'da çorba içeceği sırada çok acele Şıpka'ya hareket emri gelince çorba kazanları dökülür... Verilen cephane sınırlıdır. Yaz günü, kışlık üniforma içindedirler…

Cepheye cephane sandıkları yerine yanlışlıkla gaz sandıkları gönderilmiştir.

Yaşanan sıkıntıları Raci Efendi sayıp döker:

"Açlık ve susuzluktan askerin Eski Zağra'ya gelemeyeceği, yolculardan haber alındı. İslam ve Yahudiler'den genç ve dinç olanlar ve bazı ihtiyarca İslam kadınları torbalarla ekmek ve testilerle su yetiştirdiler. Çanta ve tüfeklerini yüklenip taşıdılar. Akşam üzeri güç halle Eski Zağra'ya vardılar. Yollarda dökülüp kalanlar da bütün gece gelmeye çalıştılar."

Düşmandan kaçabilen halk, malını mülkünü bırakarak göç etmiştir. Kalanlara yetkililer güvende olduklarını duyurmaktadır. Umutsuz insanlar kendi kendini korumaya çabalamaktadır:

"Ahali, dümeni kırık gemi gibi orsa boca gitmekteydi. Geceleri, eski usul köhne silahlarla köşe başlarında ve mahalle kahvehanelerinde sabahlara kadar sürüklenip güya karakol beklemekte, işten güçten kesilerek, yalan haberlerle günler geçirilmekteydi."

Yenilginin nedenlerini araştıran Zağra Müftüsü, istilacının hazırlıklarını uzun uzadıya aktarır:

"Rusya devleti bu savaşa öyle

hazırlanmış, öyle önem vermiştir ki, katiyen fark edilemeyecek birçok vapur, duba, istimbot, sal gibi karşıya geçiş araçlarını ve taşıtları Ziştovi karşısına yığıp savaş için elverişli olmayan bu noktadan gece vakti geçmiş, az zamanda öteki tarafa çok kuvvet ulaştırmıştır."

Osmanlı ordusu için toplanmış asker eğitimsiz, düzensiz bir kuru kalabalık oluşturmaktadır.

Rus çarı ve veliaht orduya birliktedir. Osmanlı ordusuna ise Yıldız sarayından çelişik, tutarsız emirler yağmaktadır:

"Siyasi işler, savaş önlemleri ve askeri hareketler için en başta verilen karar ve düzenlenen plana uyulmamış, doğru bir yol tutulamamıştır. Böyle önemli bir sorun güçsüz, yetersiz bir kurulun kararıyla değişip durmuş, özetle savaş doğrudan Abdülhamit ve çanak yalayıcıları tarafından yönetilmiştir."

Yapılanlar, yapılacaklar tümüyle

Osmanlı ordusu için toplanmış asker eğitimsiz ve düzensiz bir kuru kalabalık oluşturmaktadır.

Yıldız sarayının denetimindedir. Halktan on beş gün direnmesi istenmiştir. Sonrası için umut verilir. İyi hazırlanmış, düzenli, donanımlı düşmanın nasıl alt edileceği belli değildir.

Örneğin cepheye top gönderilmiştir, ancak cephanesi yoktur! Halka beylik silahlarla yirmişer deste fişek dağıtılır; fişeklerin birçoğu silahlara uymaz, kapsüller ise beşer altışar tane verilebilmiştir!..

Komutanlar yöreyi tanımaz. Düşman güçleriyle ilgili bilgiden yoksun-

dur. Kentin varlıklı kimseleri savaş hazırlıkları sırasında askere yardımdan kaçınmıştır. İşgalde ise elbette varlarına yoklarına el konulacaktır. Raci Efendi yaşanan çelişkiyi göz önüne serer:

"Devlet ve millet hizmetinde kullanılmak üzere istiladan önce bütün kasabada sekiz on beygir bulunamamışken, Moskof istilasında yedi yüzden fazla binek ve araba hayvanı toplandı. Dosttan esirgenenleri düşman zorla ele geçirdi. İbret alın ey gerçeği görebilenler!"

Raci Efendi, işgalde Şıpka kahramanı Süleyman Paşa'nın Zağra'ya girişine kadar, kentin ileri gelenleriyle birlikte hükümet konağında tutuklu kalır. Türkçe bilen bir yüzbaşı zaman zaman yanlarına gelip tutuklularla konuşmaktadır. Bir gün onlarla şöyle alay eder:

"Canım, sizin asker nereye gitmiş! Ziştovi'den geçeli karşımıza bir nefer asker çıkmadı. Nereye geldikse hep teslim, hep teslim. Daha, güzelce bir savaşamadık!"

Süleyman Paşa'nın kente girmesi yeterli çözüm olamayacak, başkente doğru çileli bir göç başlayacaktır.

Yola düşecek umarsız halk, "sanki felaketlerden çıldırmış gibi", evini barkını ateşe verir. Yolculuk, katlanması güç koşullarda uzayıp gider:

"Âlâ faytonlarda bile incinen, yağmursuz ama kapalı havalarda bile şemsiyesiz gezmeyen nazlı hanımlar, beyler toz toprak içinde kızıl güneşte yürür, gezer, omuzlarında yük çeker, öküz koşup araba sürerlerdi."

Göçe devletin demiryolları aracılığıyla katkısı da yetersiz kalmıştır:

"Vagonların içi ve üstü erkek ve kadın, kucak kucağa istif olmuş, yanları, hattâ ön ve arkadaki zincirlerin üstleri insan kesilmişti. Soğuktan donarak düşenler, istasyonlarda hasta kalanlar hesapsızdı. Bunların büyük kısmı açlıktan ve soğuktan telef oldular."

Göçmenlerin başkentte, devlet kapısında başlarına gelenler ise Raci Efendi'nin şiir diliyle anlattıkları arasındadır.

"İşte muhacirlere (göçmenlere) verip eza
Başladı tahkire gani ve geda (zengin de yoksul da hakarete başladı)
Evden atar yolda söğer oldular
Bazı komisyonlarda döğer oldular
Bak hele zaptiyesiyle çavuşu
Lutf ile var mı fıkaraya işi
Sahib-i hâcâtı (iş takibine gelenleri) hep iter kakar
Meclis'e kim para verirse sokar …
Sen de bu ahvalden al ibreti (Bu olanlardan ibret al)
Aç gözünü bertaraf et gafleti (gafleti bir yana bırak.)"

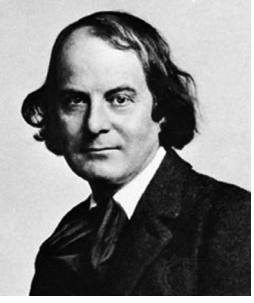
Hüseyin Raci Efendi'nin anlattıkları Osmanlı İmparatorluğunun son yarım yüzyılını dolduran yanlış yönetim, savaş, göç olaylarından çok sınırlı görüntüler yansıtmaktadır. Bu anılar büyük çöküşü izleyen Cumhuriyet aydınlanması dönemimin nasıl bir ortamı ardında bıraktığını daha iyi göstermektedir. •

konurertop@butundunya.com.tr

Garcia'ya Mektup

Dikkatli okuyucularımız bu yazımızı önceki sayılarımızdan anımsayacaklardır."Garcia'ya mektup götürecek" bilince sahip kişilere gereksinimin her gün daha da arttığı düşüncesiyle yazımızı bir kez daha yayımlamayı uygun gördük. Bütün Dünya

Yeryüzünde birçok şairin, yazarın şiirleri, öyküleri, romanları, yabancı dillere çevrilmiş, kendi ülkesi dışında da yayımlanmıştır ama... Galiba yalnızca bir gazetecinin köşe yazısı birçok yabancı dile çevrilip kendi ülkesi dışında birçok ülkede yüz milyondan fazla yayımlanmıştır. O gazeteci, Elbert Hubbart, o köşe yazısının başlığı ise Garcia'ya Mektup' tur.

Gazeteci Elbert Hubbart

Elbert Hubbart'ın bu yazısının, yüz yıl boyunca çeşitli ülkelerde yapılan baskısı, yüz milyon adeti aşmıştır. Tüm meslektaşlarına örnek oluşturacak bir olgunluk düzeyindeki bu Amerikalı gazetecinin, Philistine adlı aylık bir derginin 1899 şubat sayısında yayımlanan bu yazısı, hiçbir olağanüstü özelliği olmayan, sıradan bir çavuşun görev sorumluluğunun öyküsüdür.

Hubbart'ın "Garcia'ya Mektup"undan etkilenen ilk kişi, New York Merkez Demiryolu işletmesi yöneticilerinden George Deniels oldu. Bu yönetici, Philistine dergisindeki yazıyı Genel Yönetmeni'ne okuduktan sonra ondan, bu yazıyı çoğaltıp tüm demiryolu çalışanlarına dağıtmak için izin istedi. George Daniels istediği izni aldıktan sonra "Garcia'ya Mektup"u beş yüzbin adet bastırdı ve "Bu çavuşu örnek alınız" önyazısıyla işletmenin tüm çalışanlarına dağıttı.

Andrew Summers Rowan (ortada) General Garcia (sağda)

George Daniels Garcia'ya Mektup'u beş yüz bin adet bastırdı ve **"Bu çavuşu örnek alın" önyazısıyla tüm çalışanlarına dağıttı**

Garcia'ya Mektup'un varlığı, kısa bir süre sonra Rus Demiryolları Genel Yönetmeni Prens Hilakoff'un kulağına ulaştı. New York Merkez Demiryolu işletmesi çalışanlarından birinden sağlanan "mektup"un bir kopyasını okuduktan sonra Prens Hilakoff, bunun Rusça' ya çevrilmesini ve Rus demiryolu şirketinin tüm çalışanlarına dağıtılmasını emretti.

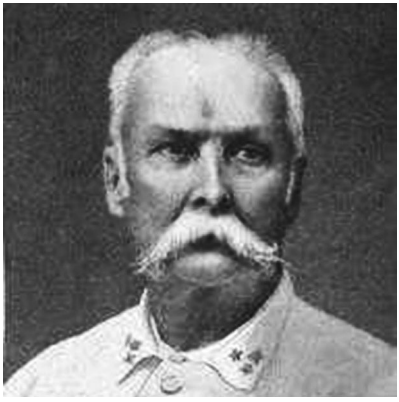
Garcia'ya Mektup, demiryolu işçilerinden, Rus ordusu mensuplarının eline geçti. Erler arasında elden ele dolaşan mektubu ordu komutanları okuyunca, mektubun resmileştirilmesine ve tüm ordu mensuplarına dağıtılmasına karar verdiler.

Japonlarla başlayan savaş için cepheye giden Rus askerlerin tümünün ü-

niformalarının ceplerinde Garcia'ya Mektup'un bir kopyası bulunuyordu. Japonlar, savaşta tutsak aldıkları Rus askerlerin tümünün ceplerinden çıkan bu mektubu görünce bunu ciddi bir incelemeden geçirdiler. Mektup Japonca'ya çevrildi ve bunun, tutsak alınan tüm Rus askerlerin ceplerinde bulunduğu haberiyle birlikte Japon İmparatoru'na sunuldu. Mektuptan imparator da etkilendi ve birer kopyasının Japon Hükümeti'nin tüm üyelerine dağıtılmasını emretti.

Tüm Japon bakanlar, Garcia'ya Mektup'u çoğaltıp, kendi bakanlık örgütünde görevli tüm çalışanlara gönderdiler.

ABD Deniz Kuvvetleri mensuplarına 1913'de dağıtılan mektubun özel ola-

Küba isyancılarının önderi Garcia

rak çoğaltılmış kopyaları ise, Birinci Dünya Savaşı'na katılan askerlerin önemli bir bölümünün ceplerinde bulunuyordu.

Dergide yayımlandığının ondördüncü yılında Garcia'ya Mektup'un resmi olarak çoğaltılan baskısı, kırk milyona ulaşmıştı.

•••

Amerika Birleşik Devletleri ve İspanya arasındaki savaşın bir aşamasında ABD Başkanı, çok acele olarak Küba'daki isyancıların önderi Garcia'ya bir haber göndermek istedi. Garcia, hangisinde olduğu bilinmeyen Küba dağlarından birinde ve nerede oldukları bilinmeyen onlarca sığınaktan birinde saklanıyordu. Kendisine posta ya da telgraf yoluyla ulaşabilmek olanaksızdı.

ABD Başkanı'nın ona, ne denli önemli bir haber göndermek istediğini bilen çevresindekiler, Garcia'ya bir haberin, ancak elden götürülebilecek bir mektupla ulaştırılabileceğini bildirmek zorunda kaldılar.

Başkan'ın çaresiz bakışları karşısında yanıt, çevresindeki subaylardan birinden geldi.

"Benim birliğimde, Rowan adında bir çavuş vardır" dedi. "Kimsenin nerede olduğunu bilmediği Garcia'yı o bulabilir ve mektubunuzu kendisine ulaştırabilir."

Bu yanıta Başkan'ın aklı pek yatmamıştı ama, ortada yapılabilecek başka birşey yoktu.

Rowan çağrıldı. Kendisine, Garcia'ya gönderilecek mektup uzatıldı ve... "Bunu, Garcia'ya teslim edeceksin" denildi.

Rowan mektubu aldı, üniformasının yanındaki deri kesenin içine koydu, kesenin ağzını sıkıca büzdükten sonra, göğsünün üzerine kayışla bağladı. Önce Başkan'a selam verdi, sonra komutanlara, en son da kendi komutanı-

na selam verdi, dışarı çıktı.

Rowan, yola çıktıktan tam dört gün sonra, gecenin karanlığından da yararlanarak, üstü açık bir kayıkla Küba sahilinin açıklarına vardı. Küba'nın, balta girmemiş ormanlarına dalıp, gözden kaybolduktan üç hafta sonra, adanın öteki yakasında ortaya çıktı. Ülkesinin düşmanı bir ülkeyi, yürüyerek bir uçtan öteki uca geçti ve Garcia'ya, mektubu teslim etti.

Burada size Rowan'ın, Garcia'ya mektubu götürebilmek için ne zorluklar atlattığını, ne tehlikeler geçirdiğini anlatacak değilim. Onun, ne denli kahraman bir asker olduğunu da anlatacak değilim. Yalnızca bir noktayı, hem de çok gereksinim duyduğumuz bir noktayı, iyice belirtmek için yazıyorum size tüm bunları.

ABD Başkanı'nın makam odasındaki olayı, ana çizgileriyle bir kez daha gözden geçirelim:

ABD Başkanı Mckinley, Garcia'ya teslim edilmek üzere Rowan'a bir mektup verdi. Ona yalnızca, "Bu mektubu Garcia'ya teslim ediniz" dedi. Rowan mektubu aldı, göğsüne bağladı, selamını verdi ve odadan çıktı.

Lütfen dikkat ediniz: Rowan, "Garcia nerede?" diye bir soru sormadı. "Garcia kim?" diye bir soru da sormadı. Yaptığı tek şey, kendisine verilen görevi almak oldu. Zaten kendisinden beklenen, onun da yapması gereken buydu.

Rowan, ülkesindeki her okula heykeli dikilebilecek ve yetişen tüm kuşaklara örnek olarak tanıtılabilecek bir ölümsüz kahramandır. Fakat bugünün gençleri onun kahramanlığından çok, başka bir özelliğini örnek almak zorundadırlar. Rowan'ın örnek alınması gereken özelliği, verilen görevi sadakatle kabullenmek, o görevi yerine getirebilmek için hemen harekete geçmek ve görevi eksiksiz tamamlayabilmek için tüm enerjilerini bir noktada toplamak disiplinidir.

Özetle, Garcia'ya gönderilecek mektubu almak, hemen götürmek için yola çıkmak ve mektubu Garcia'ya teslim ederek görevi kendinden beklenildiği güven düzeyinde tamamlamak sorumluluğu ve terbiyesidir.

General Garcia şimdi yaşamıyor, fakat yeryüzünde başka Garcia'lar var. Ve o Garcia'lara gönderilecek başka mektuplar var.

Çevremize baktığımızda ise, genellikle güçsüz, isteksiz, gönülsüz ve umursamaz kişilerle karşılaşıyoruz. Yönetici olarak görev yaptığınız iş yerinizde, varsayın ki altı yardımcınız var. Bunlardan birini çağırın ve kendisinden şöyle bir istekte bulunun:

"Lütfen benim için ansiklopediye bakıp, Corregio'nun yaşamına ilişkin

General Garcia şimdi yaşamıyor, fakat yeryüzünde başka Garcia'lar var. **Ve o Garcia'lara gönderilecek başka mektuplar var.**

özet bir bilgi hazırlayın.”

Yardımcınız size, ”Peki, efendim” deyip, bu görevi yapmaya hemen gidecek mi?

Boş yere umutlanmayın. Büyük bir olasılıkla böyle birşey yapmayacak. Donuk bir ifadeyle yüzünüze bakacak ve size, şu sorulardan birini ya da birkaçını soracaktır:

”O kimdir?”

”Hangi ansiklopediden bakayım?”

”Fakat bu görev benim sorumluluk alanıma girmiyor ki, efendim...”

”Bismarck’ın yaşam öyküsünü istemiyorsunuz, değil mi?”

”Bunu benden daha kıdemli bir arkadaş yapsa daha iyi olmaz mı, efendim?”

”Yaşamı hakkında bilgi istediğiniz bu kişi halen yaşıyor mu, yoksa ölmüş mü, efendim?”

”Acelesi var mı, yoksa elimdeki işi bitirdikten sonra yapsam olur mu?”

”Ben ansiklopediyi bulup getirsem olur mu, yoksa oradaki bilgiyi aynen kopya çekmemi mi istersiniz?”

”Bu kişinin yaşamını niçin öğrenmek istiyorsunuz, efendim?”

”Onun yaşam öyküsünde neyi vurgulamamı istersiniz?”

Siz tüm bu soruları büyük bir sabırla yanıtlayıp, kendisinden bu bilgiyi niçin istediğinizi, onun bu bilgiyi nereden, nasıl bulacağını tane tane açıkladıktan sonra bile çalışma arkadaşınız, hiç kuşkum yok, kendi bölümüne gidecek ve kendi yardımcıları arasında Garcia’ya Mektup’u götürecek bir kişiyi aramaya çalışacaktır.

Bir stenograf ilanı için başvuranların onda dokuzu, ne imla kurallarını, ne de noktalama işaretlerini kullanmayı bilir. Daha da kötüsü, başvuruda bulunduğu iş için bunların olmazsa olmaz kurallar olduğunu aklına bile getirmez.

Böyle bir kişi, Garcia’ya mektup götürebilir mi?

Benim yüreğim, evde olduğu zaman da, işten uzakta olduğu zaman da işini yapan adamdan yanadır. Garcia’ya götürmesi için kendisine verilen mektubu alıp, cebine koyan, fakat aptalca sorular sormayan adamdan yanadır.

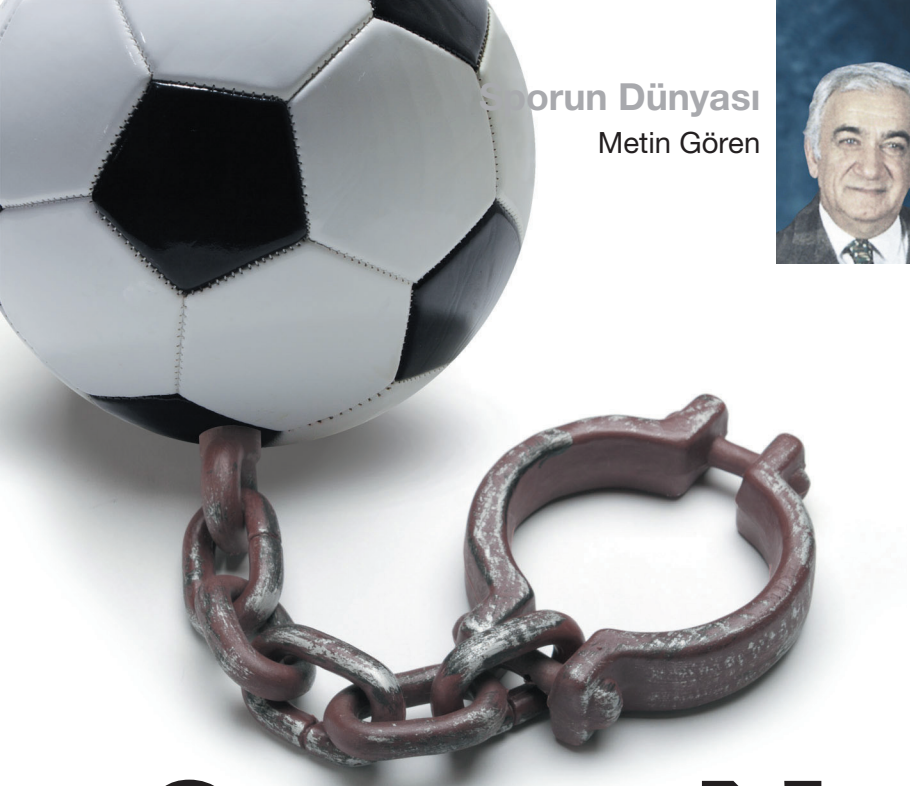
Uygarlık, işte bu çaptaki kişiler için uzun ve biraz da sıkıntılı bir soruşturma dönemidir. O her kentte, kasabada, köyde ve her büroda, mağazada ve fabrikada vardır. Dünya, işte bu çaptaki kişilerin sorumluluk bilinci ve iş terbiyeleriyle ayakta durabiliyor. Tüm insanlık, evrimini biraz daha, biraz daha hızlandırabilmek için, tüm gücüyle, işte bu bilinç ve bu terbiyedeki, bu çaptaki kişiler için haykırıyor:

“Garcia’ya mektup götürecek kişilere gereksinimimiz var... Hem de en kısa sürede, her yerde ve her zaman.”•

Metin Gören

Suçum Ne?

2 Temmuz 1994 yılında, Kolombiya'nın polisiye dosyası kabarık kenti Medellin'de ülkeyi sarsacak ve yıllarca konuşulacak bir cinayet işlenmişti.

Bir genç, iki kişinin kurşunlarına hedef olmuştu. Yapılan müdahale sonuçsuz kalmış ve genç adam hastaneye götülürken ambulans sedyesinde ölmüştü. Görevlilerin polise verdiği rapor çok ilginç tümceyle sonlandırılmıştı; "Yaralı beyinsel ölüm gerçekleşmeden, 'Suçum ne?' diye inliyordu." Güney Amerika'nın uyuşturucu ticareti merkezi, suç oranı çok yüksek ve halkının yaşam düzeyi çizgi altı sey-

reden Kolombiya da işlenen cinayet kuşkusuz sıradan değildi.

Suçum Ne?

Ülkemizin değerli bilim adamı Profesör Doktor Mehmet Haberal'ın kaleminden kitaplara dökülen, her duruşma söylemlerinin paragraf başında sorularak yanıtlanması istenen çok önemli bir soru idi. Aylarca gündeme oturdu ama hiç kimse tartışmadı, tartışamadı.

Değerli meslektaşım sevgili Mustafa Balbay'ın, Genel Kurmay eski Başkanı İlker Başbuğ'un ve onlarca kişinin de ortak sorusu da buydu:

Suçumuz Ne?

Suçunu bilmemek insan beynini kemiren bir olgu olmalıydı. Dünyayı saran "Suçum" ya da "Suçumuz ne?" sorusu, kaybolan bir direniş ateşinin yeniden yakılması olabilir miydi?

Suçluların tatlı hayat yaşamındaki varlığı sürdükçe, suçsuzların bu denli soru isteklerini yanıtlanma istemleri de, kuşkusuz en doğal ve yasal haklarıydı.

Andres Escobar

Andres Escobar, Kolombiya'nın gelmiş geçmiş en iyi savunma oyuncularından biriydi. Fizik kalitesi, top tekniği ve sıçrama özelliği ile başarılı bir çizgide seyrediyordu. Tüm ülkede sevilen ve saygı duyulan Escobar, ülke bağımsızlığının en önemli savunucularından biriydi. Uyuşturucu baronlarının çirkin önerilerini kabul etmeyecek denli yurtseverdi. Ailesi yakınları, takım arkadaşları ile mutluluk tabloları çizen Escobar'ın imrenilecek yaşamına son noktayı, fanatik ve alkol sınırını aşmış kişilerin koyacağı kimsenin aklından bile geçmezdi.

Tüm ülkede sevilen ve saygı duyulan Escobar, ülke bağımsızlığının en önemli savunucularından biriydi.

Kader ağlarını Escobar için 1994 Dünya Futbol Şampiyonası sırasında örmüştü. Amerika karşılaşmasında kendi kalesine ters bir vuruşla gol atan Kolombiyalı yıldız, dış güçlerin katkısıyla ülkesinde istenmeyen adam ilan edilmişti. Takım arkadaşları, bilinçli taraftarlar, yönetim kadroları ve benzeri oluşumların tüm gayretlerine karşın, Escobar, fanatiklerin, uyuşturucu bağımlısı ile örgütlerinin hedef noktası olmuştu. Ailesinin, başka ülkeye yerleşme isteklerine olumsuz yanıt veren

futbolcu, bir barda arkadaşlarıyla eğlenirken, saldırıya uğradı ve insafsızca kurşunlanarak öldürüldü. Ülke günlerce ağıt yaktı. Futbol oyununda çok doğal bir hareketin "Kendi kalesine gol atmanın" ölüm getireceğini kimse aklına bile geçiremezdi ama güçlerin oyununa da kulak kabartılmalıydı. Escobar, kendi kalesine gol attığı için mi öldürülmüştü; yoksa, boyun eğmeyen karakterine sinsice kurgulanan bir tuzağa mı düşürüldü?

Kolombiya'nın Medellin kentine yolunuz düşerse, kentin en güzel meydanlarından birinde 2002 yılında kent meclisinin kararıyla dikilen bir heykeli görürsünüz. Bu Amerika karşılaşmasında, istem dışı bir hareketle kendi kalesine gol attığı için öldürülen Andres Escobar'ın heykelidir. Mağrur olduğu dek üzgündür de.

Tunç oyuntulardan gözleri bir noktaya bakar, siz de onunla birlikte dalar gidersiniz 1994 yılına... Ve dikkatinizi heykelin altına özenle yerleştirilen bir mermer plaka çeker.

Andres Escobar'ın 2002 yılında dikilen heykeli

Üzerinde özenle yazılmış sözcükleri, içiniz acıyarak okursunuz:

Suçum Ne? •

metingoren@butundunya.com.tr

Şansım var mı?

Boks maçı *hayli heyecanlı geçiyordu. İki boksör ringde kıyasıya dövüşüyorlardı. Ama birinin durumu pek kötüydü. Yumrukları havayı dövüyor, bir teki bile rakibine değmiyordu. Raund arasında menejerine sordu:*

"Maçı almam için bir şansım var mı?"

Menejeri bir yandan terini kurularken diğer taraftan: "Elbette var." diye cevap verdi. "Etrafındaki havayı dönmeye devam et. Böylelikle rakibini zatürreden öldürebilirsin."

Fırçalayarak

Serdar Günbilen

Türkiye Cumhuriyeti'ne YAHUDİ SOYKIRIMI SUÇLAMASI

12

24 Şubat 1942 Struma Faciası'na Dair Bilimsel Yayınlarda Akademik Sahtecilik

İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi'lerden kaçan 800'e yakın Yahudi göçmenle dolu Struma gemisinin, İngiltere Filistin'e giriş vizesi vermediği için 71 gün İstanbul limanında bekletildikten sonra, Karadeniz'e geri gönderildiği gecenin sabahında, bir patlama sonucu batması; ve biri dışında tüm yolcuların korkunç biçimde ölmesi; Yahudiler'i İngiltere'ye düşman etmişti. Menahem Begin önderliğindeki İrgun örgütü, o tarihte "Struma'nın Katili" olarak suçladığı Filistin'deki İngiliz yönetimine savaş açarak beş yıl boyunca

Menahem Begin 1940'lı yıllarda İngiltere tarafından terörist olarak aranırken

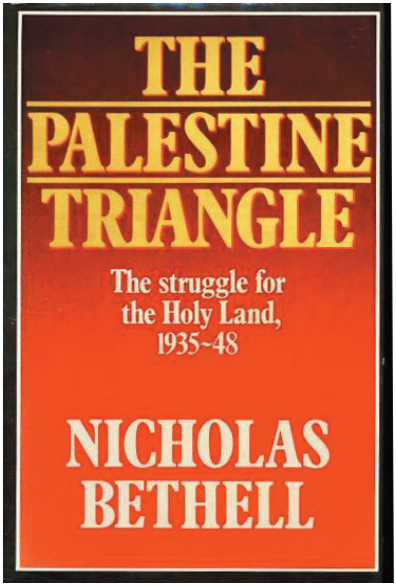
Begin, Vietnam savaşı sırasında canlarını kurtarmak için İsrail'e kabul ettiği Vietnamlı çocuklarla

bombalı saldırılar, suikastler düzenlemiş; öyle ki, İngiltere'nin 1948 yılında Filistin'i terketmesine yol açan eylemleri doğuran "Struma Faciası", Filistin'de İsrail Devleti'nin kurulmasıyla sonuçlanan yolun ilk adımı olmuştu.

Aradan yıllar geçecek, 1943-1948 arası Filistin'de İngiliz yönetimine karşı kanlı eylemler düzenleyen ve o yıllarda İngiltere'nin terörist diyerek başına ödül koyduğu İrgun örgütünün başı Menahem Begin, 1977 yılında İsrail'de seçimleri kazanarak Başbakan olacak ve parlamentoda yaptığı ilk konuşmada, İngiltere'yi "Struma'nın Katili" olarak suçlayıp "Yahudi Düşmanı" ilan edecek; ve dahası, *"İsrail'in kapılarını, sürmekte olan Vietnam Savaşı'ndan kaçan Vietnam'lı göçmenlere açıyorum; bu da geçmişte NAZİ soykırımından kaçan Struma gemisindeki Yahudi yolculara Filistin'e giriş vizesi vermeyerek ölmelerine neden olan İngilizler'e ve müttefikleri Amerika'ya kapak olsun,* diyecekti...

Faciadan sağ kurtulan ve 1942'de gerçeği çarpıtmadan anlatan David Stoliar'ın, 1943'te İngiliz Ordusu'na asker yazıldıktan sonra gerçekleri İngiltere'yi aklayacak biçimde çarpıtarak Türkiye'yi suçlayıcı demeçler vermesi sayesinde "Struma'nın Katili" damgasından kurtulduğunu sanan İngiltere; Begin'in 1977'de Başbakan seçilir seçilmez yaptığı ilk konuşmada İngiltere'yi "Struma'nın Katili" olarak nitelemesi karşısında, beyninden vurulmuşa dönecek ve *"Struma'nın Katili İngiltere değil Türkiye'dir"* yalanı Yahudiler'e gerçekmiş gibi benimsetilmedikçe, İsrail'le ilişkilerinin düzelmeyeceğini kavrayacaktı.

İngiliz Tarihçi Lord Nicholas Bethell ve Yahudi kökenli İngiliz Tarihçi Prof. Dr. Bernard Wassermann, Begin'in 1977 konuşmasında İngiltere'yi "Struma'nın Katili" olarak nitelemesinden sonra derhal kaleme sarılacak ve İngiltere'yi suçsuz göstermeyi amaçlayan birer kitap yazacaklardı. Nicholas Bethell'in kitabı "Filistin Üçgeni" (The Palestine Triangle); Bernard Wasserstein'in kitabı ise "İngiltere ve Avrupa Yahudileri" (Britain and The Jews of Europe 1939-1945) adını taşıyordu.

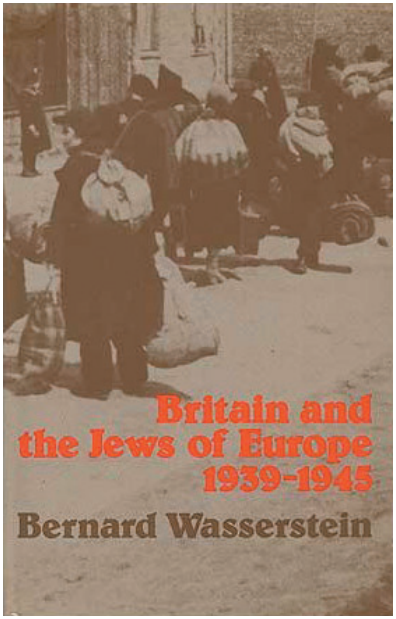
Nicholas Bethell"in 1979'da İngiltere, ABD ve İsrail'de yayımlanan "Filistin Üçgeni" adlı kitabının İngilizce basımı.

1979'da yayımlanan bu kitapların her ikisi de üç ayrı ülkede birden (İngiltere, İsrail ve Amerika) piyasaya sürülecek; her ikisi de İbranice'ye çevrilip İsrail'deki bütün kitapçılara dağıtılacaktı. Her iki kitap da Begin'in 1977'de parlamentoda İngiltere'yi "Struma'nın Katili" olarak niteleyen konuşmasına göndermeler yapıyor ve Struma Faciası'nın suçlusunun Begin'in dediği gibi İngiltere olmayıp Türkiye olduğu yargısını uyandırmak amacıyla, okuyucuyu devlet arşivlerinden belge yağmuruna tutuyordu. Devlet arşivlerindeki bu belgelerin çarpıtılıp çarpıtılmadığını denetleme olanağından yoksun okuyucular; *"Yazar belge göstermiş, öyleyse doğrudur"* diyerek, kitaba inanacaklardı.

Nicholas Bethell'in kitabı Wasserstein'in kitabından bir iki ay önce yayınlanmıştı.*([i])* Bethell, İngiliz gizli arşivlerindeki belgelere dayanarak *"Struma'nın kendi buhar gücüyle ilerlemekteyken bir patlama sonucu battığını"* yazmıştı.*([ii])* Bethell'in kitabından hemen sonra piyasaya çıkan Bernard Wasserstein'in kitabına göreyse; Türkler'e gemiyi Karadeniz'e geri gönderin diye baskı yapan, İngiltere Dışişleri Bakanlığı değil; Filistin'deki İngiliz sömürge yöneticileriydi.*([iii])* Struma'nın motoru daha Romanya'dan İstanbul'a gelirken yolda bozulmuştu. Türk makine mühendislerinin onarım çalışmaları olumlu sonuç vermemişti, motor onarılamaz görünüyordu.*([iv])* Struma'nın motoru yoktu.*([v])* Türkler,

Nicholas Bethell'in "The Palestine Triangle" kitabının 1979'da İsrail'de yayımlanan İbranice baskısı.

Bernard Wasserstein'in 1979'da yayımlanan "İngiltere ve Avrupa Yahudileri" kitabının İngilizce basımı.

Struma'yı motoru olmadığını bile bile Karadeniz'e geri göndermişlerdi, bu ise, bir İngiliz raporunda da belirtildiği üzere, yolcuları ölüme terketmekten başka bir şey değildi.*([vi])*

Bethell, İngiliz gizli belgelerine dayanarak *"Struma Karadeniz'de kendi motoruyla ilerlemekteyken bir patlama sonucu battı"* derken, aynı belgelere dayanmış görünen Wasserstein'in *"Struma Türklerce motorsuz olarak Karadeniz'e terkedildi"* demesi, açık bir çelişkiydi. Bethell'in motora ilişkin saptaması, facianın sorumluluğunu Türkiye üzerine yıkmayı güçleştiriyordu. Bethell, faciadan tek kurtulan David Stoliar'ın 05.03.1942 günü İngiliz polisince alınan ifadesine dayanarak yazdığı *"Struma'da motor vardı ve çalışıyordu"* gerçeğini; 09.03.1980 günlü The Sunday Times gazetesinde yayımlanan söyleşisinde yine ona yalanlatacaktı. Menahem Begin'in 1977 konuşmasında *"Struma'nın Katili İngiltere"* suçlamasına yanıt olarak yayımlandığı özellikle vurgulanan bu söyleşide, David Stoliar, Bethell'e: *"Motorumuz yoktu,.. Türkler Struma'yı motorsuz olarak başıboş Karadeniz'e terketti,.. Türk yetkililer Struma'yı kasten bir torpidoyla vurup batırdılar." ([vii])* diyordu.

Prof.Dr. B. Wasserstein'in 1979'da İngilizce yayımlanan kitabının 1982'de İsrail'de yayımlanan İbranice baskısı.

Böylece, 1943'te İngiltere'ye "Struma'nın Katili" diyerek savaş açıp yıllar sonra 1977'de İsrail Başbakanı seçilince yine İngiltere'yi "Struma'nın Katili" olarak niteleyen Menahem Begin; Struma Faciası'ndan tek kurtulan David Stoliar tarafından bir İngiliz gazetesinde yalanlanmış oluyor; İngiltere'nin verdiği rolü başarıyla oynayan David Stoliar, facianın suçunu Türkiye'nin üzerine yıkıp İngiltere'yi aklama görevini başarıyla yerine getirmiş oluyordu. Ancak 03.05.1942 günü Filistin'de İngiliz polisine verdiği ifadede *"motorumuz tamir edilmişti"* diyen Stoliar'ın 1980'de *"motorumuz yoktu"* demesini inandırıcı bulmayan Bethell, *"Struma kendi motoruyla ilerlerken bir patlama sonucu battı"* sözlerini kitabının bir yıl sonraki basımından çıkartmayıp aynen koruyacaktı.

Wasserstein ise, David Stoliar'ın Filistin'de İngiliz polisince alınan 03.05.1942 günlü ifadesini kitabında belge olarak aktarırken, onun ifadesinden motorun onarılmış olduğuna dair sözlerini kasten atlamış *([viii])* ve *"Struma motorsuzdu, Türklerce motoru olmaksızın Karadeniz'e götürüldü,"* demiştir. Oxford Üniversitesi Tarih Kürsüsü Profesörü Dr. Wasserstein'in bu yaptığı "Akademik Sahtecilik"tir; hem idari hem cezai yaptırımlar gerektiren ağır bir suçtur.

Nazi soykırımından Türkiye eliyle kurtulmuş bir Yahudi'nin oğlu olan Bernard Wasserstein'in, Struma Faciası'nın suçunu Türkiye'nin üzerine yıkmak uğruna akademik sahtekarlığa bile başvurduğunu görmek; sözün bittiği yerdir...

The Sunday Times gazetesinin 09.03.1980 günlü sayısında Bethell'in David Stoliar'la söyleşisinin kapağı.

İsrail Başbakanı Begin'in 1977'de İngiltere'yi *"Struma'nın Katili"* olarak ilan etmesinden sonra, 1979'da iki İngiliz akademisyence başlatılmış olan *"Struma Faciası"nın sorumluluğunu Türkiye üzerine yıkarak İngiltere'yi aklama"* çabası; o günden bugüne, yine bir takım *"akademik sahtekarlıklar"* la sürdürülegelmiş ve *"Struma'nın motoru yoktu, yakıtı yoktu, motor yağı yoktu, yiyeceği yoktu, suyu yoktu, ilacı yoktu, Türkler gemiyi bu halde Karadeniz'e çıkartmakla yolcuları ölüme terkettiler"* yalanını yineleyen pek çok "akademik"(!), "Bilimsel"(!) yayın yapılmıştır.

***

Bu yazı dizisi boyunca, Struma Karadeniz'e bırakıldığında üzerinde onarılmış çalışan bir motoru, yeterli yakıtı, motor yağı, yiyeceği, suyu bulunduğuna dair belgelerin tıpkı basımlarını sundum; ancak, Prof. Dr. Bernard Wasserstein örneğinden sonra aynı yalan ve iftiraların bundan sonra yinelenmeyeceğine ilişkin hiç bir beklentim kalmadığı gibi; tersine, bu yalanların sanki hiç çürütülmemiş gibi inatla yineleneceğini biliyorum.

Kur'an'da yeryüzü "hak" (gerçek) ile "batıl" (sahte) arasında çatışma alanı olarak tanımlanmıştır.

El Hak!..

Öyledir...•

cengizozakinci@butundunya.com.tr

Kaynakça:

([i]) *Nicholas Bethell'in kitabı The Jewish Chronicle'ın 25.05.1979 ve 01.06.1979 günlü sayılarında; Bernard Wasserstein'in kitabı ise 27.07.1979 günlü sayısında duyurulmuştur.*

([ii]) *Nicholas Bethell, a.g.e. sf. 117: "She (Struma) was moving under her own steam about five miles from the enterance to the Bosphorus, there was an explosion and she sank very quickly."*

([iii]) *Bernard Wasserstein, a.g.e, sf. 154: "Foreign Office was not the dominant force in the making of the vital decision to press the Turks to turn the boat back. The primary role was that of the Colonial Office, strongly supported by the Government of Palestine"*

([iv]) *Bernard Wasserstein, a.g.e. sf. 146: "All attempts by Turkish engineers to mend the ship's engine proved fruitless; it appeared to be damaged beyond repair."*

([v]) *Bernard Wasserstein, a.g.e. sf. 151: "On 23 February (...) Struma (her engine still unrepaired)" sf. 153: " engineless hulk sank as a result of the rough weather cannot, however, be excluded."*

([vi]) *Bernard Wasserstein, a.g.e. sf. 152: "The Black Sea is rough at this time of year and the Struma may well founder. I do not at all like the idea that we may acting as accesories in bringing about the death of these miserable people"*

([vii]) *The Sunday Times (London, England) 09.03.1980, "The Man Who Survived The Struma", Sir Nicholas Bethell'in David Stoliar'la söyleşisi: "We haven't got an engine,.. Turks cast the Struma adrift without an engine,.. the ship's second officier,.. told me that he had seen,.. a torpedo coming towards the Struma from Turkish shore,.. Some Scholars claim that the Struma was sunk by a Soviet Submarine,.. but,.. Turkish authorities,.. deliberately sank the Struma with a torpedo,.."*

([viii]) *Bernard Wasserstein, a.g.e. sf. 152: Wasserstein, David Stoliar'ın 03.05.1942 günü Filistin'de İngiliz polisine verdiği ifadeyi kitabında "None of us could resist..." sözleriyle başlıyormuş gibi aktarmıştır. Oysa, belgede bu sözlerden önce David Stoliar'ın: "repair of the engine lasted for a lonf time. After the repair was complated we stayed further at Istanbul as we were waiting for possibility of obtaining visas for Palestine." (Motorun tamiri uzun zaman aldı. Tamir tamamlandıktan sonra Filistin vizesi sağlanacağı olasılığıyla İstanbul'da biraz daha kaldık.) sözleri yer almaktadır ki, kitabında "Struma motorsuzdu" diyen Wasserstein, Stoliar'ın ifadesini belge olarak aktarırken, onun motorun onarılmış olduğunu açıklayan bu sözlerini kasten atladığı açıktır.*

Tekin Özertem

KÜLTÜR SANAT VE ADALET

Adalet kavramı, ilk çağlardan başlayarak insan ve toplum yaşamının ayrılmaz bir parçası olmuştur. Haksızlığa uğradığına inanan insanların intikam alma istek ve duyguları giderek denetim altına alınmış; suçluların cezalandırılma işi ulvi bir değer atfedilerek kurumsallaştırılan mahkeme ve yargıçlar tarafından sağlanmıştır.

Toplumların huzuru; birlik, bütünlük, süreklilik ve evrimleri de yargılamaların adil ve tarafsız bir şekilde gerçekleşmesiyle sağlanabilmiştir. "Adalet Mülkün Temelidir." özdeyişinin anlamı da budur. Semavi olsun olmasın bütün dini inançların intikam duygusunu dışlamaları, insanlara adil olmayı emredip, tanrısal adaletin önünde sonunda gerçekleşeceği inancını aşılamaları da adaletin, bir erdem olarak tüm kültürler açısından ne denli önemli ve vazgeçilmez olduğunun bir başka göstergesidir.

Çok tanrılı dinlerde adalet çoğunlukla tanrıçalar tarafından temsil edilmiştir. Eski Mısır'ın adalet tanrıça-

sı Ma'at, Antik Yunan'ın Dike ve Thesmis, Roma'nınki ise Justitia'dır. Adalet tanrısının bu farklı kültürlerde kadın olarak betimlenmiş olmasının nedeni kadınların erkeklere oranla daha şefkatli ve doğurgan olmaları. Şefkatin yargıyı gereksiz şiddet ve öfkeden koruyacağı, doğurganlığın da adaletin sürekliliğini sağlayacağı inancı…

Antik Yunan ve Roma'nın adalet tanrıçalarının ellerindeki terazi ile kılıca gelince: Terazi adaletin dengeli şekilde sağlanmasının gereğini, kılıç ise adaletin gücünü simgelemekte. Bu üç tanrıçadan Justitia'nın gözlerinin bağlı olması da yargının tarafsızlığını -olması gerektiğini- vurgulamakta. Günümüzde adaletin bir elinde kılıç, diğer elinde terazi ile gözleri bağlı tanrıça Justitia tarafından sembolize ediliyor olması da bu üç temel ilkenin günümüz adalet anlayışının evrensel ilkeleri ile örtüştüğünü göstermekte.

Eski Mısır'ın adalet tanrıçası Ma'at'a gelice:

Ma'at'ın bir elinde asa, diğer elinde de sonsuz yaşam anahtarı vardır. Başında da saf iyiliği, hakikati ve doğruluğu temsil eden bir deve kuşu tüyü. Eski Mısır inancına göre insanların ölümsüz yaşamı hak edebilmeleri için, öldükten sonra tartılacak kalplerinin, terazinin diğer kefesine konan bu tüy kadar hafif olması gerekmektedir. Bu ölçüm tanrıçanın gözetiminde yapıldığı için Ma'at'ın gözleri açıktır.

İnsan ve toplum yaşamında böylesine önemli bir yer tutan intikam ve adalet olgusu, doğal olarak çeşitli mitoloji ve efsanelerden başlayarak güzel sanatların da ilgi odağı olmuştur. Yunan mitolojisindeki Kral Midas'ın öyküsü, intikam ve adalet kavramını ele alan öykülerin başında gelmektedir. Öykü, Apollon ile Pan'ın yarışmasını anlatır:

Tanrıça Justitia

Güneşin, müziğin, sanatların, ateşin ve şiirin tanrısı Apollon ile keçi ayaklı, kırın, satirlerin* ve çobanların tanrısı Pan, kimin daha iyi müzik yaptığına karar vermesi için yargıç olarak dağ tanrısı Tmolos'u seçerler. Apollon, yarışmaya lir, Pan da flüt çalarak katılır. İkisini dikkatle dinleyen Tmolos, Apollon'un müziğini beğenir. Yarışmayı izleyen

Eski Mısır'ın adalet tanrıçası Ma'at'ın bir elinde asa, diğer elinde de sonsuz yaşam anahtarı vardır. Başında da saf iyiliği hakikati ve doğruluğu temsil eden bir deve kuşu tüyü.

Kral Midas ise Pan'ın müziğinin Apollon'un müziğinden daha üstün olduğunu iddia eder. Öfkelenen Apollon da Kral Midas'ı kulaklarını eşek kulağına dönüştürerek cezalandırır.

İntikam duygusunu yargı yolu ile frenleyip cezaya dönüştürerek dengelemek; bunu toplum adına karar veren yargıçlar aracılığı ile gerçekleştirmek, geçmişten günümüze evrimleşerek süregelen toplumsal bir kural olmuştur. Yargı sadece insanların insanlara karşı işledikleri suçları değil, insanların topluma karşı işledikleri suçları da cezalandıran bir üst yapı kurumu olarak yapılandırılmıştır.

Adaletin en iyi şekilde gerçekleşebilmesi için giderek yasama, yürütme ve yargı birbirinden ayrılmış; tüm özgürlükler anayasaların garantisi altına alınmıştır. Çünkü Jean-Jacques Rousseau'nun** zamanımızdan üç yüz küsur yıl önce önemle vurguladığı üzere yasama, yürütme ve yargı iç içe geçtiğinde özgürlüklerin güvence altına alınması mümkün değildir. Özgürlükler güvence altında değilse, anayasa yok demektir. Güç kimde ise yasa ve yargıç odur. Mahkemeler, toplayıcılık ve avcılık döneminde aileyi, aşireti, totemi… Tarım devriminden başlayarak dini, imanı, imparatorluğu ve imparatoru…Endüstri devrimi ile de devleti, milleti ve vatandaşı koruya gelmişlerdir. Bilişim devrimini yaşadığımız çağımızda da bağımsız, tarafsız ve adil olması gereken mahkemeler; bireyi, temel hak ve özgürlükler ile demokrasiyi korumakla yükümlüdürler.***

Mitolojik öykü ve efsanelerden başlayarak öykü, roman, şiir, tiyatro, opera, heykel, resim ve sinema olmak üzere tüm sanat dallarında da intikam duygusu ile adalet kavramı sürekli olarak irdelenmiş; çok sayıda sanat eserine konu olmuştur. Bu eserler incelendiğinde adaletin sağlanamadığı durumlarda insan doğasında bastırılmaya çalışılsa da hep var olan intikam duygusunun

kimi zaman kişisel, kimi zaman örgütsel bir şeklinde ortaya çıktığı vurgulanmaya çalışılmıştır.

Adalete dair o kadar çok sanat eseri yazılmış, çizilmiş, yontulmuş, bestelenmiş; o kadar çok film çekilmiş ki bu yazının sınırları içinde saymakla bitecek gibi değil. Bütün sanat eserlerine ve sanat etkinliklerine, anayasa ve yasalara, kutsal kitaplara; bir elinde terazi, bir elinde kılıç, gözleri bağlı adalet tanrıçası heykellerinin süslediği adalet saraylarına rağmen adaletin bağımsızlığı, tarafsızlığı ve adil olmasının gerekleri en gelişmiş günümüz toplumlarında dahi tam anlamıyla sağlanamadı. Ne eğitim, ne güzel sanatlar ne de dini inançlar, insanları ve toplumları bu yönde gereğince dönüştürmeyi beceremedi.

Adalet üzerine düşündüğümde nedense aklıma hep geçen yüzyılın en önemli sanatçı ve düşünürlerinden Friedrich Dürrenmatt'ın Yaşlı Hanımın Ziyareti / Der Besuch der alten Dame adlı tiyatro oyunu gelir. Küçük bir kasabada yaşayan ve sevgilisi tarafından iğfal edildikten sonra terk edilen; başvurduğu mahkemenin yalancı tanıkların ifadelerine dayanarak haksız bulduğu Claire'in hikayesi unutulacak gibi değildir:

Kasabayı terk etmek ve bir süre genelevde çalışan ve yaptığı zengin evlilikler sonucu büyük bir servet sahibi olan Claire, yaşlı ve zengin bir kadın olarak yıllar sonra dışlandığı kasabaya döner. Kendisini yargılayan yargıcı, gözlerini kör edip dillerini kesip kısırlaştırarak cezalandırdığı yalancı tanıkları da bera-

Bu trajikomedya, uygar toplumlarda dahi adalet gereğince yerine getirilmediğinde intikam duygusunun nerelere varacağını göstermesi, insan denilen varlığın zaaflarının sergilenmesi bakımından son derece ilginç bir yapıttır.

Dürrenmatt'ın Yaşlı Hanımın Ziyareti oyunundan bir sahne

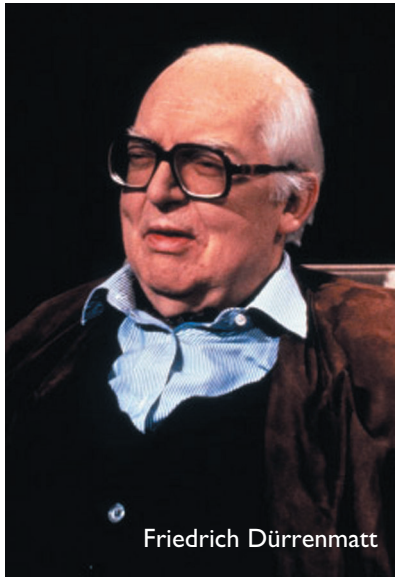
berinde getirir. Bu beklenmedik ziyaret üzerine büyük ümitlere kapılan hemşehrilerine çeşitli vaatlerde bulunur. Kasabaya yapacağı yatırımlarla zenginleşecek; refaha kavuşacaklardır. Tek şartı: kendisini iğfal ettikten sonra terk eden eski sevgilisi Alfred'in yeniden yargılanmasıdır...

Önce itiraz edilse de Alfred'in karısı ve çocukları da dahil tüm kasaba bu isteğe boyun eğer. Yıllar önce elde edemediği adaleti, hemşehrilerinin saygı ve sevgisi (!) ile birlikte satın alan bu intikam meleği, yeniden yargılatıp ölüme mahkûm ettirdiği eski sevgilisi Alfred'in tabutu ile birlikte kasabayı terk eder. İstasyona kendisini geçirmek üzere gelen, aralarında Alfred'in karısı ve çocuklarının da bulunduğu kasabalılar tarafından "İyilik Meleği" denilerek uğurlanır.

İntikamını almış, adalet yerini bulmuştur (!).

Bu trajikomedya, uygar toplumlarda dahi adalet gereğince yerine getirilmediğinde intikam duygusunun nerelere varacağını göstermesi, insan denilen varlığın zaaflarının sergilenmesi bakımından son derece ilginç bir yapıttır.

Çağdaş İsviçre edebiyatının en ünlü oyun, öykü ve roman yazarlarından biri olan Friedrich Dürrenmatt, sadece bu oyununda değil, hemen hemen tüm eserlerinde yargı ve adalet konusunu ele almış ve özenle irdelemiştir. Çünkü Bilişim Çağı adını verdiğimiz içinde bulunduğumuz çağda adalet ve yargının tarafsız ve bağımsızlığı son derece önem kazanmış olmasına rağmen tam olarak sağlanabilmiş değil. Kimi zaman ürkütücü bir silaha dahi dönüşebilmekte.

Friedrich Dürrenmatt

Tüm kültürlerin temel taşı olan adalet ve yargının bağımsız, tarafsız ve adil olmasını sağlamak için eğitim kurum ve kuruluşlarının yanı sıra geçmişte olduğu gibi yine sanata ve sanatçılara düşüyor.

Özellikle de "Et kokarsa tuz vurulur, / Tuz kokarsa çaresi ne?" diye sorulan, türküler yakılan bizim gibi ülkelerde...•

tekinozertem@butundunya.com.tr

Kaynakça:

* Eski Yunan mitolojisinde yer alan yarı keçi yarı insan kır ve ormanlarda yaşayan yaratık.
** Jean-Jacques Rousseau (1712 – 1778), Fransız yazar, filozof; politika ve müzik teorisyeni.
*** Prof. Dr. Emre Kongar, Cumhuriyet Gazetesi, 4 Ağustos 2013, s.3

Orhan Velidedeoğlu

Arz Etmek

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun, katıldığı bir toplantıda, konuşmacıları kürsüye davet eden genci uyararak "Her konuşmanın ardından **arz ederim** demeyeceksin. Bu, 12 Eylül'den kalma bir alışkanlıktır" dediğini yazıyordu Haber Türk gazetesi.

"Arz ederim" deyişi 12 Eylül askeri döneminde, yerli yersiz çok kullanıldığı için, hep o dönemi anımsatsa da yağcılık insanın mayasında mı vardır, bilinmez; eski yıllarda da çok kullanılırdı.

Edebiyat öğretmeni, şair, yazar ve gazeteci Nurettin Artam (1900-1958), Türk Dili dergisinin 6'ncı sayısında (Mart 1952) "Türkçemizde Sivilceler" başlıklı yazısında şöyle der:

Resmi dilde 'arz ederim' fiilinin yersiz kullanılışı da gözümüze batmaktan geri kalmıyor. Bu fiili kullanmak için bundan önce bir nesne bulunması gerekir. Meselâ: "…hususundaki fikirleri bilgilerinize arz ederim" gibi.

Arz etmek, sunmak, hizmete sunmak, takdim etmek demektir.

Pek çok toplantıda, özellikle resmi toplantılarda, şöylesi sunumlara sıklıkla tanık oluyoruz:

"Yüce Heyetinizden, Ulu Önder Atatürk ve aziz şehitlerin manevi huzurunda saygı duruşuna ve İstiklal Marşımızın icrasına **arz ediyorum!**"

"Toplantımızın açış konuşmasını ve oturum başkanlığını yapmak için Sayın Başkanımdan **arz ediyorum.**"

"Konuşmasını yapmak üzere Sayın Bakanımızı kürsüye **arz ediyorum!**"

Bunlar ne anlamsız ve küçük düşürücü sunumlar…

Bir resmi toplantıda bu sunumu yapan 30'lu yaşlardaki genç görevli, bazı kişileri yüceltme gayretkeşliği içinde kendi kişiliğini nasıl alçalttığının ayırdına varamıyor. Birkaç ay önce, bir Türk Sanat Müziği konserinde sunuculuk yapan bayanın, konser yöneticisine çiçek sunacak kişiyi sahneye arz etmesi de ilginçti…

Toplantıların 'Hoşgeldiniz' konuşmasından sonra sunucu:

"Sizleri, Ulu Önder Atatürk ve aziz şehitlerimizin manevi huzurunda saygı duruşuna ve İstiklal Marşımızı söylemeye **davet ediyorum…**"

"Toplantımızın birinci oturumunu yönetmek üzere Sayın Başkanı **davet ediyorum…**"

"Konuşmasını yapmak üzere Sayın Bakanı kürsüye **davet ediyorum.**"

Gibi yalın sözcükler kullanarak görevini sürdürse, çağırdığı kişiden de kendisinden de bir şey eksilmez; ama "arz ederse" efendilik-kulluk ilişkisi'ni çağrıştırır ki bu, o kişiyi küçültür.

Bu tür "arz ediş" lerden Şiar Yalçın (1924-2010) da tedirgindi. Şöyle yazar:

Evren Paşa zamanından kalma bir 'arz ederim' demek modası çıktı ki illet oluyorum. Üstelik çoğu zaman da yanlış kullanılıyor. 'Arz etmek' küçükten büyüğe yazılan tezkerelerde veya sözlü beyanlarda 'rica ederim' anlamında kullanılır ama hiçbir zaman dünkü Hacı Bektaş Veli törenlerinde (16.8.1996) sunucunun yaptığı gibi 'Sayın Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel'i kürsüye arz ederim' denmez. Belki 'kürsüye teşriflerini arz ederim' denebilir ama bana kalırsa bu da pek zarif bir Türkçe olmaz. Unutmayalım ki arz etmenin Türkçemizdeki karşılığı sunmaktır. Peki, 'Demirel'i kürsüye sunarım' veya "Demirel'in kürsüye teşrifini sunarım' der misiniz? Kimi kime veya neye sunuyorsunuz? Doğrusu şöyle demektir: Şimdi, Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel konuşacaklardır. Kendilerini kürsüye davet ediyorum.

(Doğru Türkçe, Metis yay. İstanbul, 1998, s.163)

Evet, 'arz etmek' yazılı ve sözlü sunumlarda küçükten büyüğe kullanılan bir sözdür. **Bu sunum sözcüğünü, 'nezaket gereği' sanıp olmadık yerde kullananlar çok gülünç duruma düşüyorlar.**

Ya, şu olaya ne demeli?

Medeni Hukuk Ord. Prof. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, 12 Ocak 1992 tarihli Milliyet gazetesinde **Ol-**

babda emr-ü ferman… başlıklı yazısında şöyle diyordu:

*Geçen yılın sonlarında Başbakan'ın Cumhurbaşkanı'na yolladığı bir yazının **arz ederim** değil de **rica ederim** sözüyle bitirilmesi üzerine yazının Başbakanlığa geri yollanması basında ve halk arasında lehte, aleyhte türlü yorumlara, dedikodulara neden olmuştu. Bu konuda çok yazı yazıldı. Ben de o sırada kendi kendime **Acaba Osmanlı saltanatı döneminde mi yaşıyoruz ki, çözümlenecek onca sorunumuz dururken Çankaya böyle ayrıntılara önem veriyor,** diye düşünmüştüm. Ama sonra hemen toparlandım ve bugünkü Çankaya'nın 12 Eylül döneminin devamı olduğunu anımsadım…*

Evet, 'arz etmek' yazılı ve sözlü sunumlarda küçükten büyüğe kullanılan bir sözdür. Bu sunum sözcüğünü, 'nezaket gereği' sanıp olmadık yerde kullananlar çok gülünç duruma düşüyorlar:

Bir gazete haberi: "Sayın Cumhurbaşkanı bu konudaki görüşlerini şöyle arz ettiler…" (!)

TRT int'de "İz'ler" adlı programda Reşat Nuri Güntekin'le ilgili konuşan bir **edebiyat doktoru'**nun, program yapımcısı bayana ikide bir "Sizin de arz ettiğiniz gibi…" demesi hiç hoş değildi. Böyle bir konuşma, yapımcıyı kendisinden aşağı görmek anlamı taşır. •

orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

NEDEN?

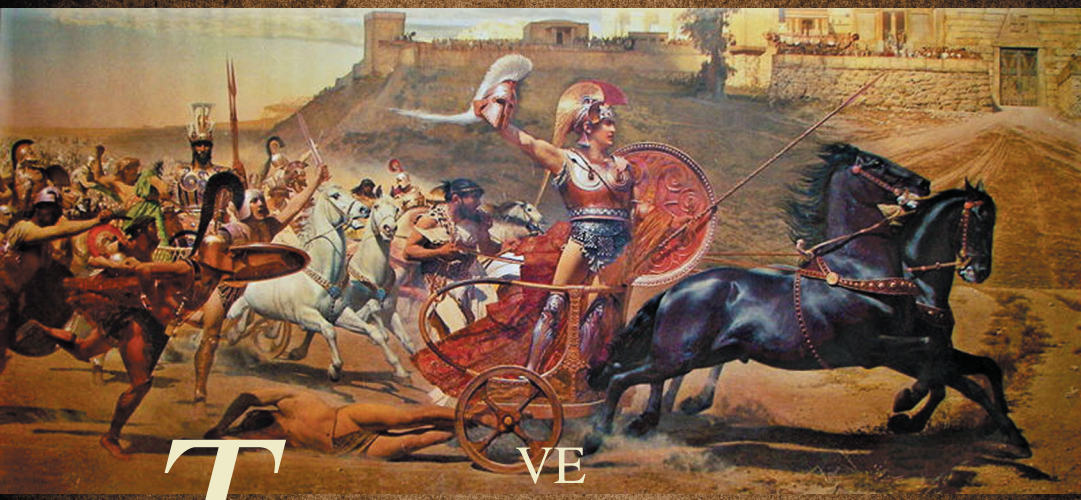

- *Neden her gördüğümüz haritada hemen Türkiye'yi bulmaya çalışırız? Millet olarak dünyada kaybolma kompleksimiz mi vardır?*
- *Neden öğrenciler ilköğretimin beşinci sınıfına kadar öğretmene "öğretmenim" diye seslenirken, altıncı sınıfta bir anda "hocam" diye seslenmeye başlarlar?*
- *Neden sınavlarda "4 yanlış bir doğruyu götürür" şeklinde bir uygulama ile öğrenciler cezalandırılırlar da; "4 doğru bil, bir doğru da bizden"şeklinde bir kampanya ile riske girme cesaretine ödül verilmez?*
- *Neden dükkanını kapatıp giden esnaf, kapıya "10 dakika sonra döneceğim" yazar, ne zaman gittiğini nasıl anlarız?*
- *Televizyona çıkan insanlar neden kendilerini Türkiye'deki bütün insanların izlediğini sanırlar? (Örneğin: "Şu anda 70 milyon kişi bizi izliyor...")*
- *Dolmuşlardaki fiyat tarifesinde "en kısa mesafe" neden "indi-bindi" olarak tabir edilir? Önce inilip sonra mi binilir? Bir terslik yok mudur?*
- *Bir programı kurarken neden "kabul ediyorum" ya da "kabul etmiyorum" seçenekleri vardır? O kadar parayı bayılıp bir bilgisayar programını satın aldıktan sonra "kabul etmiyorum" seçeneğini işaretleyen bir takım saf kişiler mevcut mudur?*
- *Neden futbol takımı olan Ajax "Ayaks" diye okunur da, temizlik ürünü Ajax "Ajaks" diye okunur?*

Haluk Erdemol

HEKTOR, AKHİLLEUS VE TRUVA SAVAŞI

Geçen sayımızda Akhilleus'un (Aşil) başkomutan Agamemnon'a karşı olan küskünlüğü nedeniyle savaşa katılmadığından ve Truva savaşının Yunan birleşik güçlerinin Truvalılar karşısında üstünlük kuramadan sürdüğünden söz etmiştik.

Akhilleus Altın Elma olayının yaşandığı düğünde evlenen Nereid (deniz perisi) Thetis ile Teselyalı Myrmidon halkının kralı Peleus'un oğluydu. Bebekliği, erişkinliğe ulaşması, Truva seferine katılması ve ölümü hakkında Homeros'un yanı sıra diğer destan yazarlarına da kulak vermemiz

gerekiyor. Thetis oğluna aktardığı yarı tanrı kimliğiyle onun babasından üstün bir kahraman olacağını ve genç yaşta savaşlarda öleceğini biliyordu. Bu nedenle gözü üzerinde, onu bebekliğinden beri koruması altında tutuyordu. Bebekken sağ topuğundan tutarak kutsal Styx ırmağına batırmış ve böylece silah yaralarından bağışık kılmıştı oğlunu.

Truva seferine katıldığına göre savaş çıktığında Akhilleus'un erişkinliğe ulaştığı anlaşılıyor. Thetis onun sefere katılmaması için elinden geleni yapmıştı, ama şan ve şeref içinde ölmeyi silik bir yaşama yeğ tutan Akhilleus 50 gemi ve 500 cengaver Myrmidon askeri ile sefere katılmaktan çekinmedi. Yazgısına rağmen onu sonuna dek korumak adına Thetis oğlunun savaşta giyeceği zırhı ve kuşanacağı silahları demirci tanrı Hephaistos'a yaptırmıştı. Sefere çıkarken Akhilleus'un yanında can dostu ve onun yazgısında önemli bir yer tutacak olan Patroklos da vardı.

1) Thetis Akhilleus'u Styx'e batırıyor (Rubens, 1577-1640)

Akhilleus'un küskünlüğü sürerken Patroklos yerinde duramıyor, "Sen olmadan başaramayız, soydaşlarını yalnız bırakma," diyerek ısrarla savaşa katılmaya çağırıyordu onu. Fakat Akhilleus inat ediyor, kendi gemilerine ve askerlerine zarar gelmediği sürece yerinden bile kımıldamayacağını söylüyordu.

Başkomutan Agamemnon kendine bağlı güçlerle birkaç kez Truvalıları zorlamış, fakat başarı elde edemediğinden Akhilleus'un gönlünü kazanmaktan başka çare olmadığını anlamıştı. Yakın çevresinin de baskısı karşısında Akhilleus'un elinden aldığı tutsak Briseis'i hediyelerle birlikte geri göndererek özür dilediyse de Akhilleus'un tutumunda değişiklik olmadı.

Bu arada Hektor savaştan çekinik davranışlar sergileyen kardeşi Paris'i hor gören sözlerle savaşın içine çekmeye çalışıyordu. Helena'nın eski eşi Menelaus Paris'i teke tek çarpışmaya çağırınca halkının gözünde küçük düşmemek için katılmak zorunda kaldığı düelloda yenilmek üzereyken koruyucusu Afro-

2) Hektor Paris'i savaşa çağırıyor (Johann Heinrich Wilhelm Tischbein, 1751-1828)

dit ölümden kurtardı Paris'i.

Yunan güçlerinin ezikliğine ve Akhilleus'un inadına daha fazla dayanamayan Patroklos can dostu Akhilleus'tan bir dilekte bulundu. "Bırak, senin yerine ben savaşayım," dedi, "Zırhını, silahlarını ve askerlerini ver, gideyim."

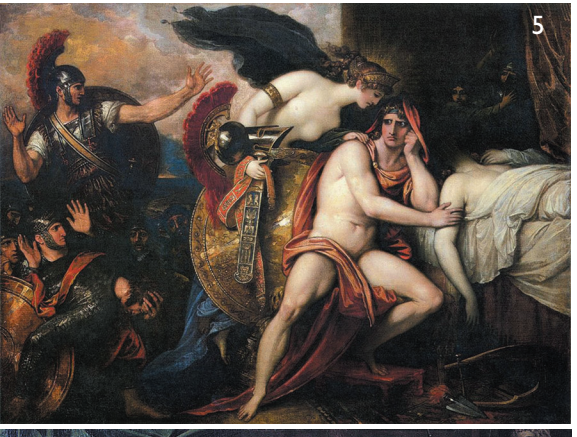
Bunu söylerken bir tanrının elinden çıkan o gösterişli zırhı ve silahları kuşandığında Truvalıların kendisini Akhilleus sanarak kaçışacağını düşünüyordu.

Akhilleus can dostunu kırmadı. Tanrı yapımı zırh ve silahları kuşanan Patroklos, peşinde savaşçı Myrmidonlarla saldırıya geçtiğinde hem Truvalılar hem de Yunanlar

3) Akhilleus Patroklos'un yasını tutuyor (Gavin Hamilton, 1723-1798)

4) Akhilleus'un gazabı (Charles-Antoine Coypel, 1694-1752)

5) Thetis Akhilleus'a yeni zırhını getiriyor (Benjamin West, 1738-1820)

6) Akhilleus Hektor'u öldürüyor (Rubens)

7) Priamos Hektor'un ölüsünü vermesi için Akhilleus'e yalvarıyor (Alexander Ivanov, 1806-1858)

8) Akhilleus'un ölümü (Rubens) 9) Akhilleus ve ölü Hektor (Antik vazodan)

Akhilleus'un savaşa katıldığını sandılar. Bu görünüm Yunan güçlerinin çoşkusunu arttırırken Truvalıların dağılmasına neden oldu. Fakat sonunda Patroklos Hektor'u gördü karşısında. Dövüştüler; Hektor Patroklos'u öldürüp onun zırhını, yani Akhilleus'un zırhını kuşandığında bu kez kaçışan taraf Yunan askerleri oldu.

Patroklos'un ölümü Akhilleus'u derin acılara boğdu; acısından da derin öfke ve öç duygularıyla doldu yüreği. Küskünlüğü bir yana bırakıp hemen Hektor'un üzerine atılmak istedi. Oğlunun acısını kendi yüreğinde de duyumsayan Thetis hemen belirdi yanıbaşında. Ona engel olmanın bir işe yaramayacağını bildiğinden yalvar yakar oldu.

"Hiç olmazsa yarın sabaha dek bekle," dedi, "Ben de hemen Hephaistos'a gidip yeni bir zırh yaptırayım sana."

Sabahı zor eden Akhilleus eskisi gibi gösterişli, düşmanlarına korku salan yeni zırhını giyer giymez dinmeyen öfkesiyle Truvalıların üzerine atıldı. Bu sahne 'Akhilleus'un Gazabı' başlığı ve deyişiyle birçok yazın ve sanat yapıtına konu olmuştur.

Akhilleus Hektor'u bulana kadar önüne çıkan herkesi kırıp geçirdi. Kentin yakınında akan Skamendros (Küçük Menderes) deresinin suları ceset yığınları yüzünden akmaz olmuş, bu nedenle öfkelenen nehir tanrısına bile meydan okumuştu Akhilleus. Sonunda Hektor'u buldu karşısında.

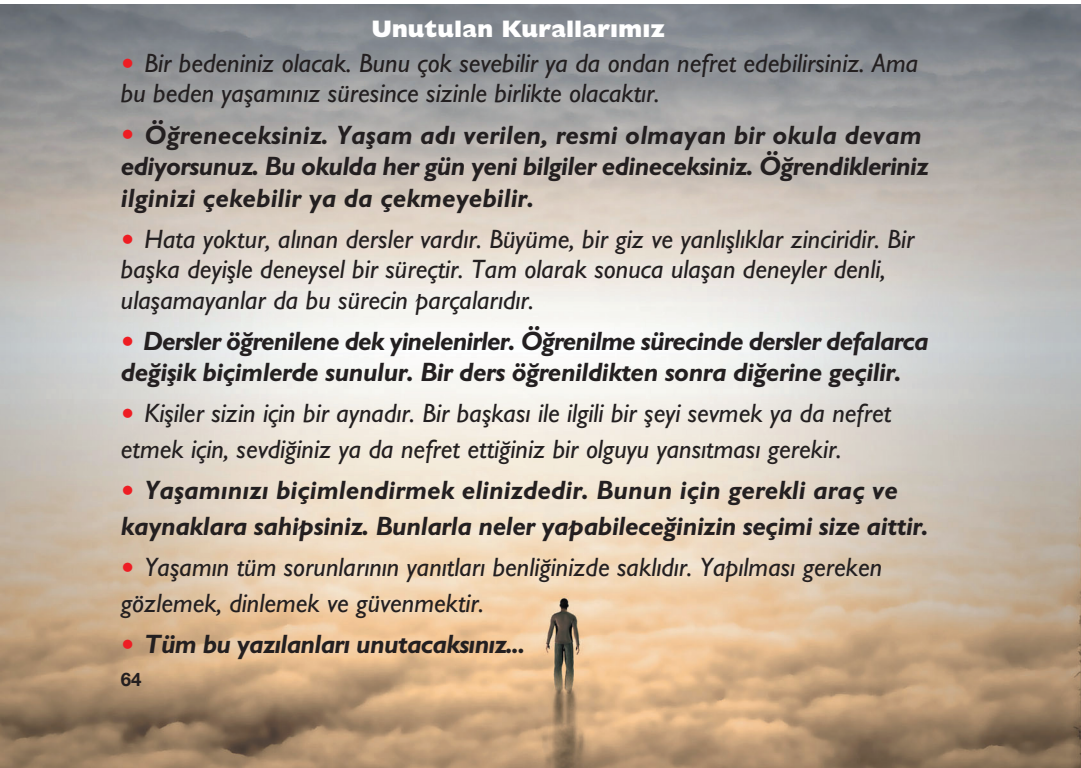
İki kahramanın çarpışması uzun sürdü. Akhilleus'un görünümü ve öfkeli saldırısı Hektor'u öylesine ürkütmüştü ki karşısında direnemeden kaçmaya başladı. Truva surlarının çevresinde üç kez döndükten sonra Akhilleus Hektor'u kıstırıp öldürdü. Fakat öfkesi dinmedi. Zamanın örf ve adetleri uyarınca savaşta ölen soylulara gösterilmesi gereken saygıyı bile

esirgedi ondan. Ölüsünü arabasına bağlayıp surların üzerinden onları seyreden babası Priamos ve eşi Andromakhe'nin yaşlı gözleri önünde toz toprak içinde sürükleyerek aşağıladı onu. Ölüsünü köpeklere atmak istiyordu. Yaşlı kral Priamos oğlunun ölüsünü almak için Akhilleus'un ayağına gidip yalvarmak zorunda kaldı. Hektor'un cenaze töreninde ağıt yakan kadınların başında Helena vardı.

İliada destanı Hektor'un cenaze töreni ile son bulur. Akhilleus'un ve savaşın sonunu Romalı ozan Vergilius ve diğer kaynaklardan öğreniyoruz. Akhilleus yazgısının öngördüğü gibi Truva savaşında öldü. Hektor son nefesini verirken Akhilleus'un ölümünün Paris ile Apollon'un ellerinden olacağı öngörüsünde bulunmuştu. Dediği oldu. Savaş boyunca Afrodit'in korumasına sığınmış olan Paris, korkak kişiliğine denk düşen bir hareketle Akhilleus'un karşısına çıkmayı göze alamayarak surların üzerinden bir ok attı ona. Ok, söylenceye göre okçu tanrı Apollon'un güdümüyle Akhilleus'un sağ topuğuna saplandı, yani annesinin onu kutsal suya daldırırken tuttuğu ve suyun değmediği yere.

Truva savaşının sonunu ve kentin düşüşü sırasında yaşananları gelecek sayımıza bırakıyoruz. Bu yazımızdaki olayların sanatçıların dünyasına nasıl yansıdığını kronolojik sırayla aktaran bir seçkiyi sunuyoruz. •

halukerdemol@butundunya.com.tr

Belgeselcinin
Gözüyle
Çetin İmir

Nemrut Dağı ve Kommagene Uygarlığı

Doğu-Batı Medeniyetinin, 2150 m. Yükseklikte muhteşem bir piramitteki kesişme noktası, Dünyanın sekizinci harikası Nemrut.

Yüksekliği on metreyi bulan büyüleyici heykelleriyle, metrelerce uzunluktaki kitabeleriyle, UNESCO Dünya Kültür Mirasında yer almaktadır. İki bin yıldır güneşin doğuşunu ve batışını 2150 m. Yükseklikte izleyen dev heykellerin sırrının çözülmesi için KOMMAGENE uygarlığının keşfine gitmek gerekir.

Kommagene Kralı I. Antiochos

Osmanlı İmparatorluğu'nda askeri danışman olarak görev yapan ve tarihi eserlere ilgi duyan Alman subay Helmut Von Moltke, 1838'de bölgedeki araştırmaları sırasında bölgedeki tarihi kalıntılar hakkında bilgi verdiği "Türkiye'deki Durum ve Olaylar Hakkında Mektuplar" adlı kitabında nedense Nemrut Dağı'ndaki heykellerden söz etmemiştir.

Heykel başları

Nemrut Dağı'nın zirvesindeki eserlerden ilk söz eden ve bunların Asurlulardan kalma olduğunu tahmin eden, 1881'de Diyarbakır'da yol yapım işlerinde görevli Alman Mühendis Karl Sester'dir. Sester'in verdiği bilgiler doğrultusunda Kraliyet Akademisi tarafından araştırma yapmak üzere bölgeye gönderilen genç bilim adamı Otto Punchtein başkanlığındaki ekip, Nemrut Dağı'nın tepesindeki tümülüs ve tümülüsün doğu ve batı yanlarında oluşturulmuş teraslar üzerindeki devasa heykeller ve çeşitli kabartmalardan oluşan eserler üzerinde çalışır. Uzun çalışmalar sonunda Grek-çe yazılı kitabeyi çözen Punchstein, bu eserlerin Kommagene uygarlığına ait olduğunu ve Kommagene Kralı 1. Antiochos tarafından yaptırıldığını keşfeder. Antiochos'un ağzından yazılan kitabe, Nemrut Dağı'nın sırrını ve Antiochos'un yasalarını içermektedir.

Kommagene Krallığı uzaydan görünüm

Daha sonra Alman Mühendis Karl Humann ve İstanbul Arkeoloji Müzesinin kurucusu Osman Hamdi Beyin de katıldığı Nemrut Dağı çalışmaları 1953'ten 80'li yıllara kadar Amerika'lı Arkeolog Theresa Goell ve Friedrich Karl Dörner ve 1986 yılından itibaren, Dörner'in öğrencisi Sencer Şahin tarafından sürdürülmüştür.

Kommagene uygarlığının ortaya çıkmasını sağlayan kazı-

lar, Nemrut Dağı'ndan başka Arsameia, Samsat ve Fırat Havzasında gerçekleştirilmiştir. Bölgede yapılan kazılarda ortaya çıkartılan taşınabilir eserler müzelerde, geri kalanları da Milli Park Alanı içerisinde korumaya alınmıştır.

Yunanca "Genler Topluluğu" anlamına gelen Kommagene, ismiyle bağdaşırcasına, Grek ve Pers Uygarlıklarının inanç, kültür ve geleneklerinin bütünleştiği güçlü bir krallıktır. Toros Dağları'ndaki çeşitli yolların birleştiği noktada bulunan antik Kommagene Krallığı, Suriye'nin Kuzeyi, Hatay, Pınarbaşı, Kuzey Toroslar ve doğuda Fırat Nehri'nin çevrelediği verimli topraklarda yer almıştır. Tarıma ve hayvancılığa elverişli ve ekonomik önemi yüksek sedir ağacı ormanlarını barındıran Kommagene topraklarının, ilk çağlardan beri yerleşim alanı olarak kullanıldığı civardaki mağara ve arkeolojik buluntulardan anlaşılmaktadır.

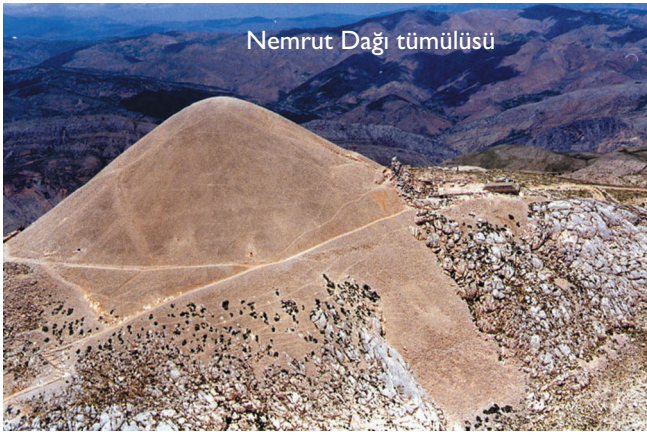
İ.Ö. 2000 yılının ortalarında Hitit İmparatorluğu'nun egemenliği altına girdiği tahmin edilen Kommagene yöresinde Kommagene Krallığı'nın öncesi kabul edilen Kummuh Krallığı'nın olduğu ve Kummuh'un İ.Ö. 711'lerde Asurlular, İ.Ö. 605'te de Babilliler tarafından fethedildiği anlaşılmaktadır. İ.Ö. 6. Yüzyılın sonlarına doğru Kommagene toprakları Pers İmparatorluğu'nun eline geçmiştir. İ.Ö. 323'te Kommagene Bölgesinin idaresi Grek-Makedon yöneticilerin eline geçmiştir.

Antik dünyanın küçük ancak güçlü ülkesi Kommagene, baba tarafı Pers Krallarından "Krallar Kralı olarak anılan Darius'a ile, anne tarafı Makedonya Hükümdarı Büyük İskender ile akraba olan bir prensin oğlu Mithridates Kallinikos tarafından, İ.Ö. 109 yılında bağımsız bir krallık olarak kurulmuştur.

Tanrılar, Krallar ve Nemrut dağı

Farklı topluluklardan meydana gelen ve ayrı inanç ve kültürlere sahip Kommageneliler arasın-

daki birliği sağlamak konusunda büyük başarı sağlayan Mithridates Kallinikos, tanrılarla olan bağını kuvvetlendireceği ve böylece ulusunu barış içerisinde yaşatacağı inancıyla ülkesinin çeşitli yerlerinde tapınaklar yaptırmıştır.

Nemrut Dağı tümülüsü

Arsameia şehrindeki kült yapıları ile Kommagene Krallarının en ünlüsü olan 1. Antiochos devri (İ.Ö. 69-38), krallığın en müreffeh dönemdir. Kendi mezarını Nemrut Dağı'nın zirvesine, babası Mithridates 1. Kallinikos'un mezarını ise Arsameia'da Eski Kahta Çayının kenarına yaptıran 1. Antiochos, krallığını ekonomik ve kültürel yönden en üst seviyeye çıkartmıştır. 1. Antiochos'tan sonra Kommagene Krallığının parlak dönemleri, halefleri tarafından devam ettirilemez ve İ.S. 29 yılından itibaren Kommagene Kralları Roma tarafından atanır. İ.S. 72'de Romalıların Kommagene'yi istila etmesiyle 200 yıllık krallığın bağımsızlığı tamamen sona erer ve bu tarihten sonra Kommagene toprakları Suriye'nin parçası olarak tarihteki yerini alır.

NEMRUT DAĞI TÜMÜLÜSÜ

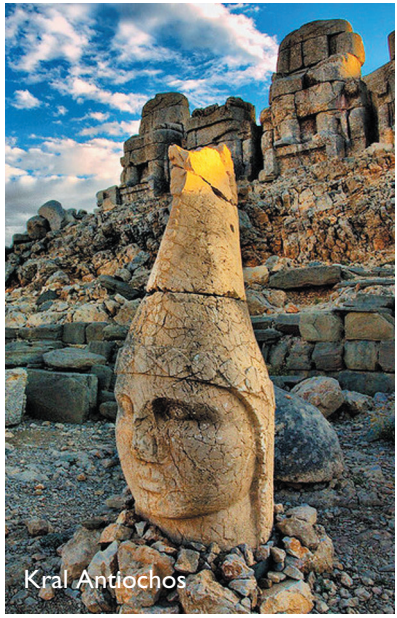
Nemrut Dağı, Adıyaman'ın 86 km. doğusunda Kâhta ilçesinin Karadut köyünde, dünyanın sekizinci harikası

Heykeller

olarak tanınan, tepesinde küçük kırma taşların yığılmasıyla oluşturulmuş konik bir tümülüsün bulunduğu, 2150 m. Yükseklikte, görkemli bir kültür ve turizm merkezidir. İ.Ö. 1. Yüzyıla tarihlenen ve orijinali 55 m. olan tümülüsün bugünkü yüksekliği 50 m. çapı 150 metredir. Gündoğumu ve günbatımının tüm ihtişamıyla izlenebildiği bu tepede, Kommagene Kralı 1. Antiochos kendisi için görkemli bir anıt mezar, mezar odasının üzerine kırma taşlardan oluşan bir tümülüs ve tümülüsün üç tarafını çevreleyen kutsal alanlar inşa ettirmiştir. Tümülüs, Kral1. Antiochos'un şerefine tertiplenen törenlere mahsus 3 terasla çevrilidir. Doğu, batı ve kuzey terasları olarak adlandırılan bu alanlardan doğu ve batı teraslarda; sıra halinde dizilmiş blok halinde 8 yontma taşın üst üste oturtulmasıyla oluşturulan 8-10 metre yüksekliğinde muhteşem heykeller, kabartmalar ve yazıtlar bulunmaktadır.

Heykeller, bir aslan ve bir kartal heykeliyle başlar ve aynı düzende son bulur. Hayvanların kralı olan aslan yeryüzündeki gücü, tanrıların habercisi olan kartal ise göksel gücü sembolize eder. Heykeller her iki tarafta da şu şekilde sıralanmıştır:

Kral 1. Antiochos (Theos); Fortuna (Theichye-Kommagene-Tanrıça) Zeus (Oromasdes); Apollo (Mithras-Helios-Hermes), Herakles (Ares-Artagnes). Kült yazıtlarında anne tarafından Büyük İskender'den (Alexandr) (Yunan-Makedonya) baba tarafından ise, Darieos'dan (Pers) geldiğini ifade

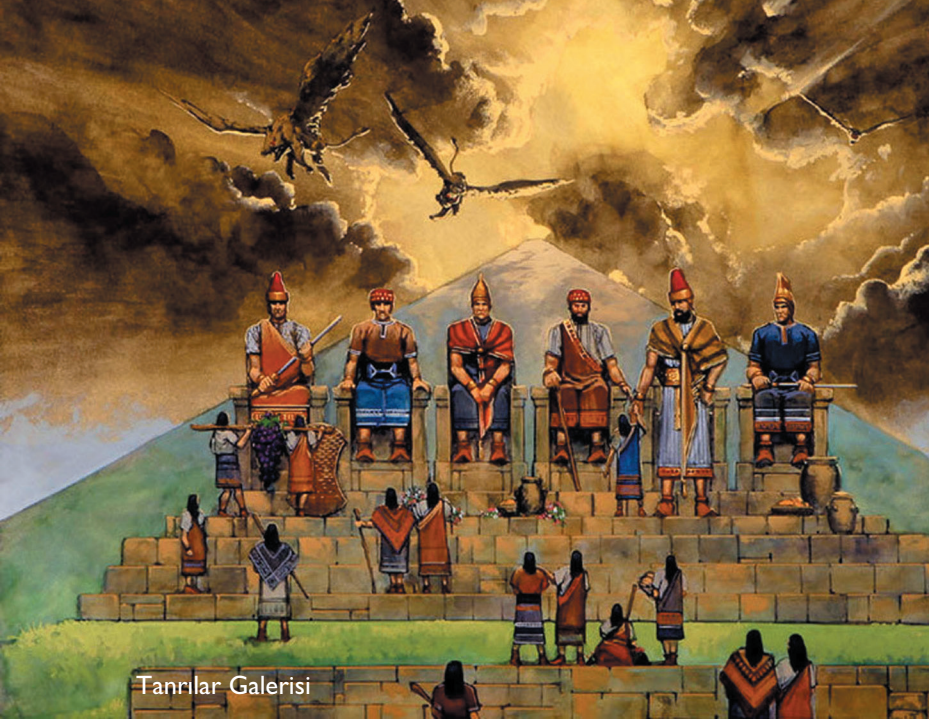

Kral Antiochos

eden Antiochos, atalarından gelen bu etnik farklılığı birleştirerek, kültür zenginliği haline dönüştürmenin göstergesi olarak tanrı heykellerinin yüzünü doğuya ve batıya çevirmiştir. Zaten tanrı heykellerinin isimleri de hem Grek, hem de Pers dili ile ifade edilmiştir.

NEMRUT DAĞI DOĞU TERASI

Kommagene ülkesinde güneşin doğuşunu ilk gören yer olan doğu terasına sert kayalardan oyulmuş merdivenli yollardan çıkılır. Doğu terası; tanrılar galerisi, atalar galerisi ve sunaktan oluşur. Tanrılar galerisindeki devasa tanrı heykelleri anıt mezara sırtını dönmüş biçimde sıralanmıştır.

Tanrılar galerisinin 5 heykelinden biri olan Antiochos, güney uçta ilk sırada yer almaktadır. Kendisini tanrı-

Tanrılar Galerisi

larla aynı kategoride gören Antiochos heykelini bu sıralamaya dahil etmiştir. 2. Heykel Kommagene-Fortuna Latincede şans, uğur, bereket anlamındadır.

Heykeller arasında en uzun olan 3. Heykel Zeus-Oromasdes, Tanrılar tanrısı Kronos'un oğlu, baş tanrı ve gökler hâkimidir. 4. Heykel Apollon-Mithras, Anadolu mitolojisinde baş tanrı Zeus'un oğlu olup ışık ve güneş tanrısıdır. Kuvvet ve kudretin sembolü olan Herakles Anadolu'da Herkül adı ile anılır. Heykellerin her iki yanında içte yer alan göksel gücün temsilcisi kartal ve yanında duran aslan daima tanrıların ve kralların yanında onlara bekçilik etmektedir.

NEMRUT DAĞI BATI TERASI

Muhteşem bir gün batımının izlenebildiği, Doğu terasına benzer şekilde yapılmış batı terasında, tanrılar galerisindeki heykel sıralaması ve heykellerin arkasındaki kült yazısı bazı detaylar hariç aynıdır.

Doğu terasından farklı olarak, tanrılar galerisinin kuzey ucunda, dördünde Kral Antiochos'un tanrılarla selamlaşması, diğerinde aslan figürü bulunan, kumtaşından yapılmış 5 kabartma (rölyef) bulunmaktadır. Aslan horoskop olarak bilinen kabartma, 25000 yılda bir meydana gelen astrolojik bir olayın sembolize edilmiş halidir. Doğu ve Batı terasın her ikisinde de tanrı heykellerinin tahtlarını oluşturan taş blokların arkasında Grek harfleriyle yazılmış 237 satırlık uzun bir kült yazıtı NOMOS bulunmaktadır. •

cetinimir@butundunya.com.tr

Evrensel Bakış Açısı
Gürbüz Evren

Avrupalılara Kremalı Kahve ile Çikolatalı Kahveyi Kim Öğretti?

Bütün Dünya'da yazmaya başladığım ilk yıllarda, Kraliçe Marie Antoinette'in, Fransız Devrimi sırasında, "Ekmek Yoksa Pasta Yesinler" sözünü konu eden bir yazı kaleme almıştım. Hemen özetleyelim.

1789'da ayaklanan halk, Bastille Hapishanesi'ni bastıktan sonra Versailles Sarayı'na gelecektir. O sırada Kraliçe Marie Antoinette kahvaltı etmektedir. Duyduğu sesler üzerine balkona çıkan Marie Antoinette'i gören Parisliler, "Açız, ekmek bulamıyoruz" diye bağırır. Kraliçe de,"Ekmek yoksa pasta yiyin"

Marie Antoinette

Avusturya prensesi Marie Antoinette, Fransa Kralı XVI. Louis ile evlendirilmişti. Her Avusturyalı gibi, kahvaltıda, ülkenin milli yiyeceği olan ayçöreği yiyen Prenses, Fransa'ya gelin giderken, sarayda ayçöreği bulundurulmasını istemişti. Bunun üzerine Versailles Sarayı'nın aşçıları Fransızca Croissant (Kruvasan) anlamına gelen ayçöreğinin yapılışını öğrenmişti.

Marie Antoinette, "Ekmek yoksa pasta yesinler" derken, "Croissant" yesinler demek istiyordu. Antoinette'in bu sözlerini duyanlar, "Croissant"ı bilmediklerinden, ayçöreğinin pasta olduğunu düşündüler.

"Croissant"ın yani Ayçöreği'nin öyküsü Osmanlı ordularının 1683 yılında Viyana'yı ikinci kez kuşatmasıyla başlar. Bir gece yarısı, Osmanlı ordusunda, lağımcılar olarak adlandırılan tünel kazıcıları kente girmeye çalışırken, bu saatlerde üretim yapan ekmekçiler, askerlerin bir fırının içine çıktıklarını görüp alarm verince Türkler püskürtülür.

Tünelden çıkan askerlerin başındaki miğferlerinde hilal bulunduğu için, günün anısına Viyanalı ekmekçiler çörekleri hilal şeklinde yapmaya başlar. Türkler karşısında kazanılan zaferi simgelediği düşüncesiyle her sabah ayçöreği yemek, Avusturyalılar arasında bir geleneğe dönüşünce, ayçöreği, herkesin ulaşabileceği bir yiyecek olur.

Bu olaydan birkaç gün sonra, Viyanalıların yardımına Polonya Kralı III. Jean Sobieski komutasında, 65 bin kişilik bir ordu yetişecek, Türkleri

Kral III. Jean Sobieski

geri çekilmek zorunda bırakacaktır. Viyanalılar, Türk Ordusunun geride bıraktığı tonlarca erzak arasında 500 çuval da kahve bulacaktır. Kral III. Jean Sobieski'den önce, bir başka Polonyalı, Georg Franz Kolschitzky de, savaşın kaderini değiştiren isim-

Viyanalılar, Türk Ordusunun geride bıraktığı tonlarca erzak arasında 500 çuval da kahve bulacaktır.

lerden biridir. On yıl İstanbul'da yaşayan bu soylu Polonyalı, çok iyi Türkçe konuşmaktadır. Bu özelliği sayesinde kenti kuşatan Osmanlı güçlerinin arasından rahatlıkla geçen Kolschitzky, Osmanlı Ordusu hakkındaki

tüm bilgileri Avusturyalı yetkililere verir. Kral III. Jean Sobieski imdada yetiştiğinde, Avusturyalılar da, Kolschitzky'den aldıkları bilgiler sayesinde Osmanlının zayıf yönlerine doğru karşı saldırıya geçerler.

Savaşın kazanılmasından sonra Kolschitzky'ye Avusturya'nın en büyük nişanı ve bu ülkenin vatandaşlığı verilir. Polonyalı soyluya verilenler bunlarla sınırlı değildir. Osmanlı askerlerinden kalan 500 çuval kahve de, Türklerin adetlerini bildiği için Kolschitzky'e teslim edilir.

Viyana'da bir kahvehane açan

Kolschitzky

Viyana'da bir kahvehane açan Kolschitzky, İstanbul'da yaşadığı yıllarda severek içtiği Türk kahvesini burada yaparak satmaya başlar.

Kolschitzky, İstanbul'da yaşadığı yıllarda severek içtiği Türk kahvesini burada yaparak satmaya başlar. Ancak Türk kahvesinin tadı Viyanalıların hoşuna gitmeyecek, Polonyalının da işleri bozulacaktır. Bunun üzerine Kolschitzky, kahveyi filtreden geçirdikten sonra pişirecek, isteğe göre de içine süt kreması ve bal katacaktır. Bu yöntem tutmuştur. Kimilerinin "Sütlü Kahve" kimilerinin de "Kremalı Kahve" dedikleri yeni kahve Viyanalıların çok hoşuna gidecektir.

Kolschitzky'nin kahvehanesi, Viyana Kahvesi anlamına gelen "Cafe Viennois" içmek isteyenlerle dolup taşmaya başlar. Bununla yetinmeyen Polonyalı, Pazar günleri müzik dinletisi ve zamanla da gazeteleri müşterilerine sununca, kahvehanesinin ünü Avrupa'nın dört bir yanına yayılacaktır. Ama hepsinden önemlisi Kolschitzky, Avusturyalıların Osmanlı karşısındaki zaferini anımsatmak için Kremalı Kahvenin yanında Ayçöreği yani Kruvasan da vermeye başlayacaktır.

Kolschitzky'nin bu yenilikleri bir geleneğe dönüşecek, bugün Viyana kahvehaneleri de aynı hizmetleri sunmaya devam edecektir.

İkinci Viyana kuşatmasından 15 yıl kadar önce, Fransa Kralı 14. Louis'yi kahve ile tanıştıran yine Türkler olmuştur. Osmanlı Padişahı 4. Mehmet, Fransa'ya elçi olarak görevlendirdiği Süleyman Ağa ile

Kral 14. Louis ise Türk elçinin önerisi üzerine kahveyi şeker yerine çikolata ile içmeyi tercih etmiştir.

Kral 14. Louis'ye gönderdiği hediyeler arasında kahve de vardır. Süleyman Ağa'nın, Paris'te ağırladığı Fransız soylular, ikram edilen kahvenin tadını acı bulmuştur. Türk elçi de sorunu, kahvenin yanında şeker vererek çözmüştür. İşte bundan sonra kahve Paris'ten başlayarak tüm Fransa'da en çok aranan içecek haline gelmiştir. Kral 14. Louis ise Türk elçinin önerisi üzerine kahveyi şeker yerine çikolata ile içmeyi tercih etmiştir. On yıl önce Fransa'da Kral'ın emriyle, David Chaillou adlı bir subay tarafından üretilmeye başlanan çikolatanın tadını bilen Süleyman Ağa, bu önerisiyle 14. Louis' kahve alışkanlığının sorumlusu olmuştur. Kral'ın bu alışkanlığı, zamanla Paris kahvehanelerinden başlayarak tüm Avrupa'ya yayılan, kahvenin yanında çikolata verilmesi geleneğinin de kaynağı olmuştur. Süleyman Ağa Paris'ten ayrılırken, ardında tadı sadece Fransa'yı değil, Avrupa'yı da etkisi altına alacak kahveyi bıraktı. Fransız kaynakları, Osmanlı elçisinin ayrılmasından hemen sonra, özellikle o dönem başta İstanbul olmak üzere Osmanlı egemenliği altındaki bölgelerden Marsilya limanına kahve yüklü gemilerin gelmeye başladığını, buradan da Fransa'ya dağıtıldığını yazar.

Fransız Kraliyet Sarayı'na yerleşen kahve, Kral 15. Louis'de bağımlılık yaratacak kadar etkili olacaktır. Kral'ın bu tutkusunu bilen Osmanlı Sarayı, Paris'e çok sık kahve gönderir. Kral, kahve sevgisi nedeniyle Versailles Sarayı'nın dillere destan güzellikteki bahçesinde bir sera kuracaktır. Kral da, burada kendi elleriyle kahve yetiştirecektir. Yetiştirdiği kahveyi, Osmanlı Padişahı'nın hediyesi olan kahve değirmeninde, yakın dostlarının önünde çekmek ve pişirmek ise 15 Louis'nin en büyük tutkularından biri

Pietro Della Valle

haline gelmiştir.

Venedikli gezgin Pietro Della Valle, 17. Yüzyılda Osmanlı topraklarına çok sık seyahat eden bir isimdir. Valle, 1614 yılında kaleme aldığı, *"Türklerin siyah renkli kahve adlı bir içeceği var. İçenleri, yazları serinletiyor, kışları ise ısıtıyor. Her zaman sıcak sunulan ve zevk veren bu içecek, Türkler arasında sohbetlerin açılmasına ve yürütülmesine büyük katkı sağlıyor"* sözleriyle, kahveyi Avrupalılara övmektedir.

Giderek tüm Avrupa'ya yayılan kahvenin halk arasında gördüğü büyük ilgi en çok şarap üreticilerini rahatsız etmiştir. Öyle ki kahvenin yasaklandığı dönemler başlamıştır.

Bunları da bir sonraki yazıda paylaşalım. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

DAHA KÖTÜSÜ OLABİLİRDİ

***Bankanın** kredilerden sorumlu müdürü, arazisinde petrol arayan bir yatırımcıyı ziyaret etti ve verilen kredilerin vadelerinin dolduğunu anımsattı. Aralarında şöyle bir konuşma geçti:*

***Müdür:** "Eski petrol kuyularınızı canlandırmak için size bir milyon dolar kredi verdik, ama kuyularınızdan petrol çıkmadı."*

***Yatırımcı:** "Daha kötüsü olabilirdi."*

***Müdür:**"Sonra yeni kuyular açmak için bir milyon dolar daha verdik. Yeni kuyular da boş çıktı."*

Yatırımcı: "Daha kötüsü olabilirdi."

***Müdür:** "Sonra yeni model petrol arama malzemesi için bir milyon daha verdik, ama anladığımız kadarıyla işe yaramadı."*

***Yatırımcı:** "Daha da kötü olabilirdi."*

***Müdür:**: "Böyle konuşmanızdan sıkıldım artık. Daha kötü ne olabilirdi ki?"*

***Yatırımcı:** "O paralar sizin bankanızdan değil de, benim cebimden çıkabilirdi."*

Hazırlayan: BİRSEN ERKUTUN

1-Sovyet işgali sonunda Afganistan'da kim iktidara getirilmişti?
a-Davut Han
b-Dr.Najib Ahmadzai
c-Yakup Han
d-Babrak Karmal

2-Atmosferin bileşiminde hacmi %78.08 olan gaz hangisidir?
a-Oksijen
b-Azot
c-Nitrojen
d-Hidrojen

3-Kavalalı Mehmet Ali Paşa, Osmanlı İmparatorluğu'nun hangi eyaletinde valilik yapmıştır?
a-Manisa
b-Şam
c-Mısır
d-Yemen

4-Fizikte durağan olma hali ne ile ifade edilir?
a-Epik b-Entropi
c-Statik d-Dinamik

5-Kapitalizmin babası olarak bilinen ekonomist kimdir?
a-David Ricardo
b-Max Weber
c-Friedrich Hayek
d-Adam Smith

6-Devlet protokolünde Cumhurbaşkanından sonra protokolün ikinci sırasında kim gelir?
a-Başbakan
b-TBMM Başkanı
c-Genel Kurmay Başkanı
d-Dışişleri Bakanı

7-Ekvator üzerinde bir derecelik boylam uzaklığı yaklaşık kaç km'dir?
a-112
b-118
c-113
d-117

8-Eşi Octavia'yı bırakıp Kleopatra ile evlenen Roma İmparatoru kimdir?
a-Claudius
b-Marcus Antonius
c-Julius Caesar
d-Octavianus

9-Kimyasal tepkimelere girip hiç değişikliğe uğramadan çıkan maddelere ne denir?
a-İyon b-Katalizör
c-Teratojen d-Molekül

10-Stirling Dağları hangi ülkededir?
a-Avustralya
b-İngiltere
c-Fransa
d-Avusturya

11-Öğrencilerde yetenek gözetmeyen eğitim hangisidir?
a-Karma eğitim
b-Özel eğitim
c-Karma yetenek eğitimi
d-Kapsamlı eğitim

12-Ünlü besteci Bella Bartok hangi ülkede doğdu?
a-Avusturya
b-Macaristan
c-Fransa
d-Almanya

13-Caesar diktatörlüğü hangi tarihte sona erdi?
a-MS 60 b-MS 51
c-MÖ 44 d-MÖ 49

14-Donegal Körfezi hangi ülkededir?
a-Kuzey İrlanda
b-İskoçya
c-İngiltere
d-İrlanda

15-Büyük İskender'in hocası kimdir?
a-Eflatun b-Aristo
c-Sokrat d-Hegel

16-George Gallup ilk kamuoyu yoklamasını hangi yıl yaptı?
a-1934 b-1935
c-1936 d-1937

17-Franklin Delano hangi ABD Başkanı'nın adıdır?
a-Grant b-McKinley
c-Lincoln d-Roosevelt

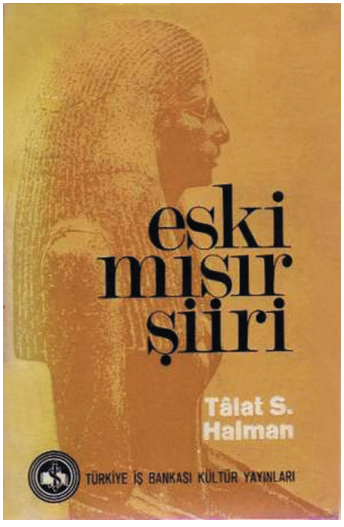
18-Süper güçlerin gerilimi gevşetmesine ne denir?
a-Dedant
b-Güç dengesi
c-Ortak güvenlik
d-Silah kontrolü

Yanıtlar: 151. sayfada

M.Ö. 2000'li Yıllarda Mısır'da Yaşamış Şair

Ankhu'nun Şiiri

M.Ö. 2000 yıllarda yaşayan Mısırlı din adamı ve şair Ankhu'nun bir şiiri, yazıldığı tarihten 4000 yıl sonrasının bugünkü Mısır'ına ulaşmaktadır.

Şiir, eski Kültür Bakanlarından, edebiyatçı Talat Sait Halman tarafından Türkçe'ye çevrilen ve 1972 yılında Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları dizinde yayımlanan "Eski Mısır Şiiri" adlı kitabın 116 ve 117'inci sayfalarında yer almaktadır:

"Olup biten herşey, tüm insanı çileden çıkarıyor.

Memleket, baştanbaşa azap içinde kıvranıyor.

Her geçen yıl, bir önceki yılı aratıyor.

Ülkede kargaşalık var.

Yıkımın eşiğine geldik, dayandık.

Adalet, ülkeden kapı dışarı edildi.

Tüm hükümet çevrelerinde haksızlık kol

geziyor.

Buyruklara aldıran yok.

Memleketin durumu berbat.

Ne tarafa baksak, çile çıkıyor karşımıza.

Halk, kentlerde de, köylerde de yas içinde.

Millet, yoksulluktan perişan duruma düştü.

İnsanlarda ise ne sevgi kaldı, ne saygı kaldı.

Huzur sultanları bile ter ter tepiniyorlar.

Her yeni gün doğduğunda, bir gece önce olanları görmemek için başımızı çeviriyoruz.

Olup bitenler insanı çileden çıkarıyor.

Dertler bugün, tümen tümen geliyor.

Yarın ise, ızdırapların seli kopup gelecek.

Dinleyip anlayanlar ve hatta kızanlar bile dillerini tutuyorlar.

Yoksullar, zengin karşısında güçsüz kaldılar.

Bunu görüp de haykırmamak o kadar acı ki...

Fakat anlayamayanlara dil dökmek hepsinden de daha acı...

Memleket, *baştan başa tedirgin.*

Buna karşın, ağzını açıp da tek kelime söyleyen yok.

Ortalarda artık masum insan kalmadı.

Herkesin işi gücü fesat.

Yürekler yas içinde, tasa içinde kıvranıyor.

Emir verenin de alanın da birbirinden farkı kalmadı artık.

Her ikisinin de dünya umurunda bile değil.

Durumu, her sabah kalkar kalkmaz görüyoruz da, onu düzeltmek için hiçbir çabaya girişmiyoruz.

Miskinlik sinmiş insanların yüzüne.

Kimse laf dinlemiyor, laf anlamıyor.

Dinleyip anlayanlar ve hatta kızanlar bile dillerini tutuyorlar.

Yoksullar, zengin karşısında güçsüz kaldılar.

Bunu görüp de haykırmamak o kadar acı ki...

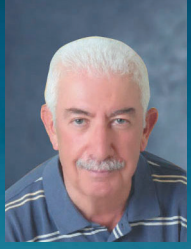
Fakat anlayamayanlara dil dökmek hepsinden de daha acı...

İnsan bir kez sesini yükseltmeye görsün.

Gerçekleri bilmeyenlerin öfkesi, anında başlıyor.

Gerçekle söz arasında hiçbir ilişki kalmadı...”

Bekir Özgen

Umutsuz Umut

Yoktan, yoksulluktandı çekmişliği, canından bezmişliği. Barakadan bozma evlerinden çıkmak üzereyken sordu anasına yine de:

"Dışarıdan bir şey istiyor musun?"

"Canının sağlığını," dedi anası. Cebi boş, gönlü dolu oğlundan, başka ne isteyebilirdi ki?

Nice zamandır açlıktan büküktü belleri. Tam takır kuru bakırdı evlerinin içi. Duvarlar onlara, onlar duvarlara bakıp durmuştu bunca zaman. Bırakın sebze meyveyi, yağı yoğurdu, Allah'ın unu, bulguru bile çoktandır unutturmuştu adlarını. Yine de sormuştu anasına o uğursuz soruyu:

"Dışarıdan bir şey istiyor musun?"

Sormak alışkanlık olmuştu bir kez, başka ne yapsın?

Aç bir mide, açık gözler, aylak adımlarla attı kendini sokağa Umut.

"Anam da başka ad yokmuş gibi Umut adını yakıştırmış bana. Hani nerde umut? Gelip beni bulsa, tırnağıyla dokunsa böyle mi olurdum? Az çok bir avuntu yakalardım," diye yakındı.

"Herkes nasıl yaşıyor? Sen de öyle yap," dedi tanımadığı bir ses.

"Yapıyorum yapmasına da buna yaşamak denmez ki!"

"Gel öyleyse benimle," dedi öteki.

Aldı götürdü onu görmediği, bilmediği bir yere. Orada eğleşmesini istedi bir süre. Uydu söylenenlere Umut. Bekledi bıkmadan. Yattı kalktı. Uyudu uyandı, bekledi. Sonra gözlerini bir açtı ki yepyeni bir dünyada, tam bir Halil İbrahim bolluğu içinde yüzüyor. Yediği önünde, yemediği arkasında. Nicedir arayıp durduğu umut, dağların, denizlerin ardından çıkmış gelmiş, önünde selama durmuş...

"Neredeyim ben? Bu bolluk da neyin nesi?" diye sordu.

"Üzümünü ye, bağını sorma."

"Tamam da..." demeye kalmadı yitti gitti o ses.

Yeni çevresinde, her şey göz kamaştıracak kadar albeniliydi. Ama insanlar öyle değil, bir tuhaftı. Kanı kaynamadı hiç birine. Başladı kendi kendine söylenmeye:

"Şunlara bakın hele. Birinin olsun yüzünde gözünde, duruşunda hareketinde meymenet var mı? İnsanın yüzüne yaban yaban bakıyorlar. Yarım ağız bile selamlaşmıyorlar. Hal hatır sormaya kalksam, sözlerime sağır, hareketlerime kör kalıyorlar. Zırnık kadar üretmiyorlar ama bol kepçeden tüketiyorlar. Şu bildiğimiz Allah'ın belası sömürgen takımından olmasın bunlar sakın?"

"Adlarını öyle koymayalım istersen," dedi o ses bir kez daha.

"Paranın pulun nasıl kazanılacağını iyi bilenler desek daha iyi olur."

"Alın teriyle kazanılmayan para, neye yarar ki?"

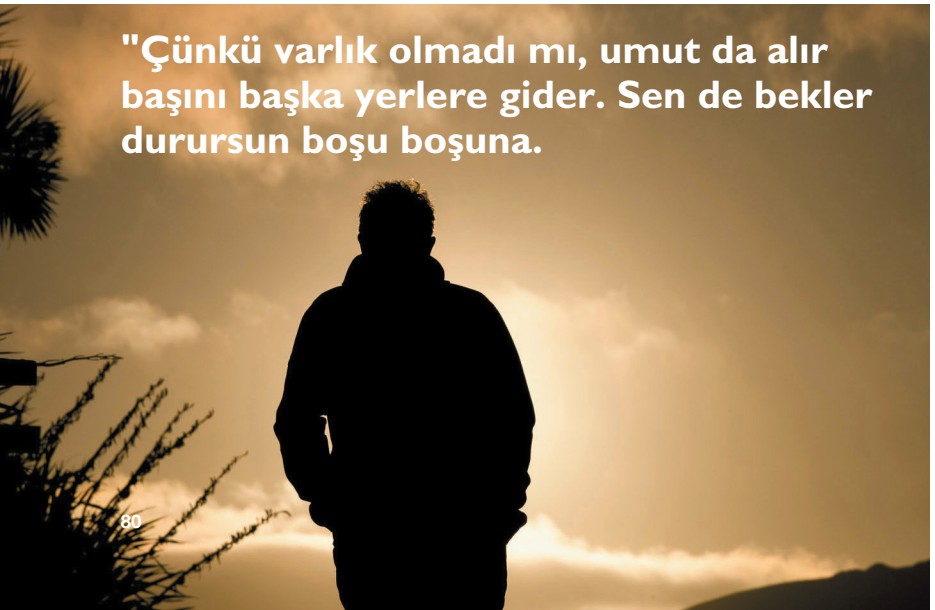
"Şaşkın kardeşim benim. Sen hiç emeğiyle varsıllaşan birini gördün mü?"

"Tamam da, ya tertemiz umutlar! Ya kirlenmemiş beklentiler! Onlar da parayla mı satın alınacak, el değiştirecek?"

"Evet, öyle."

"Neden ki?"

"Çünkü varlık olmadı mı, umut

da alır başını başka yerlere gider. Sen de bekler durursun boşu boşuna. Bugüne kadar olduğu gibi, uma uma dönersin muma."

"Ne demeye getiriyorsun sözünü? Daha açık konuşamaz mısın? Fırından ekmek, manavdan domates alır gibi, aracı tefecilerden de umut mu alacağız yani?"

"Öyle gibi bir şey."

"Tamam da, umut satıcıları aradıkları her şeyi zaten bulmuşlar. Ne işi olabilir ki onların umutla, umutsuzlukla?"

"Öyle deme. Onların asıl anamalı, umudun kendisinden öte bir şey değildir. Umudu ellerinden bir kaçırdılar mı, varlıkları kadar tüm benliklerini de yitirmiş olurlar."

O anda, derin düşüncelere dalmak üzereydi ki, alışık olmadığı sesler çalındı kulağına. Gardiyan kılıklı biri, hırsız, yankesici, gaspçı, hapçı gibi ne kadar üçkağıtçı varsa önüne katmış tuvalete götürüyordu. İçlerinden biri,

"Nedir suçumuz? Hırsızlık yapıp ekmek almamız mı? Uyuşturucu satıp eve et götürmemiz mi? Yoksa dolandırıcılık yapıp çocuklarımıza şeker, dondurma iletmemiz mi? Bunun kötülük neresinde? Sizde hiç merhamet, insaf yok mu?" diye bağırdı.

Diğerleri de destek verdi ona. "İnsan hakları, adalet, ne zamandır ayaklar altında ezim ezim eziliyor böyle? Bize eziyet etmeye ne hakkınız var? Memlekette demokrasi yok mu?"

Sesleri giderek yükseldi, sonra birdenbire kesildi nedense.

Onları duyunca aklı başına gelir gibi oldu Umut'un. "Adalet ve bu insanlar..." deyip yutkundu. Tam da o

anda gözleri yanından geçmekte olan başka insanlara kaydı. Kimi asık suratlı, kimi güler yüzlüydü. Kimi ciddi, sakin, dingin; kimi bezgin, dalgın, durgun ve yorgundu. Mutlu ve umutlu olup olmadıkları okunamıyordu yüzlerinden. "Bunlar da bizim gezegenin insanları demek ki!" diye geçirdi aklından.

Durdu, düşündü. "Bir insan, yaşamaya kararlı ise, önce nereye ait olduğuna karar vermeli. Sanırım ben ne aradığımı biliyorum artık," sözcükleri döküldü dudaklarından.

"Neymiş o arayıp bulduğun, de hele, biz de duyalım," dedi yine o ses.

"Şu," dedi. "Yönümü çizmişim ben. Nicedir umutla yatıp umutla kalkmışım. Yaşamım onunla özdeşleşmiş. Bu saatten sonra, o tek sığınağımı satıp, şeytanı güldüremem."

Karşısındaki bozulmuştu. "Eşek, eşeklik edip huysuzlanıyorsa ben ne yapayım?" diye homurdandı. "Al, umudunu bas koynuna da öl açlıktan, öyleyse!" dedi.

"Ne olmuş yani, gülü saklayan tek yapraksam? Adımın adamıysam? Beklemeyi becerebiliyorsam..." demeyi düşünürken, nerede olduğunu unuttuğunun ayrımına vardı Umut.

Başını sağa sola salladı. Kendine geldiğinde bir ana caddenin tam orta yerinde tek başına durmakta olduğunu sezinleyince şaşkına döndü. Sarsıldı. O uğursuz sesin sahibiyle yapmakta olduğu konuşma çok uzamış, trafiğin akışını durdurmuştu. Koca bir araba kuyruğu oluşmuştu arkasında. Direksiyondakiler önlerinin açılmasını bekliyorlardı.

"Eyvah!" dedi. Bir, sabrı tükenip homurdanmaya başlayan sürücülere baktı. Bir de, kendilerini izleyen yayalara göz gezdirdi. Utancı ikiye, üçe katladı.Ve avazı çıktığınca bağırdı uluorta: "Ben, düşünüp ikirciklenmekten; siz ise beklemekten yorgun düştünüz. Özür dilerim."

Barakadan bozma evine başı yerde döndü umutsuz Umut. "Elin neden boş geldin, yavrum?" gibisinden kendisine göz gezdiren annesinin yüzüne bakamadı.

Utandı varlığından, her şeyden...•

bekirozgen@butundunya.com.tr

Okul Saati Yaklaştı

Anne, oğlunun odasına girdi ve onu uyandırdı: "Oğlum, uyan ...Okula geç kalacaksın…"

Oğlu, uykulu bir sesle "Bugün okula gitmek istemiyorum" dedi.

Anne "Neden gitmek istemiyormuşsun bakayım?" dedi. "İki ciddi neden söyle bana…"

Oğlu annesini yanıtladı: "Okuldaki tüm öğretmenler benden nefret ediyorlar, biiir… Tüm öğrenciler de nefret ediyorlar, iki. Yeter mi, anne?"

Annesi oğlunun nedenlerini geçerli bulmadı: "Bunlar neden olamaz" dedi. "Şimdi hemen kalk ve çabuk hazırlan…"

Bu kez oğlu: "Sen de bana, okula gitmemi gerektirecek iki neden gösterebilir misin, anne?" dedi. Sabrı tükenen anne, iki nedeni açıkladı: "Birinci ciddi neden, 52 yaşında koca bir adamsın…" dedi. "İkincisi ise, sen okulun müdürüsün, oğlum…"

Öğretmen Gıyaseddin Tokyay'ın örnek yaşamından kesitler 4

Numaradan Kaymakamlık Nasıl da İşimize Yaramıştı

Yazarımızın daha önceki sayılarımızda yer verdiğimiz, babasının yaşamından öyküye dönüştürdüğü yazılarına bu ay da devam ediyoruz...

Öğretmenlik ataması için yapılan başvuruda bizden üç yer tercihi yapmamızı istiyorlardı. Atama yapılacak yerlerin listesi ve bir Türkiye haritası önümde, İzmit ve Gelibolu'yu bir de olmayacağını bile bile ama ya tutarsa diye, Kayseri'yi seçtim.

Yazan: MUSTAFA TOKYAY

Yaklaşık bir ay sonra Bakanlıktan Çanakkale ili emrine verildiğime dair bir yazı geldi. O zamanlar, memurlara atandıklara yere gidebilmeleri için verilen yolluğun yanı sıra bir de yeni göreve başlayacaklara devlet memuruna yakışacak kılık kıyafet alabilmeleri için donatım bedeli adıyla ayrıca 80 lira verilirdi. Bir kaç gün içinde gerekli hazırlıkları yaptım, akrabalara kısa allaha ısmarladık ziyaretlerinde bulundum ve ailemle vedalaşarak yola çıktım. Bugün için oldukça uzun sayılabilecek bir yolculuktan sonra önce Ankara'ya oradan İstanbul'a İstanbul'dan

da vapurla Gelibolu'ya ulaştım. Yolculuğum tam dokuz gün sürmüştü. Hayatımda ilk kez deniz yolculuğu yapıyordum. İstanbul Gelibolu arasında allak bullak olmuş mide bir yandan, boğulma korkusu diğer yandan, saatler boyu salimen karaya çıkabilmek için Allah'a dualar ettiğimi unutamam. Vapurda benden başka kimse bir sorun yaşamadığı için ayrıca korkumu ve mide bulantımı saklamaya uğraşmak da cabası…

Gelibolu'ya Konya Muallim Mektebi'nden iki sınıf arkadaşım daha atanmıştı: Rifat ve Uzun Kazım. Onlar benden iki gün önce gelmişler ve bir evde pansiyoner olarak kalmaya başlamışlardı bile. Kâzım Cumhuriyet okuluna, Rıfat da Namık Kemal Okulu'na verilmiş. Gelibolu'ya varışımdaki iki günlük fark merkezdeki okullarda bana yer kalmamasına yol açmıştı. Ben de idareten, Maarif Memuru'nun dediğine göre, sonradan Cumhuriyet Okuluna gelmek üzere, Eksemil köyü (şimdiki Ortaköy) okulunda göreve başladım. Tam okulun tamirat, kayıt gibi işlerini tamamlayıp öğretime başlayacakken bir yazıyla Cumhuriyet Okulu'na atandım. Bu okulda da henüz bir yılımı doldurmamışken Gelibolu Askerlik Şubesi'nden gelen bir yazıyla Dörtyol'daki hazırlık kıtasına katılma emriyle askere çağırıldım. Dörtyol'a nasıl gideceğim diye kara kara düşünürken ikinci bir yazı ulaştı elime. İlk yazının aksine, bu rahatlatıcıydı. Çanakkale ilinde görevli olanların Balıkesir'de 40. Alay'da yeni kurulan bir hazırlık kıtasına intikal etmelerinin uygun görüldüğü yazıyordu. Dört ay Balıkesir'de ardından da 20 ay Halıcıoğlu'nda 5. Bölükte askerliğimi tamamlayıp yeniden Gelibolu'ya döndüm.

Konya Muallim Mektebi öğrencisi Gıyaseddin.

O sene Cumhuriyetin onuncu yılı kutlanacaktı. Bu hazırlıklar yapılırken beni Ezine'ye bağlı Geyikli nahiyesi Başöğretmenliğine tayin ettiler. Okul bakımsız, muhtar da ilgisizdi. Çocuklar hayli ihmal edilmişlerdi. Devamsızlık çoktu. Önce devam işini yoluna koymaya çalıştım. Ders araçları, öğrenci kitapları noksandı. Dördüncü ve beşinci sınıflardaki kız öğrencilerin bazıları feraceye girmişler, okula devam etmiyorlardı. Muhtar ve Nahiye Müdürüyle görüşerek işi sıkı takibe aldım. Devam işini bazı aksaklıklara rağmen yoluna koymayı başardım.

Okulda üç öğretmendik. Karı koca iki öğretmen, Faruk Bey'le Cemile

Hanım ve ben. Ben dördüncü, beşinci sınıfları, Faruk Bey ikinci ve üçüncü sınıfları, Cemile Hanım da birinci sınıfı aldı. Öğrencileri ve okulu Cumhuriyet Bayramına hazırladık. Onuncu yıl için Bakanlık tarafından gönderilen levhalar ve dövizlerle okulu süsledik. Öğrencilerin kıyafetlerini oldukça düzelttik. Onuncu yılı Geyikli'de kutladık.

Çoğunlukla okula uğramayan, sağda solda haytalık yapmaktan okulun temizlik işlerini aksatan hademe bir çocuk vardı. Onun açığını kapatmak üzere zavallı annesi gelir çalışırdı. Hakkı adındaki bu hademede frengi hastalığı ortaya çıkmıştı. Tedavisi yapılırken, Maarif Memuruyla görüşüp, annesi Saadet Hanımı tayin ettirdim. Kadıncağızın kocası ölmüş, üç çocuk ve bir ihtiyarla ortada kalmışlar. Bir de büyük oğlu hastalanınca iyice çaresiz kalmışlardı.

Okul bakımsız, muhtar da ilgisizdi. Çocuklar hayli ihmal edilmişlerdi. Devamsızlık çoktu.

O yıl da tatilde Kayseri'ye gidemedim. Aklım hep evdeydi. Babam ölmüş, ağabeylerim ve ablam kendi evlerinin derdindeydiler. Annem ve babamın ikinci karısı Hatice bir de henüz küçük bir çocuk olan kardeşim Feruze bir yaşam savaşı içindeydiler. İki yıldan bu yana Kayseri'ye tayinimi istiyordum. Fakat açık kadro olmadığı için taleplerim reddediliyordu.

1920lerin başı. Soldan sağa: Gıyaseddin, kardeşi Feruze, teyzesinin oğlu Mustafa.

Ertesi yaz, üç yıl aradan sonra Kayseri'ye gidebildim. Ağabeylerimle görüşüp Hatice ve Feruze'nin masrafları için babamın tarla ve bağlarından sağlanacak geliri garanti altına aldıktan sonra annemi yanıma alıp Geyikli'ye getirdim. Böylece benim yemek, temizlik işlerime care bulurken onun da kuma geriliminden bir süre kurtulması sağlanmış oldu. Okul başlayıncaya kadar okulda kaldık. Sonra bir kira evine taşındık. Ev pek oturulur halde değildi. Kapıları, pencereleri bir marangoza yaptırttım. İçinin badanasını da yaptık ve oturmaya

Gıyaseddin Öğretmen Okuluna başlamadan hemen önce Mahmut ağabeyiyle.

başladık. Yıl sonunda Ezine İsmetpaşa Okulunun başöğretmenliğine atandım. Bir yıl da burada çalıştıktan sonra okulların açılmasından bir ay sonra Kayseri'nin Felahiye nahiyesine tayin edidiğime dair yazı geldi. 21 Kasım'da annemle birlikte önce İstanbul'a oradan da trenle Kayseri'ye hareket ettik. Annemi köye bıraktım. Maarif Müdürlüğüne uğradım. Bu sırada kış da bastırmıştı. Kar kalınlığı 30 santimetreyi geçmişti. Felahiye'ye gitmek çok güçleşmişti. Günlerce bir araç aradım, bulamadım. Kimse karda kışta arabasını oralara götürmek istemiyordu. Deveyle gitmemi önerdiler ama ona da ben cesaret edemedim. Nihayet, Gesili Kekeş Memet isminde bir arabacıyı tavsiye ettiler. Bu gözüpek adamı bulursan o seni götürür dediler. Kekeş Memedi buldum. Pazarlık yaptım ve 14 liraya beni Felahiye'ye götürmeye razı oldu. Ayrıca da atları için 4 şinik arpa istedi. Koşullarını kabul ettim. Aksi halde, ay başına kadar göreve başlamamış olursam o ayın maaşından da mahrum kalacaktım.

O gece şiddetli bir lodos bütün karları eritti ama bu kez yollar kar sularıyla ırmağa dönmüştü.

Ertesi gün Honat Camii yanındaki Yıldız Oteli'nden beni almasını söyleyerek ayrıldım. O gece şiddetli bir lodos bütün karları eritti ama bu kez yollar kar sularıyla ırmağa dönmüştü. Arabacı sabah erkenden geldi. Yola çıktık. Şiddetli rüzgar bazen arabayı devirecek gibi oluyordu. Böyle sıkıntılı bir durumda Erkilet Yokuşu'na tırmandık.

Yolda bazı yerlerde kar tipilemiş, aşmak çok güç; yolun bir yanı uçurum. Neyse, kazasız belasız, geceleyin kendimizi bir hana atabildik. Handa bir küçük lamba yanıyor, içerisi buz gibi.

Isıtma çürümeye yüz tutmuş bir teneke sobayla sağlanıyor. Kekeş Memet atları aşağıya bağladı, yemlerini verdi ve geldi.

Bu arada, handaki diğer müşterilerin Kayseri'ye odun kömürü götüren kömürcüler olduğunu öğrenmiş. Bana geldi, "Kimseyle konuştun mu?' diye sordu.

'Hayır' cevabını alınca rahatladı. Muzipce gülerek, 'Sakın öğretmenim deme, ben Felahiye Nahiye Müdürüyüm diyeceksin" dedi.

Sobanın yakınına, diğer müşterile-

'Hayır' cevabını alınca rahatladı. Muzipce gülerek, 'Sakın öğretmenim deme, ben Felahiye Nahiye Müdürüyüm diyeceksin" dedi.

rin yanına bağdaş kurup oturduk. Bir iki hoşbeşten sonra, Büyüktoramanlı olduklarını ve Kayseri'ye kömür götürdüklerini söylediler. Ben de "Felahiye'ye tayin edildim, yeni Nahiye Müdürüyüm kömür satışı için ruhsat tezkerelerinizi görebilir miyim?" deyince adamların yüzleri değişti.

"Unuttuk, köyde bıraktık, almadık" filan derken, "Nüfus tezkereniz?", o da yok! Hancıyı çağırdım. Genç bir çocuktu. "Delikanlı, şuradan bir koşu köye git, Muhtar ve İhtiyar Heyetini çağır. Bu adamlar kaçak kömür götürüyorlar, zabıt tutacağız" dedim.

O arada Kekeş Memet, kömürcülerden bir ihtiyarın koluna girip fısıldaşarak aşağı indi ve iki büyük kalburla kömür getirdiler. Sobaya attılar, bütün soba ve borular kıpkırmızı oldu. Oda iyice ısındı.

Sonra Kekeş Memet, güya aracı oldu "efendim bunlar cahil bilmiyorlar, bu defalık affedin, bir daha yapmasınlar, yanlarına nüfus tezkerelerini, ruhsatlarını alsınlar" dedi. Zaten ben de ısınınca iyice yumuşamıştım! Hancıya bir buçuk lira uzatıp iki tavuk kestirttim. Sobanın üstünde güzelce pişirdiler, birlikte yedik. Adamları affettim (!) ve uykuya daldık. Şafakla arabacı uyandırdı.

"Gidelim ki, ancak akşama Felahiye'ye varırız" dedi. Yatağı, bavulu arabaya taşıdık. Kekeş Memet kepenkleri kapattı. Ben yine arabanın içine yatağı serdim. Çamurlara bata çıka akşam karanlığında Felahiye'ye erişebildik. Bugün aynı yol herhalde iki, iki buçuk saat sürer. •

Annenin Çözümü

Eşiyle *yine kavga ettiğini söyleyen yeni evli genç kadın, telefonda annesinden yardım istedi: "Anneciğim, bu kez ona iyi bir ders vermek istiyorum" dedi. "Bir süre eve dönüp senin yanında kalabilir miyim?"*

Annesi bir süre duraksadıktan sonra kızına daha etkin bir çözüm yolu önerdi: "Eşine gerçekten bir ders vermek istiyorsan ben gelip sizde kalayım bir süre"

Gönderi: SEBAHAT ÖNEN

Mete Tizer

Döneminde Avrupa'nın en büyük biyologlarından biri olan filozof

ARISTO

Aristoteles, Ege Denizi'nin kuzeyinde bulunan Stageria'da doğmuştur (M.Ö. 384-322).

O dönemde, Stageria'da İyon kültürü egemendir. Bu nedenle Aristoteles'e bir İyonya filozofu denilebilir.

Babası Nicomaihos, hekimdir ve Makedonya Krallarından Amyntus'un (M.Ö.393-370) hekimliğine getirildiğinde, ailesi ile birlikte Stageria'dan Makedonya'nın başkentine taşınmıştır. Bir taraftan İyon ve diğer taraftan Makedonya etkileriyle biçimlenmiş ve gençliğinde, ilgisini daha çok tıp üzerinde yoğunlaştırmıştır. 17 yaşına geldiğinde öğrenimini tamamlaması için Atina'ya gönderilen Aristoteles, hayatının 20 yılını burada geçirmiştir. Atina'ya gelir gelmez, Platon'un öğrencisi olarak Akademi'ye girmiş ve hocasının ölümüne kadar burada kalmıştır. Platon, sürekli olarak çekiştiği bu değerli öğrencisinin zekasına ve enerjisine hayran kalmış ve ona Yunanca'da akıl anlamına gelen Nous adını vermiştir.

Platon'un öğrencisi olan Aristoteles'i özgün kılan, Platon'dan ayrıldığı noktalar ve bilim dünyası için önerdiği yöntemler olmuştur. Aristoteles hocasının aksi yönünde toplum yerine bireyi sa-

vunmuş ve "eşitlik" ilkesini benimsememiştir.

Platon gibi Aristoteles de her varlığın öz ve biçim olmak üzere iki öğeden oluştuğunu söylemiştir. ancak Aristoteles'in Platon'dan ayrıldığı nokta, Platon'un biçim ve öz arasında yarattığı uçurumdur.

TELES

Aristoteles, Platon'un ortaya koyduğu "değişmez idealar" anlayışını reddetmiştir. Ona göre biçim ve öz ayrı değildir, tam tersine sonsuz olarak birliktedirler.

Aristoteles'in düşünce tarihindeki esas önemi, tüm bilimler için önerdiği sistematik düşünme metodundan kaynaklanır. Günümüzde hala kullanılan 1 ve 0 mantık sisteminin, aynı zamanda tümdengelim sisteminin de kurucusudur. Ona göre bilimin asıl amacı tekili bilmektir. Bunun için yapılması gereken tekil ve tümel arasında bağ kurmak, yani tekili tümelden çıkarmaktır.

Aristoteles, akla dayanan bilimsel bir sistem kurmak istemiş ve yaşadığı çağda edinilmiş bilgileri sistematik şekilde toplayıp sınıflandırarak evrene ilişkin genel bir açıklama çerçevesi ortaya koymuştur. Yine aynı amaca yönelmiş olan Platon'a oranla, idealardan çok maddeye önem vermiş ve maddi dünyayı açıklamaya yönelmiştir.

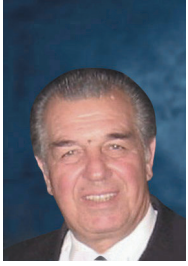
Aristo nun beş ideali vardır:
1. Yasa egemenliği
2. Adalet
3. Anayasal devlet
4.İnsanın sivil devletteki mükemmelliyeti
5. Yurttaşlar arasında eşitlik ve özgürlük

Aristoteles'i deneyci olarak tanımlamamız yanlış olmaz. o, tüm bilgilerimizin duyularımız ve deneyimlerimiz yoluyla oluştuğunu söylüyordu. Dev bir entellektüel heykel gibi, antikçağa damgasını vurmuştur. mantık, dil, sanat, etik, siyaset, yasa, tarih, psikoloji, fizyoloji, zooloji, biyoloji, botanik, kimya, astronomi, mekanik, matematik, felsefe, hareket, zaman, metafizik, bilgi gibi aka gelen hemen her konuda araştırma yapmış, hepsine ilişkin kesin bir söylevde bulunmuştur.

Aristoteles'in düşünce tarihindeki esas önemi, tüm bilimler için önerdiği sistematik düşünme metodundan kaynaklanır.

Sahip olabileceği tüm nadir yazıları satın alıyordu. Dünyada kendi özel kütüphanesine sahip olan ilk kişi oldu. "Nasıl" sorusunu bilim cevaplarken, "Neden" sorusunu felsefenin cevapladığını söyleyerek "bütün insanların doğaları gereği bilmeyi arzuladıklarına" inanıyordu. •

metetizer@butundunya.com.tr

Şimdiki Zaman
Can Pulak

Bodrum'a Yapılan Haksızlık

Bodrum denince akla eğlence, alkol, barlar, sosyete, çılgın partiler, görgüsüz ve şımarık bir yaşam geliyor.

Medya magazincilerinin çektiği fotoğraflar da, bu yanlış değerlendirmeyi körüklüyor. Tatile Bodrum'a mı gidiyorsunuz, orada mı yaşıyorsunuz, ohh ne ala memleket. Siz de Türkiye'yi rahatsız eden bu genel yargının bir parçası olup çıkıyorsunuz.

Oysa gerçek hiç de öyle değil. Yılın iki ayı tatil yapmak için gelenlerin ortaya koyduğu görüntü, dünyanın sayılı antik kentlerinden Bodrum'u ülkemize ve dünyaya yanlış tanıtıyor.

Bodrum bir kültür merkezidir. Dünyanın ödüllü bir deniz müzesine, muhteşem bir kalesine, görkemli antik tiyatrosuna, dünyanın yedi harikasından biri olan Halikarnas mozolesine ve daha nice tarihi değerlere sahiptir.

Burada her yıl uluslararası klasik müzik konserleri, Bale ve Folklor festivalleri yapılır. Üstelik biri Turgutreis'te olmak üzere iki Halk Müziği korosu vardır ki, dinleyenleri şaşırtacak ölçüde başarılıdır. Ayrıca Gümüşlük Festivali ile D-Marin'deki 5000 kişilik klasik konserlerde dünyanın sayılı sanatçılarını dinlemek mümkündür. Evet yanlış okumadınız, dünyanın belki de tek 5000 kişilik klasik açık hava konseri Bodrum'da yapılır. Bunun hayli pahalı biletleri ise aylar öncesi tükenir.

Bodrum denizciliğin, süngerciliğin, dünyanın haklı takdirini kazanan gulet ve tırhandil adlı harika teknelerin anavatanıdır. Sahile kıçtan kara bağlanan teknelerle, görsel bir şölen yaratılır şehirde. Hepsi de birbirinden güzel ve modern marinalarında binlerce tekne barınır. Bodrum marinalarının şöhreti, dünyanın her yerinde konuşulur, haklı takdir toplar.

Sabahları Kumbahçe sahiline inenler, denizden yeni dönmüş balıkçılardan taze balıklarını alırlar. O balıkçılar kıyıda bekleşen kedileri de doyururlar. İşte Bodrum'un

yerli ve yabancı ziyaretçileri, bu anı görüntülemek için makinalarının deklanşörüne peşpeşe basarlar.

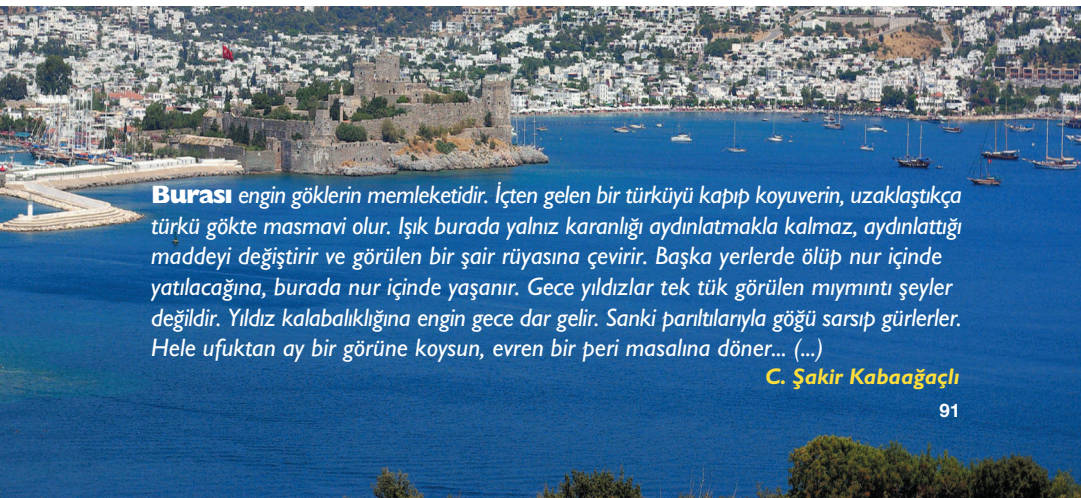
Bodrum'un pazarları ve yerli restoranları çok meşhurdur. Bu kadar canlı, bol sebze ve meyvaya sahip, köylülerin ürünlerini böylesine güzel sergilediği yerel pazarlar, turistlerin de büyük ilgisini çeker. Pahalı restoranların müşterisi ayrıdır. Ama yerel yemekleri tatmak isteyen gurmeler, orijinal Bodrum lokantalarını arar ve bulurlar. Örneğin Kısmet'te yiyeceğiniz yemeği, başka bir yerde yemeniz kolay değildir. Bu yüzden millet boş masa bulmak için sıra bekler orada.

Ayrıca Bodrum sadece merkez de değildir, Koskoca bir yarımadadır Bodrum. Konacık, Bitez, Ortakent, Turgutreis, Akyarlar, Kadıkalesi, Gümüşlük, Yalıkavak, Göltürkbükü, Gündoğan, Yalıçiftlik, Torba, Mazı ve Çökertme'de harika restoranlar, şöhretli aşçılar ve müthiş lezzetler vardır.

Bodrum'un pazarları ve yerli restoranları çok meşhurdur. **Bu kadar canlı, bol sebze ve meyvaya sahip, köylülerin ürünlerini böylesine güzel sergilediği yerel pazarlar, turistlerin de büyük ilgisini çeker.**

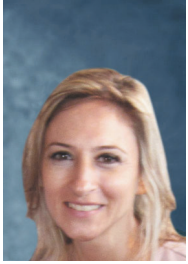
Artısıyla eksisiyle Bodrum, dünyanın yaşanacak en güzel yerlerinden biridir. Çok cana yakın, sakin ve insanı sarıp sarmalayan bir halkı vardır. Bodrum'daki olumsuzluklara bakıp, bu güzel kentimiz için yanlış ve haksız hükümler vermeyelim. Çeşitli vesilelerle karalanmak istenen Bodrum, unutulmasın ki Türkiye'ye tek başına yılda 1 milyar dolara yakın turizm geliri kazandırıyor.•

canpulak@butundunya.com.tr

***Burası** engin göklerin memleketidir. İçten gelen bir türküyü kapıp koyuverin, uzaklaştıkça türkü gökte masmavi olur. Işık burada yalnız karanlığı aydınlatmakla kalmaz, aydınlattığı maddeyi değiştirir ve görülen bir şair rüyasına çevirir. Başka yerlerde ölüp nur içinde yatılacağına, burada nur içinde yaşanır. Gece yıldızlar tek tük görülen mıymıntı şeyler değildir. Yıldız kalabalıklığına engin gece dar gelir. Sanki parıltılarıyla göğü sarsıp gürlerler. Hele ufuktan ay bir görüne koysun, evren bir peri masalına döner... (...)*

C. Şakir Kabaağaçlı

Not Defterimden
Nergis Öztürk

Bir Soygunun Felsefesi

Çin'in Guangzhou kentinde gerçekleşen bir banka soygununda, soyguncu herkese şöyle seslenir:

"Sakın kıpırdamayın. Hatırlatırım bu bankadaki para Devlet'e aittir. Hayatınız ise size."

Herkes yere yatar. **Buna 'Düşünceyi Değiştirme Kavramı' denir** ve alışılmış düşünce şeklini değiştirmeye yarar.

***

Bankadaki bayanlardan biri baştan çıkarıcı bir pozla masanın üzerine uzanır. Soyguncu, sert bir sesle kadını azarlar: "Lütfen medeni olun bu bir tecavüz değil, sadece bir soygun".

Buna 'Profesyonel Olmak' denir. Sadece hedefine odaklan.

***

Soyguncular eve döndüklerinde; yüksek eğitimli küçük kardeş, yalnızca ilkokulu bitirmeyi becerebilmiş ağabeyine, çaldıkları parayı saymayı önerir. Ağabeyi onu da azarlar: "Çok aptalsın. Hepsini saymak çok zaman alır. Akşam haberlerinde nasıl olsa bankadan çaldığımız paranın miktarını söylerler".

Sizce bir soygundan alınabilecek kaç ders vardır?

Yazarımızı Tanıyalım: *Nergis Ötürk 1971 yılında İstanbul'da doğdu. Ortaokulu İtalya'da bitirdi. Ankara Atatürk Anadolu Lisesi ve Hacettepe Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu Mütercim-Tercümanlık Bölümü mezunudur. Turizm Bakanlığı Profesyonel Turist Rehberi kokartı sahibidir, 5 yıl turizm rehberliği yapmış, bazı uluslararası firmalarda uzman olarak çalışmıştır. Halen savunma sanayii, enerji, eğitim vb. alanlarda çalışan bir danışmanlık firmasının ortağıdır.*

Buna da ‘Deneyim’ denir. Bugünlerde deneyim sahibi olmak diplomadan çok daha geçerlidir.

***

Soyguncular bankadan ayrıldıktan hemen sonra, bankanın müdürü banka şefine hemen polisi aramasını söyler. Bunun üzerine banka şefi şöyle bir öneride bulunur:

“Neden kasadan 10 milyon dolar da biz alıp, daha önce zimmetimize geçirdiğimiz 70 milyonun üzerine eklemiyoruz?”

Buna da ‘Fırsatın Ganimet Olduğunu Bilmek’ denir. Aleyhinize olan bir durumu lehinize çevirebilme sanatı.

***

Banka şefi, önerisine bir de, dileğini ekler: “Keşke her ay bir soygun olsa” der.

Buna da ‘Tekdüzelikten Kurtulma’ diyebiliriz. Bilin ki kendi mutluluğunuz her zaman işinizden daha önemlidir.

***

Ertesi gün haberlerde, bankadan çalınan paranın 100 milyon dolar olduğu açıklanır. Oysa soyguncular kaç kere saydılarsa, rakam sadece 20 milyon dolar çıkar. Soyguncular bu duruma çok bozulurlar ve kendi aralarında şöyle konuşurlar:

“Biz hayatlarımızı tehlikeye atmamıza karşın, yalnızca 20 milyon dolar alabilmişiz; bu durumda banka müdürü, hem de hiçbir emek harcamadan, sırtımızdan 80 milyon dolar kazanmış oldu. Soyguncu olmaktansa eğitimli olmak, galiba çok daha kazançlı.”

Buna ‘Bilgi Altın Kadar Değerlidir’ deriz.

***

Banka müdürüne gelince... Bu durumda en kârlı ve dolayısıyla en mutlu çıkan kendisidir. Çünkü borsadaki tüm kayıplarını, bu soygun sayesinde hem de fazlasıyla karşılamış, üstüne üstelik yüklü bir paraya da sahip olmuştur.

Buna da, “Tehlikeyi Göze Alarak Fırsatı Yakalamak” deniliyor.

***

Şimdi sıra size geldi... Tüm içtenliğinizle söyleyin bakalım, bu soygun olayında gerçek soyguncu kimdir?

nergisozturk@butundunya.com.tr

UFAK TEFEK BİLGİLER

Sabahat Önen

Tuhaf Adet

Şili lokantalarında ellerini karnının üzerine koymayana servis yapılmaz.

Zürafaların ses telleri yoktur

Finike portakalı 1994 yılında Kalifoniya'da tat kontrolünde Dünya birincisi olmuştur.

Nüfus Rekoru

Dünyada insan başına düşen karınca sayısı bir milyondur.

En tatlı ilaç

Ketçap önceleri ilaç olarak kullanılmaktaydı.

%33 İade

Dünyamız güneşten gelen ışınların % 33'ünden faydalanamaz, onları çeşitli şekillerde uzaya geri gönderir.

Farkında mıyız?

Yetişkin bir insan günde ortalama 23 bin kez nefes almaktadır.

Bir Garip İnanç

Endonezyalıların, küçük çocukların başını okşadıklarında zekalarının gelişmeyeceğine dair yaygın inanışları vardır.

Sigortalıymış

İkiz kuleler 11 Eylül saldırısından 2 ay önce 3.5 milyar $'a terör saldırılarına karşı sigortalanmıştı.

En geniş Gövdeli Ağaç

Dünyanın en geniş gövdeli ağacı Meksika'nın Oaxaca eyaletinde bulunan servi ağacının gövdesi olup çevresi 46 çapı 14 metredir.

En büyük piramit

Mısır'daki Büyük Piramit 30 yılda inşa edilmiştir. Kullanılan taşlarla Fransa'nın çevresine 3 metre yükseklikte duvar yapılabilir.

Nil Nehri

6650 kilometre uzunluğu ile dünyanın en uzun nehridir.

ATTİLA İLHAN

15 Haziran 1925'te İzmir'in Menemen ilçesinde doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki yüksek öğrenimini yarıda bırakıp, 6 yıl aralıklarla Paris'te yaşamını sürdürdü. Türkiye'ye döndü. Çeşitli gazete ve dergilerde çalıştı. Yeni Ortam, Dünya, Milliyet, Söz gazetelerinde köşe yazarlığı yapıp, Yelken ve Sanat Olayı dergilerini yönetti, Senaryolar yazdı. İlk şiiri olan "Balıkçı Türküsü" 1941'de Yeni Edebiyat Dergisi'nde yayınlandı. 1946'daki şiir yarışmasında "Cebbaroğlu Mehemmed" şiiriyle birincilik ödülü kazandı. Bu başarıdan sonra hızla tanınıp sevildi. Önde gelen edebiyat dergilerinde şiirleri, deneme ve eleştirileri yayımlandı. Mavi ya da Maviciler adıyla tanınan toplumcu gerçekçi şiir akımını başlattı. Şiire yeni bir ses düzeni, taşkın, coşkulu bir anlatım ve kendisine özgü bir duyarlılık getirdi. İlk iki romanı Sokaktaki Adam ve Zenciler Birbirine Benzemez' den sonraki romanlarında tarihsel konulara ağırlık vermeye başladı. Senaryolarını yazdığı önemli filmler: Yalnızlar Rıhtımı (Lütfi Akad), Ateşten Damlalar (Memduh Ün), Rıfat Diye Biri (Ertem Gönenç), Şoför Nebahat (Metin Erksan), Devlerin Öfkesi (Nevzat Pesen), Ver Elini İstanbul (Aydın Arakon). "Ben Sana Mecburum" adlı şiiri en bilinenidir. 11 Ekim 2005 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

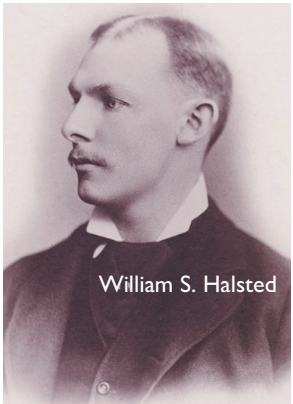
Bir doktorun güzel hemşireye ilgisi tıpta devrim yarattı

Aşkla Bulunan Ameliyat Eldiveni

18. yüzyılın sonlarında, tıpta anestezi sağlanması için çeşitli maddeler denenmeye başlandı.

Yazan: SANİYE ÖZDEN

Baltimore'da bulunan Johns Hopkins Tıp Okulu'nun cerrahi öğretmenlerinden William Stewart Halsted, Viyanalı bir göz hekimi olan Koller'in gözde ağrı hissini giderdiğini bildirdiği kokaini, sinir köklerine vererek acısız parmak ameliyatları yapmaya başladı. Yerel anestezi maddelerinin kullanımı, cerrahlara eskisi gibi acele etmeden rahat çalışabilme ve

William S. Halsted

Hemşire, Caroline (Halsted)

doğal olarak daha iyi sonuçlar elde etme olanağını sağlıyordu.

Halsted, incinmiş, çevresine kan oturmuş dokuların kolayca mikroplanabildiğini, buna karşılık damarları itinayla bağlanmış, yıpratılamadan dikilmiş dokuların mikroplanmadığını kavradığından, o çağ için alışılagelmiş tempodan çok daha yavaş çalışırdı. Onun titizlikten kaynaklanan bu yavaşlığını, "Halsted ameliyatını bitirinceye dek hasta iyileşip taburcu olur!" diyerek alaya alanlar da az değildi. Halsted, çeşitli fıtıkların ve anevrizmaların onarımı için bazı yeni teknikleri geliştirmişti ama tıp tarihinde daha çok ameliyatlarda kullanılan eldivenleri bulan doktor olarak anılırdı.

Johns Hopkins'te çalışan hekim ve hemşireler arasında yaygın bir dedikoduya göre; Halsted'in ameliyatlarının böyle uzun sürmesinin asıl nedeni, ameliyathanesinde görevli Caroline Hampton adındaki dünya güzeli hemşiresiydi. Caroline Hemşire, Halsted'in tüm ameliyatlarında ona yardım ediyordu. Halsted içine kapanık, sosyal yönü zayıf bir adamdı. Bu nedenle hastane dışında başka kadınlarla iletişimi zayıftı. Bu, onun Caroline Hemşire'ye kendini yakın bulmasının nedenlerinden biriydi.

Günün birinde Dr. Halsted, Caroline Hemşire'nin ellerinde kızartılar, pullanmalar belirdiğini fark etti. Güzel kadının ellerindeki lezyonlar, onda ameliyatlarda aletlerini mikroplardan arındırmak için kullanılan solüsyonlara karşı alerji oluştuğunu gösteriyordu. Durum Caroline Hemşire'nin ameliyat hemşireliğinden ayrılmasını gerektirecek kadar ciddileşince, Halsted önce depresyona girdi… Ama bunun çözüm sağlayamayacağını kavrayınca araştırmalara başladı. Sonuçta bir lastikçiye başvurdu, bir çift lastik eldiven yapmasını istedi. O tarihe kadar hiç kimse lastikten eldiven ısmarlama-

...yaygın bir dedikoduya göre;
Halsted'in uzun süren ameliyatlarının asıl nedeni, ameliyathanesinde görevli Caroline Hampton adındaki dünya güzeli hemşireydi.

mıştı. Lastikçi, bugün mutfaklarda çalışılırken, bulaşık yıkanırken kullanılanlar gibi kalın eldivenler üretti. Ancak bunlar işe yaradılar, Caroline Hemşire bunları kullanarak çalıştığında ellerindeki lezyonlar kayboldu.

1890'da ünlü cerrah, Caroline Hemşire ile evlendi.

Bugün eldivenin içinde fazla pudra kaldığında ya da eldiven elini sıktığında, ameliyat sırasında elinden sıyrıldığında, ameliyat hemşiresine kızan cerrahlar ve onlara içlerinden söylenen hemşireler, aslında bu eldivenlerin bir hemşireyle bir cerrahın aşklarının ürünü olduğunu biliyorlar mı dersiniz?

Halsted ve Caroline bir ameliyatta (1904)

Başkalarını düşünmek

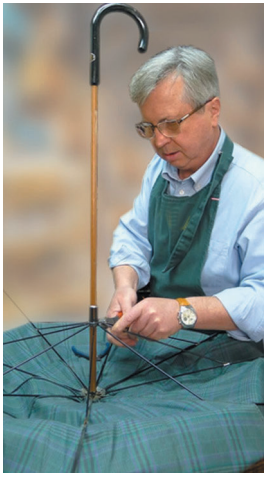
Gezgin *bir şemsiye tamircisi, yol kenarında oturmuş şemsiye tamir ediyordu. Adamı hayranlıkla seyreden bir genç, yanına yaklaştı; tamirciye: "İşinizi çok özenli yapıyorsunuz." dedi*

Şemsiye tamircisi, "Evet" dedi, "Her zaman iyi iş yapmaya çalışırım."

Genç adam, "Müşterilerin, yapılan işin kalitesini ancak sen gittikten sonra anlayacak ve seni bir daha göremeyecekler" dedi.

Tamirci gencin sözlerini onayladı: "Evet haklısın." Genç, "O halde, niye bu kadar titizsin?" dedi.

Şemsiye tamircisi, gülümsedi: "Çünkü benden sonra buradan geçecek diğer tamircinin işi kolaylaşacak. Kötü malzeme kullanıp özensiz yaparsam, benden sonra buraya gelen tamirciye kimse güvenmez ve iş vermez"

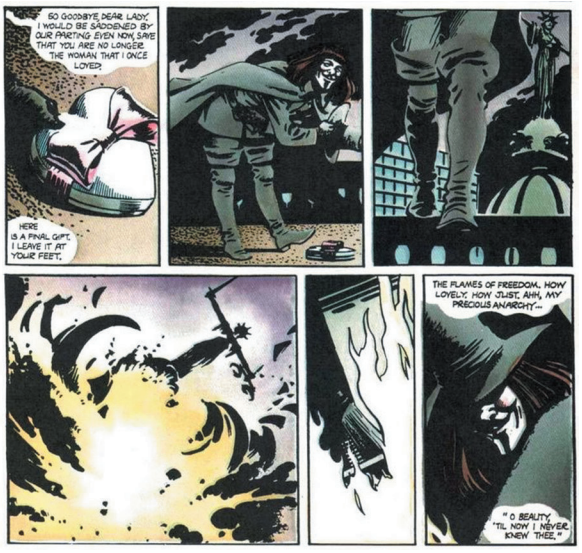

Çizgi roman sayfalarından meydanlara:

Tarihle çelişen bir protesto objesi

Pek çok ülkede, insanların demokrasi, özgürlük, adalet ve eşitlik istemlerini dile getirdikleri, baskılara karşı başkaldırdıkları protesto gösterilerinin simgesi haline gelen bu maske, aslında tam tersine dünyanın en köklü demokrasilerinden birini kurmaya çalışan İngiliz Meclisi'ni havaya uçurup, yerine dinsel ağırlıklı kurallara dayalı bir diktatörlük kurma peşinde olan Guy Fawkes'u temsil ediyor…

15. yüzyıl İngiltere'sinde, üvey babasının etkisiyle koyu bir Katolik olarak yetişen Guy Fawkes, İspanyol ordusunun Hollanda'da bulunan birliğine katılmıştı. Ülkesine döndüğünde, yapılan reformlarla din adamlarının halk ve iktidar üstündeki etkisinin azaltılmasını bir türlü kabul edemedi.

Alan Moore ve David Lloyd'un tasarladığı çizgi roman kahramanı maskeli V karakteri sinemaya da uyarlandı

Bu düzenin yerine, kilisenin egemen olduğu, Katolik mezhebi kurallarına dayalı bir diktatörlük kurmanın peşine düştü. Guy Fawkes, öncelikle mevcut sistemi ve yöneticilerini yıkmak için arkadaşlarıyla işbirliği yaparak bir plan hazırlamıştı. Buna göre, 5 Kasım 1605'te Robert Catesby ve ekibi Kral James'i suikastle ortadan kaldıracak, Guy Fawkes ise İngiliz Meclisi' nin altındaki mahzene doldurduğu 36 varil barutu patlatarak tüm vekilleri öldürecekti. Böylelikle de halkın egemenliğini temsil eden parlamenter sistem yıkılacak, baskıcı Katolik monarşisi yeniden iktidara taşınacaktı.

Yeni düzenin emanet edileceği kişiyse Kral'ın 9 yaşındaki kızı Prenses Elizabeth olacaktı. 12 kişiden oluşan bu uygulayıcı ekipten birisinin, bir arkadaşına gönderdiği mektupta 5 Kasım' da parlamento binasından uzak durmasını söylemesiyle açığa çıkmış, fıçıların başında nöbetçilik yapan Fawkes suçüstü yakalanmıştı. Arkadaşlarıyla birlikte çıkarıldığı mahkemede vatan hainliğinden hüküm giyen Fawkes, idama mahkûm edildi. Kimilerince bir İspanyol ajanı paralı asker olduğu belirtilen Guy Fawkes'un bu başarısız girişimi, İngiltere tarihi için olduğu kadar, parlamenter sistemin günümüzde olduğu biçimine ulaşması konusunda da önemli bir dönüm noktasıydı.

Bu nedenle İngilizlerin, ülkelerinin demokrasi zincirinde önemli bir halka

Guy Fawkes'in portresi

maskesi takılmış kuklaları büyük fıçılar içinde yakmaları da bir geleneğe dönüştü. Günümüzde politikadan çok, eğlence amaçlı yapılan bir kutlama haline gelen Guy Fawkes Gecesi'nde, onun bir paralı asker olmasına da atıfta bulunulmakta ve sokaklarda dolaşan maskeli çocuklar "Guy için bir kuruş lütfen? (Penny for the Guy?)" diyerek para toplamaktadırlar.

kabul ettikleri bu olayın yıldönümleri, her yıl 5 Kasım'daki Guy Fawkes Gecesi (Bonfire Night)'nde havai fişek gösterileri ve şenlik ateşleriyle kutlanmaktadır.

İngilizlerin, tarihlerinin en büyük vatan haini olarak nitelendirdikleri Guy Fawkes'un yakalanıp cezalandırılması kutlamalarında, Guy Fawkes

Tarih sayfalarına böyle geçen Guy Fawkes'un kaderi, 2006'da ise adeta yeniden yazıldı. Alan Moore ve David Lloyd'un, ilk kez 1982 yılında yayın-

Maskeler, üretildikleri Brezilya olmak üzere, Bahreyn, Suudi Arabistan, Dubai gibi bazı ülkelerde yasaklandı. Hatta Kanada'da, gösterilerde bu maskeyi takanların 10 yıl hapisle cezalandırılmalarına yönelik bir yasa çıkarıldı.

lanan V for Vendetta isimli çizgi romanları için betimledikleri, keskin, üçgen hatlı, hınzırca gülümseyen suratlı bir maske takmış V karakteri, aynı isimle sinemaya uyarlandı.

Tıpkı çizgi romandaki gibi, 2006'da gösterime giren filmde de V karakteri, 'faşist devlete karşı tek başına savaşan bir adam', bir özgürlük savaşçısı ve halk kahramanı haline getirildi. Filmin tanıtımını yapmak için Brezilya'nın Rio de Janeiro kenti yakınlarında yer alan Sao Goncalo kasabasındaki bir fabrikada üretilmeye başlanan maskeler, derinden derine "başkaldırı simgesi" konumuna dönüştürüldü.

İlkin, Scientology karşıtı protesto gösterilerinde kullanıldı. Ardından, kendilerini Anonymous olarak adlandıran bilgisayar korsanlarının videolarından, küreselleşme ve kapitalizm karşıtı protestolara, Arap Baharı olarak adlandırılan süreçteki halk hareketlerinden, kopya ve sahte ürünlere karşı gösterilere, bilgisayar korsanlığı eylemlerinden, Wall Street işgaline kadar devam eden olaylarda, yine Guy Fawkes maskeleri vardı. Bu maske, dünyanın pek çok yerinde, insanların demokrasi, özgürlük, adalet ve eşitlik istemlerini dile getirdikleri, baskılara karşı başkaldırdıkları protesto hareketlerinin ortak simgesi oldu.

Son iki yıldır dünyanın çeşitli ülkeleri yanı sıra, Türkiye'deki protesto eylemlerinde de zaman zaman "yüzünü gösteren" Guy Fawkes maskeleri, eylem yapılan ülkelerde işporta tezgahlarının önemli bir satış öğesi oldu. Bu maskeleri gerek satanların, gerek takanların "bu maskenin ardındaki gerçek öyküden" haberdar olup olmadıklarını bilmiyoruz…

Türkiye'deki protesto eylemlerinde de zaman zaman "yüzünü gösteren" Guy Fawkes maskeleri, işporta tezgahlarının önemli bir satış öğesi oldu.

Ama şu gerçeği çok iyi biliyoruz ki, varlığının nedeni tarihsel geçmişiyle bugün kullanılan nedeni arasındaki büyük çelişkiye karşın bu maske, ticari kapitalizmin kendi karşıtı direnişleri bile nasıl da parasal kazanca dönüştürebileceğinin bir kez daha somut bir örneğini oluşturdu. •

sabriyeasir@butundunya.com.tr

Sezin San

1 500 Karatlık Elmas

Dünyanın en büyük elmasının bulunduğu Güney Afrika'daki Cullinan madeninde 500 karatlık bir elmas daha bulundu.
Madencilik firmasından bir sözcü, değerli taşın dünyanın en büyük 20 elması arasına girdiğini söyledi. Dünya üzerindeki en büyük elmas ise 3.106 karat.

2 Yunuslar 20 yıl unutmuyor

ABD'de yapılan bir araştırma yunuslarla ilgili önemli ayrıntıları ortaya çıkardı. Araştırmaya göre; yunuslar diğer yunusların ıslıklarını aradan 20 yıl geçse bile tanıyabiliyor. İskoçya'da yapılan bir başka araştırmayla da bu ıslıkların aslında yunusların isimleri olduğu ve her hayvanın kendi ismini bildiği açıklanmıştı. Uzmanlar bu durumun insan beyni için bile çok fazla olduğunu söylüyor.

3 Esrarengiz yardımsever

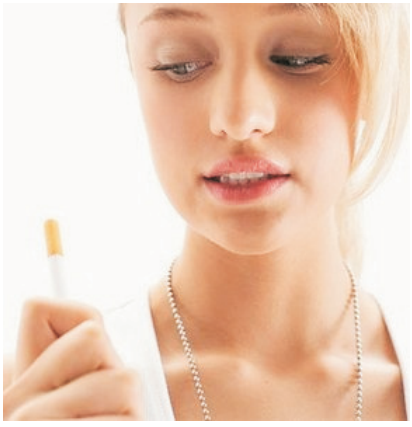
Almanya'nın Braunschweig kentinde esrarengiz bir kişi gece yarısı dışarı çıkıyor ve içinde binlerce Euro olan zarfları posta kutularına bırakıyor.

Şimdiye kadar toplam 250 bin Euro bağışta bulunan bu kişi yardım yapacağı insanları gazete haberlerinden seçiyor .

4 Konuşan Sigara Paketleri

Sigara tiryakilerine, sigarayı bıraktırma yollarını arayan İskoç araştırmacılar konuşan sigara paketi tasarladı. Üründe, sigara kutusu her açıldığında 'Sigara, sağlığa zararlıdır' sesi duyuluyor. Sağlık Bakanı Michael Mathelson, İskoçya'da sigara kullananların oranını, 2034'te yüzde 23'ten yüzde 5'e çekmeyi hedeflediklerini ifade etti.

5 Takma dişlere elveda

Japonya'da bilim insanları dişlerin kendiliğinden oluşmasını sağlayan bir çalışma yürütüyor. Kişilerin damağına enjekte edilecek kök hücrelerle diş eti dokusu ve dişler kendiliğinden oluşacak.B öylelikle takma dişler tarihe karışacak.

6 İngilizce konuşamayana yardım yok

İngiltere'de hükümetin açıkladığı yeni harcama planı çerçevesinde, yeterli derecede İngilizce konuşamayan göçmenlerin aldığı devlet yardımı düşecek. Yeni harcama planının, başta göçmenler olmak üzere, işsiz aileler,

öğrenciler ve emeklileri ciddi anlamda olumsuz etkileyeceği belirtildi.

7 Matematik bilen bitkiler

Bilim insanları, bitkilerin gece için besin rezervlerini düzenlemek amacıyla matematikten yararlandığını ortaya çıkardı. 30 santimetreye kadar uzayabilen, beyaz çiçekli Arabidopsis bitkisi yaprakları aracılığıyla bu matematiği uyguluyor. Bitki, güneş ışınlarının yardımıyla karbondioksiti, nişasta ve diğer yüksek enerjili karbonhidratlara dönüştürüyor ve gün doğana dek yetecek besin rezervleri olup olmadığını her gece hesaplıyor.

8 Trafik müdürünün sonu trafik cezası oldu

İspanya'nın doğusundaki Girona kentinin İl Trafik Müdürü Narcis Cle, otoyolda arabasıyla giderken hız sınırını aşarak radara yakalandığı için istifa etti. 120 kilometre hız sınırının

olduğu otoyolda, resmi ara cıyla saatte 160 kilometre hızla giderken tespit edilen Trafik Müdürü'nün istifasını, İçişleri Bakanlığı kabul etti.

9 Buzulun üzerine beyaz battaniye

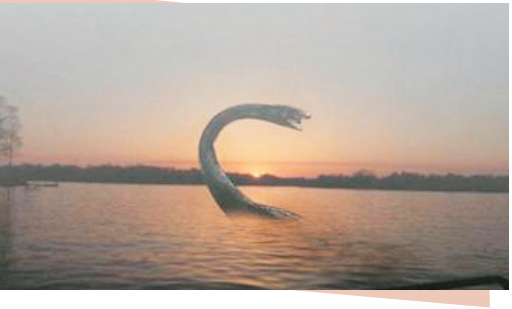
İsviçre Alpleri'ndeki Rhone Buzulu nun üzeri "yüzlerce beyaz battaniyeyle" örtüldü. En az 11 bin

500 yaşında olduğu tahmin edilen buzul, son 150 yılda iklim değişikliği nedeniyle küçüldüğü için bu yönteme başvuruldu. Bir helikopter ve 10'dan fazla dağcının yardımıyla yapılan işlemin maliyeti ise 30 bin Euro.

10 Canavar değil; Fay hattı

İskoçya'daki Loch Ness gölünde yaşadığı ileri sürülen, efsanevi deniz canlısı "Loch Ness Canavarı"nın aslında bir fay hattı olduğu ortaya çıktı . İtalyan araştırmacı Luigi Piccardi canavara benzetilen su kabarcıklarının, gölün altından geçen Great Glen fay hattı nedeniyle oluştuğunu söyledi.

11 "Kültür" Mirası: Fuji Yanardağı

Japonya'nın zirvesi olan karlarla kaplı Fuji Yanardağı'na, Kamboçya'da düzenlenen UNESCO toplantısında Dünya Mirası statüsü verildi. Ancak, BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO, Fuji Yanardağı'nı "doğa" kategorisinde değil "kültür" alanında dünya mirası listesine ekledi.

12 Tavuk aklı demeyin!

Tavukların küçük çocuklardan bile akıllı olduğu ortaya çıktı. Bristol Üniversitesi'nin yaptığı çalışmaya göre; tavuklar sayı saymak, irade ve

basit yapı mühendisliği gibi konularda uzman; insanlar ise bu tür yetenekleri ancak 4 yaşından sonra kazanabiliyor.•

sezinsan@butundunya.com.tr

Tatlı Bir Öyküdür Yaşam

Yücel Aksoy

Bisikletteki Kız

Hava soğuktu. Küçük kız, annesinin elinden tutmuş, hızlı adımlarla caddede yürürken, aniden durdu. Annesi de doğal olarak durdu ve kızının neden durduğunu anlamaya çalıştı.

Küçük kız, o sırada önlerinden geçmekte olan, babasıyla birlikte bisiklette giden bir başka kız çocuğuna bakıyordu. Bisikletin arka tarafına konmuş bir minder üzerine oturan kız, düşmemek için babasına sıkıca sarılmış ve soğuktan pembeleşen yanaklarını da onun sırtına dayamıştı. Adamın ara sıra yana dönerek söylediği sözler, küçük kızı kıkır kıkır güldürüyordu.

Kaldırımdaki kız, bisikletin arkasından özlem dolu gözlerle dalgın dalgın bakarken, annesi, kızının neden

aniden durduğunu anladığını sanarak "Evdekiler yetmiyormuş gibi gözün halâ bisikletlerde.. Eğer beğendiysen baban onu da alır" diye çıkıştı.

Küçük kız, yüreğinin derinlerinden gelen yumuşacık bir sesle "Bisiklete değil kıza bakmıştım" dedi "Babası o koşullarda bile kızıyla sohbet ediyordu da.."

Annesi, kızının son söylediklerini duymamış gibi yaparak onun kürklü şapkasını düzeltirken "Arkadaşların bu soğuk havada okula ya yürüyerek, ya da babasının bisikletinin arkasında üşüyerek geliyor. Ama babacığın, bunca işinin arasında birkaç dakikasını ayırıp, seni son model jipiyle getiriyor" dedi.

Küçük kızın gözü halen, uzaklaşmakta olan bisikletli baba-kızdaydı.

Kadın alaycı bir ifadeyle "İstersen baba seni de bisikletiyle getirsin" diye sürdürdü konuşmasını "Ne güzel olur değil mi?"

Küçük kız, inci taneleri gibi dökülen gözyaşlarını annesinden saklamaya çalışırken "Çok isterdim, çok!" dedi "Böylece babama uzun süre sarılabilirdim."

***

Sevgi konusunda yüzyıllardır çok şey söylenmiş, çok şey yazılmıştır. Sevgi nedir? Sevgi, bir yanıyla duygudur, ama bir yanıyla da enerjidir, maddesel ve pozitif bir güçtür; üstelik canlıdan canlıya geçer. Canlandıran, güç veren, huzur ve mutluluk veren bir enerjidir. O enerji, gözlerden akar, güzel sözlerle iletilir veya temasla, dokunmayla geçer

Sevgi, bir yanıyla duygudur, ama bir yanıyla da enerjidir, maddesel ve pozitif bir güçtür; üstelik canlıdan canlıya geçer.

insandan insana... Hatta sadece insana değil, hayvana, bitkiye, canlıya, belki de cansıza…

***

1950'li yıllarda A.B.D.'de Kaliforniya'da Marcel Vogel adlı araştırma kimyageri, arkadaşı Vivian Wiley ile birlikte bir deney planladı. Bayan Wiley, evinin bahçesindeki bir çiçekten, aynı anda iki yaprak kopardı; birini yatağının yanındaki etajerin üstüne, diğerini de oturma odasına koydu.

Her sabah kalkar kalkmaz başucundaki yaprağa , onu çok sevdiğini ve yaşaması için dua ettiğini söylüyordu; yani onunla konuşuyordu. Oturma odasındakine ise hiç ilgi göstermiyor, sanki varlığından haberi yokmuş gibi davranıyordu. Bir ay geçtikten sonra Vogel'i çağırdı ve gelirken fotoğraf makinasını da beraberinde getirmesini özellikle istedi. Vogel, gördüklerine inanamadı. İlgi görmeyen salondaki yaprak, kararmış, buruşmuş, çürümeye yüz tutmuştu. Hergün ilgi ve sevgi gösterdiği başucundaki yaprak ise, sanki yeni koparılmışcasına yaşam doluydu ve yemyeşildi.

Vogel bu çalışmadan çok etkilendi ve kendisi de bir başka bitkiden

aldığı yapraklarla deneyi tekrarladı. Alınan sonuç kesinlikle birincisini onaylıyordu.

Bir enstrümanda örneğin "la" telini titreştirelim. Yanındaki başka bir enstrümanın "la" teli de bu titreşimden etkilenerek ses verir. Fransızlar buna "vibration par sympathie" yani sempati ya da sevgi ile titreşim diyorlar. Bizler de karşımızdakine sevgi titreşimlerini gönderdiğimiz zaman, karşımızdakinin de aynı şekilde titreşmesine yol açarız.

Peki sevgiler arasında fark var mıdır? Örneğin bitkiler duyulan sevgi, hayvan sevgisi, insan sevgisi... Hatta insanlar arasında da arkadaş sevgisi, çocuk sevgisi, karşı cinse duyulan sevgi ve de en yücesi, Yaratan sevgisi… Hepsi sevgi ama aralarında fark var mıdır?

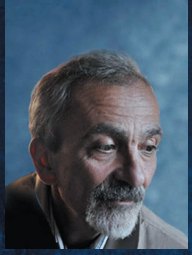
Sevgi özde birdir. Aralarında fark yoktur. Fark, sevgilere katılan, eşlik eden bilgilerden, idraklerden, sonsuz kudretlerden ve sevginin miktarından, büyüklüğünden kaynaklanır. Fark, o sevgilere eşlik eden, başka duygu ve düşüncelerden kaynaklanır. Evlât sevgisinde koruma içgüdüsü, sahiplenme duygusu, merhamet gibi duygular baskındır. Cinsel sevgide arzulama, tatmin duyguları ön plandadır.

Buna şöyle bir örnek verelim: SU, bildiğimiz su... Dünyamızın dörtte üçünü kaplayan, içinde çeşitli mineralleri, tuzları içeren su.. Susadığımızda kana kana içtiğimiz ve susuzluğumuzu gideren, bize hayat veren, yokluğuna ancak dört gün dayanabildiğimiz su ile deniz suyu arasındaki fark sadece içindeki tuz ve mineral miktarının az ya da yok olmasıdır. Ama özde aynıdır. Birçok meyvanın içinde olan, yapısını oluşturan su, portakaldan, elmadan, elde ettiğimiz meyva suları da özde aynıdır. Vücudumuzun da büyük bir kısmını su teşkil eder, özellikle damarlarımızda dolaşarak…

Sevgi, insanın kendini temel erdemlerle donatmasının aracıdır. Çünkü, güçlü bir sevgi insanı fedakâr, hoşgörülü, iyiliksever, dürüst, sabırlı, bağışlayıcı kılar. İnsanlarla olan uyum ve beraberliğini, iletişimini güçlendirir, mutlu, huzurlu, güvenli yapar.

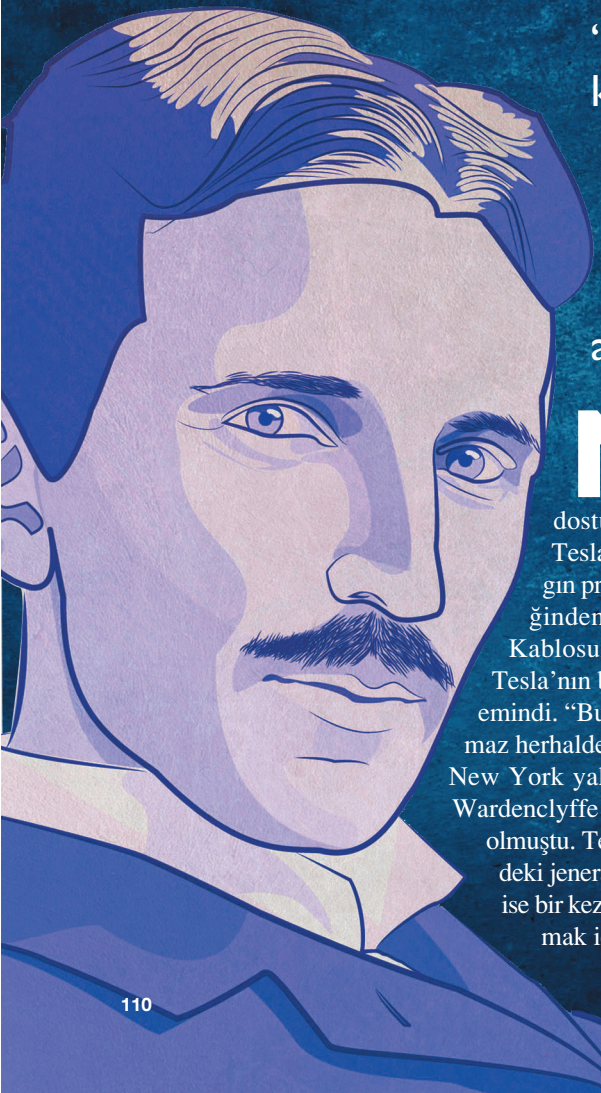
Tanrı'nın sevgisinden yaratılan herşey sevilmeye lâyıktır. •

yucelaksoy@butundunya.com.tr

Tarihten Damlalar
Mümtaz İdil

NIKOLA

"Bana önce 45 kilomete ötedeki ampulleri, arada hiç kablo olmadığı halde nasıl yaktığını anlatmalısın."

Mark Twain, neredeyse bir şato görünümündeki evinin salonunda yakın dostu Nikola Tesla ile oturuyordu. Tesla'nın daha önce de bir yığın çılgın projeye imza attığını çok iyi bildiğinden, son gösterisine gitmemişti. Kablosuz enerji aktarımı gibi bir şeyi Tesla'nın bile gerçekleştiremeyeceğinden emindi. "Bu şeytan işi, artık bunu da yapamaz herhalde," diye düşünüyordu. Nitekim, New York yakınlarındaki Long Island'daki Wardenclyffe'te yaptığı ilk deneyde yanında olmuştu. Tesla'nın yaptığı dev kule, vericideki jeneratörü yakmıştı. İkinci deneyinde ise bir kez daha başarısızlığına tanık olmamak için Wardenclyffe'e gitmemişti. Tesla heyecanla gözlerini

kırpıştırdı. Çok nadiren heyecanlanırdı. Genellikle çevresiyle ilgisiz görünen bu adam, bir tek Mark Twain'in yanında daha insancıl

TESLA

davranıyordu. "Mark, görmeliydin" diye elini çırptı. Lambaların yandığını haber verdiklerinde ben de inanamadım."

"Bunu nasıl başarıyorsun? Yani arada kablo olmadan oyuncak gemileri yürüttün, elektriği taşıdın, yapay şimşek yarattın, milyonlarca Volt elektrik ürettin… Bütün bunların akılla bir açıklaması olmalı. Nedir sendeki bu sihir?"

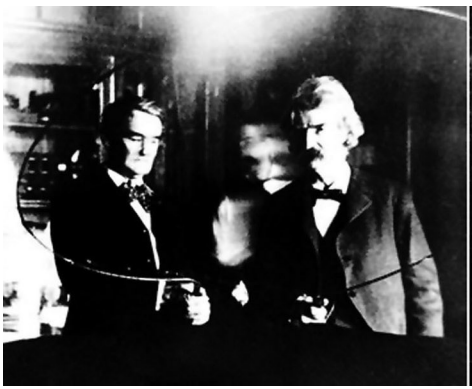
"Bende bir sihir yok," diye mırıldandı Tesla. "Bütün sihir iyonosfer tabakasında. İnsanlık dünyanın bu üçüncü katmanını hep görmezden geldi, önemsemedi. Oysa dünyanın geleceği bu tabakanın aktif hale getirilmesiyle mümkün. Bütün kablosuz enerji, elektro manyetik akım, radyo, ses akımlarının taşınması bu tabaka sayesinde gerçekleşiyor. Tek iş, bunu kullanmayı bilmekte."

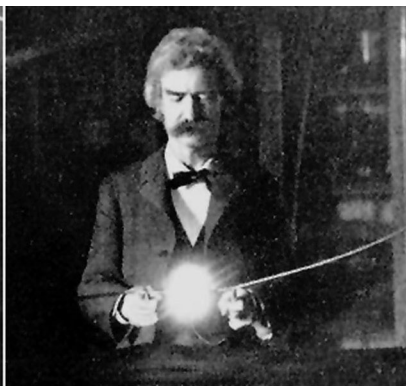
"Elektriği bu kadar uzağa kablosuz olarak taşıdığında yanında yine Fritz mi vardı?"

"Evet, o bir bakıma tanık. Diğer tanıklar ise 200 ampulün yandığı yerdelerdi."

"Patent için başvuruda bulundun mu?"

"Hayır, henüz değil. General Motors yetkilileri ile görüşmelerim sürüyor. Hala ikna olmuş değiller. Yeteri kadar patent aldım zaten Mark. Dünyanın en fazla patent sahibi olan insanıyım daha şimdiden."

Mark Twain ve Joseph Jefferson Tesla'nın Laboratuvarında

"Öylesin, ama yine de benim bazı kuşkularım var Nikola…"

Mark Twain haklıydı. Nikola Tesla gerçekten dünyanın en çok patente sahip mucitiydi. Edison bile onun gerisinde kalmıştı, ama en önemli buluşu olan kablosuz elektrik aktarımı buluşu ne yazık ki patenti alınamadan kayboldu.

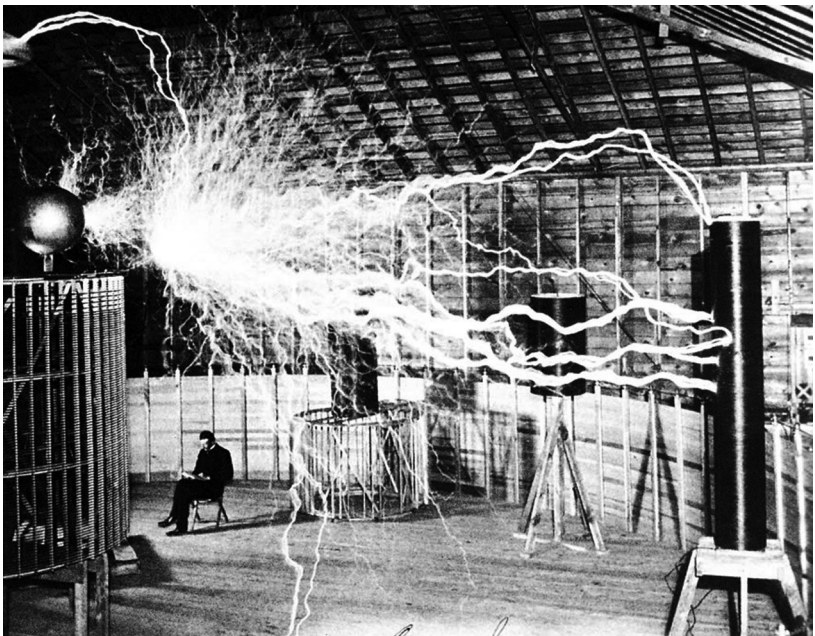
Bunda en büyük suç General Motors şirketinindi. Şirket, kablo sanayisinin çökmesinden ve enerjinin ucuzlamasından çekindiği için Tesla'nın insanlığın kaderini değiştirecek buluşunu hayata geçirmesine izin vermedi. Nikola Tesla da bunun üzerine daha fazla çalışmalarını sürdürmedi, daha da doğrusu hayata ve icatlara küstü.

1856 yılında Hırvatistan'da doğan Nikola Tesla, dünyanın gelmiş geçmiş en büyük "elektronik" uzmanıdır.

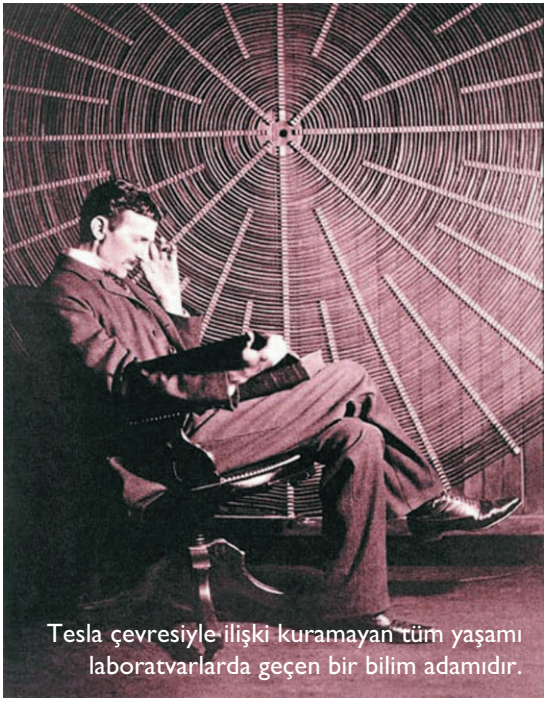
Einstein ve Edison kadar, kimi zaman onlardan da öte bir "mucit" olmasına karşın, hak ettiği değer verilmemiştir.

Bugün uzaktan kumanda ile yönettiğimiz bütün cihazların mucidi Tesla'dır. Einstein ve Edison kadar, kimi zaman onlardan da öte bir "mucit" olmasına karşın, hak ettiği değer verilmemiştir. Ders kitaplarında adı bile geçmez. Dünyada "bilim adamı" denince Einstein, mucit denince Edison akla gelirken, Tesla'yı çoğu insan bilmez.

Tesla da, Einstein gibi, Edison gibi "örgün eğitim"de son derece başarısızdır. Düzenli eğitim kurumları

Tesla, Colorado Springs Laboratuvarında bir deney sırasında

Tesla çevresiyle ilişki kuramayan tüm yaşamı laboratvarlarda geçen bir bilim adamıdır.

canını sıkmıştır ve sürekli eğitimini yarıda kesmek zorunda kalmıştır. Çevresiyle ilişki kuramaz, kız arkadaşı yoktur, kalabalıklardan hiç hoşlanmaz, tüm yaşamı laboratuvarlarda deneylerle geçmiştir ve sosyal yaşantısı hiç yoktur. Tek arkadaşı da ünlü yazar Mark Twain'dir.

1884 yılında ABD'ye geldiğinde, aklı ve koltuğunun altındaki defterler Fransa'da elektromanyetik alan üzerine yaptığı çalışmalarla doluydu.

Edison'un şirketine girdiğinde, ileride kendisine en büyük rakip olacak bu adamı henüz tanımıyordu bile. Doğru akım yerine alternatif akım kullanılmasını Edison'a aktardığında, ilk çatlaklar meydana geldi. Edison, bu parlak dahinin anlattıklarını kabul etmekle birlikte, hiçbir heyecan göstermeyerek onu tersledi. Edison'a göre Tesla'nın üzerinde çalıştığı konular son derece gereksiz konulardı. Tesla bu kıskanç yaklaşıma yüz vermedi ve çalışmalarını daha da hızlandırdı.

Ama Edison'un kıskançlığı hiç bitmedi. Tesla, Edison'un jeneratör motorlarında iyileştirme yapmayı önerdiğinde de Edison onunla alay etti. "Maaşına zam istiyorsun herhalde", diye alay edercesine sorduktan sonra, haftalığını 18 dolardan 25 dolara çıkardı, ama Tesla bunu kabul etmeyerek Edison'un şirketinden ayrıldı.

Tesla için yoksulluk günleri başlamıştı. İnşaatlarda çalışmaya başladı. Bir rastlantı sonucu elektrik işleriyle uğraşan bir firmada işe başladı. Kısa zamanda firma büyük atılımlar yapmaya başladı. Şirketin de yardımıyla Tesla Broadway'de bir laboratuvar kurdu ve burada jeneratör, trasformatör, elektrik motorları, alternatif ışıklar gibi bir yığın projeye imza attı.

Alternatif akımla ilgili patentleri aldı ve dünya tarihine en büyük buluşu olarak geçti. Oysa daha büyük buluşu kablosuz enerji aktarımıydı. Hayata geçiremedi.

Tesla'nın ölümünden sonra ABD, ünlü mucidin bütün el yazması notlarına el koydu. Tesla hemen her şeyi kafasında taşımak gibi bir özelliğe sahipti, ama yine de not tuttuğu da oluyordu. ABD, bugüne kadar bu notları kamuya açıklamadı. Hâlâ gizli gizli bu notlar üzerinde çalışıldığı düşünülmekte. Kablosuz enerji aktarımının da bu notlar içerisinde ipuçları olduğu sanılıyor.

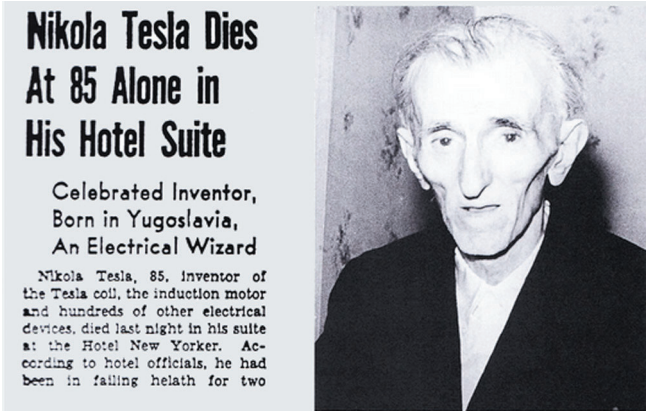
General Motors şirketinin Tesla'ya açıkladığı kaygıların aynısını ABD hükümetinin de taşıyor olması çok mümkün. Enerjinin ucuzlaması, dünya üzerindeki enerji kavgalarının da bir anlamda bitmesi veya azalması olacak, bu işin iyi tarafı. Kötü tarafı ise, müthiş kârlar sağlayan çok uluslu kablo ve enerji şirketleri Tesla'nın buluşuyla birlikte tamamen yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalacak.

Bu, kaçmaz kadın çorabını yapabilecek teknolojiye sahip dünyanın, çorap sanayini yok etmemek için bu işe hiç girmemesine benziyor.

Nikola Tesla'nın dünyaya küskün öldüğü söylenir. Bu büyük mucit, aynı zamanda bilim adamı düzeyine de kendini yükseltmiş dahinin en büyük şansızlığının Edison gibi bir başka dahi mucitle aynı çağda yaşamış olmasıdır.

Tesla'nın bütün amacı hayatı kolaylaştırmak ve bunun için insanların hayatını kolaylaştırdığına inandığı araçlar geliştirmekti. Parasal takıntıları yoktu. Hiçbir zaman tüccar olamamıştı ve olmadı da.

Oysa dünya, enerji savaşlarına doğru hızla giden bir tehlikeli yolda ilerliyordu ve Tesla bunu asla düşünememişti. "Uzaktan kumanda botları" idare ettiği deneyleri sırasında bir gazetecinin kendisine, "bu buluşunuzla uzaktan kumanda denizaltılar yapılabilir, savaş için çok gerekli..." demesi üzerine, "Ben insanların savaşı için değil, gelecekte onlara yardım edecek robotların yaratılması için çalışıyorum," demiştir.

Nikola Tesla Dies At 85 Alone in His Hotel Suite

Celebrated Inventor, Born in Yugoslavia, An Electrical Wizard

Nikola Tesla, 85, inventor of the Tesla coil, the induction motor and hundreds of other electrical devices, died last night in his suite at the Hotel New Yorker. According to hotel officials, he had been in failing helath for two

Nikola Tesla'nın bir otel odasında yalnız olarak öldüğü haberini veren gazete kupürü

Tesla'yı anlamak, buluşlarını hazmedebilmek ve değerlendirebilmek için gerçekten iyi bir fizikçi olmak da gerekiyor.

Mark Twain gibi bir edebiyatçı değil. •

mumtazidil@butundunya.com.tr

Kim Kimdi?

Dünyamızda iz bırakmış ünlüler ve kısa yaşam öyküleri...

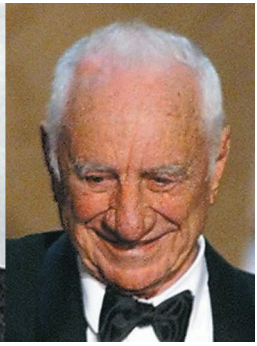
Yazan: SABRİYE AŞIR

Fedora şapkalı bu Amerikalı, ailesinin tek çocuğuydu. Doğduğu kasabada, yoksul bir kenar mahalle çocuğu olarak yetişti. Bir hırsız çetesinin elebaşı olduğu çocukluk günlerinde, başı sık sık derde girdi. 16'sında bir delikanlı iken gittiği bir Bing Crosby konseri, yaşamının dönüm noktası oldu. Sahnedeki, o çok etkilendiği sanatçı gibi bir şarkıcı olmaya karar verdi ve liseyi bıraktı. Bir süre gazete dağıtıcılığı yaptı, tersanelerde çalıştı. Bir radyonun açtığı yarışmada birinci olduktan sonra, orkestralarda solistlik yaptı. 25 yaşındayken doldurduğu ikinci plağının liste başı olmasıyla, hızla başarı merdivenlerini tırmandı. Nota okumayı asla öğrenemedi ama elli yıllık sanat yaşamında sayısız albüm, film ve konsere imza attı. Fırtınalı aşkları ve mafya bağlantısı iddialarıyla da hep gündemde oldu. Müzik tarihinde iz bırakan, aşk şarkılarının efsane ismi **Frank Sinatra idi**…

Kayseri'de dünyaya gelen bu genç adam, henüz dört yaşındayken ailesiyle birlikte Amerika'ya göç etti. Öğrencilik yıllarında, utangaç ve yalnız kalmayı yeğleyen bir çocuktu. Üniversitedeyken, harcamalarını karşılamak için garsonluk ve bulaşıkçılık yaptı. Birincilikle bitirdiği tiyatro eğitiminden sonra, küçük bir tiyatro grubuyla oyunlar sahnelemeye başladı. Başarılı çizgisiyle Broadway'in en iyi yönetmenlerinden biri oldu. Bu başarısı, ona Hollywood'un kapısını da açtı. Pek çok film çekti, üç Oscar'ın da dahil olduğu onlarca ödül kazandı. Filmleri ve kurduğu oyunculuk okulu ile, Marlon Brando ve James Dean gibi birçok oyuncuyu sinema tarihine kazandırdı. Kendini 'Anadolulu' olarak tanımlayan ünlü yönetmen, Türkiye'den hiç kopmadı. Türkiye'de film festivallerinin sansürden kurtulmasına da öncülük eden usta sinemacı **Elia Kazan'dı…**

***

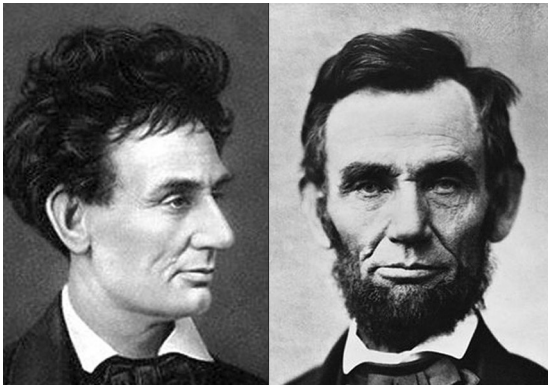
İngiliz şair Lord Byron'un çocuklarından biri olan bu güzel kız, henüz sekiz yaşındayken babası yaşamını yitirdi. Kızını tek başına büyütmek zorunda kalan annesi, onu matematik ve mantık alanlarına yönlendirmeye çalıştı. 18 yaşında bir genç kız olduğunda, kendisinden 24 yaş büyük bir makine mühendisi ve mucitle birlikte araştırmalar yapmaya başladı. İlk bilgisayar temeli olan Analitik Motoru'nun geliştirilmesine yönelik çalışmaları sırasında, döngü ve rutinleri oluşturdu. Analitik Motoru ile bir hesaplama programı yazdı. Programlamanın temellerini geliştiren bu kadın matematikçi, daha 1800'lü yılların ilk yarısında, bir gün bilgisayarla müzik bestelenebileceğini ya da resim yapılabileceğini ortaya koydu. Bilgisayar çağının öncülerinden, dünyanın ilk bilgisayar programcısı olarak kabul edilen bu İngiliz kadın, **Ada Lovelace…**

***

Tek göz odalı bir kulübede, sefalet içinde bir yaşama gözlerini açtı. 10 yaşındayken çok sevdiği annesi ve kız kardeşini kaybetti. Tek dostu, ödünç aldığı ve geceleri mum ışığında

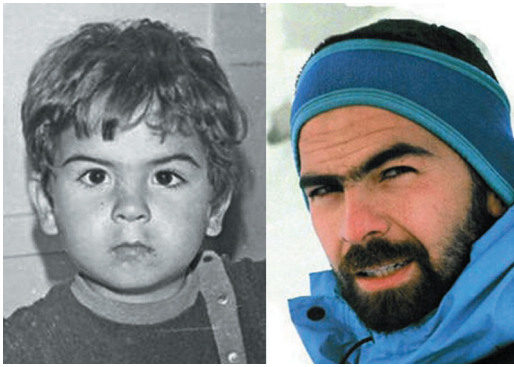

Gençlik yılları odun keserek geçti, yalnızca bir yıl eğitim alabildi. Tarlada işçi olarak çalıştı, bakkal çıraklığı yaptı.

okuduğu kitaplarıydı. Gençlik yılları odun keserek geçti, yalnızca bir yıl eğitim alabildi. Tarlada işçi olarak çalıştı, bakkal çıraklığı yaptı. Bir süre bilirkişi olarak görev yaptıktan sonra, okuyarak avukat olmaya karar verdi. Avukat oldu ve davalara bakmanın yanında, hukuk dersleri de verdi. Nişanlısı yaşamını yitirdi. Evlendiği kadın, ona yaşamı boyunca kederden başka bir şey vermedi. Dört çocuğundan üçü hastalıklar yüzünden öldüler. Temsilciler Meclisi'ne birkaç kez aday olup kaybetti. Ardından da iki kez senato seçimlerindeki adaylığı hüsranla sonuçlandı. Yaşamı, adeta bir başarısızlıklar ve yıkımlar kitabı olan bu adam, tek göz odalı bir kulübeden Amerikan başkanlığına giden yolun kahramanı Abraham Lincoln'dü…

***

Çok hareketli, doğaya ve hayvanlara düşkün bu küçük çocuk, okulda ise yaramaz ve biraz asi bir öğrenciydi. Üniversitede, o dönemde oldukça popüler olan işletme alanını seçti ve bu yıllarda dağcılıkla tanıştı. Okulunu bitirir bitirmez de diplomasını rafa kaldırıp tırmanışa gitti. Sovyet Asya'nın 7000 metreden yüksek beş tırmanışını da tamamlayarak Kar Leo-

parı unvanını aldı. Everest Dağı'na tırmanan ilk Türk ve dünyadaki ilk Müslüman dağcı oldu. Yeryüzündeki yedi kıtanın en yüksek dağlarına çıkıp, Yedi Zirveler projesini tamamlayan dünyanın en genç dağcısıydı. 1996'da arkadaşlarıyla birlikte kurduğu AKUT ile doğal afetler ve kazalarda arama kurtarma çalışmalarına başladı. Yaşam sözlüğünde 'pes etmek' olmayan bu

dağcı-yazar, 'Herkes Everest'e tırmanamayabilir ama herkesin tırmanabileceği bir Everest'i vardır' diyen **Nasuh Mahruki…**

***

Avusturyalı genç kız, çok başarılı bir öğrenciydi. Kabul edildiği Viyana Üniversitesi'nde fizik bölümünü bitirdi. Kimyacı Otto Hahn ile birlikte

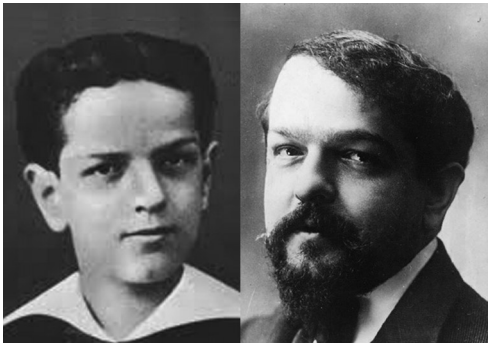

araştırmalar yapmaya başladı. Berlin Üniversitesi'ne atanan ilk kadın profesör oldu. Ortak deneylerinde ve hatta kendisinin en büyük paya sahip olmasına karşın, fizyonun keşfinden dolayı Nobel ödülü Hahn'a verildi.

Arkadaşının bu yanlışlıktan bahsetmemesi, büyük bir üzüntü yaşamasına neden oldu. Sonraları dünyayı ve milyonlarca insanın yaşamını değiştirecek, nükleer silahlar ve santraller, hidrojen ve atom bombalarının yapımını sağlayacak keşfi fizyon, ilk onun yaşamını değiştirmişti. Atom bombası projesine davet edildi ancak atom bombasının üretimine karşı çıktığı için bu daveti reddetti. Nobel'de haksızlığa maruz kalsa da, olağanüstü çalışmaları pek çok ödüle değer bulunan bu fizikçi **Lise Meitner** idi…

***

Bu Fransız genç, esnaf annebabanın beş çocuğundan biriydi. Babası denizci olmasını istiyordu ama okulda müzik konusundaki yeteneğiyle dikkat çekti. Öğretmenlerinin önerisiyle, ailesi tarafından piyano derslerine gönderildi. Konservatuar eğitiminden sonra katıldığı iki müzik yarışmasında, birincilik ve ikincilik kazandı. Bir süre Rusya ve İtalya'da kendisini geliştirdi. Daha 22 yaşındayken bestelediği eserle Roma Ödülü'nü kazandı. Çok sayıda

piyano ve oda müziği eseri, bale müziği ve operalar yazdı. Almanya, İtalya ve İsviçre'de konserler verdi. Kansere yakalanmasına karşın, beste yapmayı sürdürdü. Eserleriyle piyano çalma tekniklerinde devrim yaratan ve Chopin'den sonra piyano müziğinin en önemli bestecisi kabul edilen bu müzisyen, **Claude Debussy**…

***

Bankacı babasının beş çocuğundan birisi olan İngiliz genç kız, fizik ve kimya eğitimi veren okulunda, çalış-

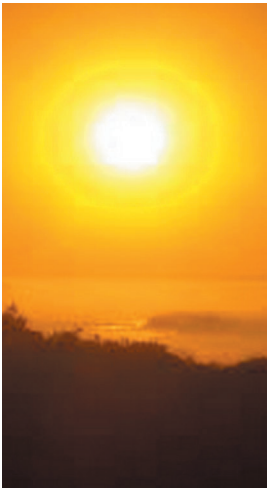

kanlığı ve bilgisiyle parladı. Başarılı öğrencinin, 15 yaşına geldiğinde bir bilim kadını olmaya karar vermesine karşın, babası kızını okutmak istemiyordu. Israrlarına dayanamayan babasından izin çıkınca, fiziksel kimya alanında doktorasını yaptı. X ışınları kırınımı ve kömürün soğurma özelliklerine ilişkin araştırmalarda bulundu.

Kok kömürü sanayisi ve atom teknolojisi açısından değerli bulgular elde etti. Yine X ışınları kırınım yöntemini kullanarak DNA'nın yoğunluğunu, sarmal biçimini ve başka önemli özelliklerini saptadı. Ancak o dönemde bilim kadınlarının çok fazla ön plana çıkmaması ve kadınlara önyargı ile bakılması nedeniyle, iki bilim adamı onun çalışmasıyla Nobel aldılar. DNA yapısının asıl buluşçusu olan bu biyofizikçi bilimkadını, **Rosalind Franklin**'di…

O dönemde bilim kadınlarının çok fazla ön plana çıkmaması ve kadınlara önyargı ile bakılması nedeniyle, iki bilim adamı onun çalışmasıyla Nobel aldılar.

Sümerler ve Güneş

Güneş'i betimleyen *fotoğrafların çoğunda, yalnızca bir yuvarlak değil, çevresinde çizilen üçgen biçimleri de görmüşsünüzdür. Fakat çıplak gözle doğarken ya da batarken Güneş'e bakıldığında, muazzam bir yuvarlak görürüz. Tarihte ise Sümerler, Güneş'i anlattıkları mühürlerinde, yuvarlak yüzeyinden üçgen ışınların çıktığı bir disk olarak betimlemişlerdir.*

Colorado Üniversitesi bünyesindeki gözlemevi gökbilimcileri, 1980 yılında, Hindistan'da gözlenen bir tutulma sırasında kullandıkları özel bir kamerayla Güneş'in fotoğraflarını çektiler. Sonuç şaşırtıcıydı. Güneş yüzeyinden üçgen ışınların çıktığı bir disk görünümündeydi. Tıpkı binlerce yıl önce Sümerler' in betimlediği gibi bir manzaraydı.

Gönderi: SEBAHAT ÖNEN

Sadi Bülbül

Benim Oldu Oyunu

İlkokulda atlasları çok severdim. Nerede bir atlas bulsam hemen karıştırır, içindeki haritaları birbir inceler ve kendime göre sonuçlar çıkarır, hayaller kurardım.

"Kutuplarda yaşayan eskimolar kimbilir ne kadar üşüyordur? Niye sıcak ülkelere yerleşmeyi düşünmezler ki?"

"Ekvator çizgisi denizleri ve toprakları nasıl ikiye ayırıyor acaba? O çizgi rüzgarda bozulmaz mı?

"Yüksek dağların tepeleri güneşe daha yakın oldukları halde, acaba neden daha soğuk oluyor?"

"Himalaya'lar gerçekten o kadar yüksek mi?"

"Afrika'da güneş daha mı sıcak da, orada yaşayan insanlar bunun için mi siyah renkte oluyor? Peki güneş Afrika ile aynı paralelde olan diğer kıtalardaki insanları neden siyah renk yapmıyor?"

Atlaslarda gördüğüm isimleri de çok sever ve bazılarını da şiirsel bulurdum. Norveç fiyortları gibi. Arjantin

pampaları, Sibirya tunduraları gibi. Klimanjaro tepeleri, Niyagara şelalesi, Keops-Kefren-Mikarinos piramitleri gibi.

Atlas gezintilerinde arkadaşlarımla oynadığımız "Şehir kapmaca" oyunlarımızı hatırlıyorum. Atlası açar ve kent isimlerinin üstüne elimizi koyardık:

"İstanbul'u sen kaptın ama olsun, işte Ankara da benim oldu. Aman kutuplar senin olsun, ben sıcak yerleri kapacağım."

Bu şehir kapmacaları sırasında bazı arkadaşlarımın, istediği kenti ya da ülkeyi kapamadığı için mızıkçılık yaptığını ve kaçak kavgalar çıkardığını da anımsıyorum.

Bir seferinde de koca koca gemilerin İstanbul Boğazı'ndan, bir yere çarpmadan nasıl geçtiklerine akıl yormuştuk. O zamanlar bize, haritada incecik bir şerit gibi görünen denizlerdeki boğazlar, kendi boğazımızdan da hareketle, çok da büyük bir yer gibi gelmiyordu. (Tankerlerin Boğaz'dan geçerken yaptıkları kazaları her duyduğumda, bu çocukluk endişelerimi anımsarım.)

Gördüm ki günlük hayatımız içinde el koymalar yine mümkündü ve onlar da yine aynı yollarla elde ediyorlardı.

Zihnimize takılan bu sorular bir yanda dursun, o yıllarımızda ülkelere, kentlere, denizlere, dağlara, ırmaklara sahip olmak ne kadar da kolaydı? Bunun için arkadaşından önce davranıp elini süratle haritadaki o yerin üstüne basmak yeterliydi. (O zamanlar iyi ki o oyunları oynamışız da, o ülkeler, o kentler, dağlar... bizim olmuş.)

Harita ve atlas tutkum ortaokulda ve daha sonra da devam etti. Ama ne var ki yıllar ilerledikçe "el koyarak" şehirleri ele geçirme kolaylığımız gittikçe zorlaştı. Onlara sahip olmanın başka yolları da olmalıydı... Ne yani, erişkinler hiç şehir kapmayacak mıydı?

Gördüm ki günlük hayatımız içinde el koymalar yine mümkündü ve onlar da yine aynı yollarla el-

de ediyorlardı. Çok basit bir değişiklikle, çocukluğun el koymalarının yerini şimdi "not tutmalar" alıyordu. Önem verip, üşenmeden defterimize not aldığımız şeyler, artık uçucu olmaktan çıkıyor ve "bizim" oluyordu. Onları artık bir daha unutmuyorduk. (Nasıl olsa bizim oldu ya, unutursak açıp bakıyorduk.)

Yazarlar da öyle yapmıyor mu? Yazacaklarını önce zihin ya da defter notlarıyla sabitliyor ve böylece onu, binlerce farklılıktan ayırarak "Kendilerinin" yapmıyorlar mı? Not alarak "bizimkiler"e dahil ettiğimiz o şeyi (bilgiyi, yazacağımız yazının konusu, güzel sözü, hikayeyi, anektodu ...) hele bir de başkalarına anlatırsak o şey artık "iyiden iyiye" bizim oluyordu.

Niçin böyle oluyor? Çünkü o bilgi böylece diğer bilgilerden ayrılarak "somutlaşıyor" ve zihnimizin özel bir bölümüne yerleşiyor. Kimsenin kopyalayamayacağı, patenti sadece bize ait bir bilgi haline geliyor.

Bilim insanları, bilgileri, onlara insanlık adına "El koya koya" elde ediyor, sanat insanları da yine aynı yolla yaratılarını gün yüzüne çıkarıyorlardı.

Antoine de Saint-Exupery'nin o ünlü Küçük Prens'ini okumam, çocukluk hayallerimizle dolu atlas oyunlarını oynadığımız yıllardan çok sonra oldu. Küçük Prens arkadaşlarıyla beraber uzayda dolaştıkları planet içinde her gördüğü yeni yıldızın ismini deftere yazıyor, bıkmadan, usanmadan, binbir heyecan içinde defterini yeni yıldız isimleriyle dolduruyordu. Arkadaşı, Prens'in bu haline bir anlam verememiş ve sormuş ona:

"Niye yazıyorsun bunları teker teker?"

Küçük Prens'in yanıtı, unutulacak gibi değildir: "Yazdığım anda o yıldız artık benim oluyor."

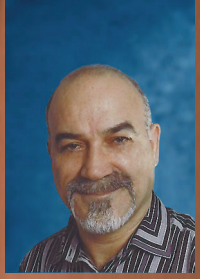
Dünyanın en uzun nehrinin Nil, suyu en bol nehrinin Amazon, Pireneler'in Fransa ile İspanya arasında, And dağlarının G. Amerika'da olduğunu, 5.sınıfların öğretmeni Leman Hanım'ın adının da İsviçre'de bir göl ismi olduğunu ve daha nice unutulmayan bilgilere bu oyunlarla ulaşılabilindiğini, o zamanlar nereden bilecektim?

Bilim insanları, bilgileri, onlara insanlık adına "El koya koya" elde ediyor, sanat insanları da yine aynı yolla yaratılarını gün yüzüne çıkarıyorlardı.

Dünyanın bütün bilgileri; bilim, sanat ve herşey yoksa sahiden, irili ufaklı bu binlerce "el koyma"larla yani "not alma oyunları"yla ortaya çıkıyor olmasın? •

sadibulbul@butundunya.com.tr

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

Yalnız insanlardan korkar mısınız?

Önyargılarım

Yalnızlığı bir kader gibi peşlerinde sürükleyen insanlardan korktuğunuz oldu mu hiç?

Sizleri bilmem ama en azından ben, bir zamanlar, böyle bir saplantının içindeydim. Gençlik yıllarımda, hiçbir yerde kök salamayıp, oradan oraya göçen insanlardan hep çekinir, hatta tekinsiz olduklarını düşünürdüm. Açıkçası ürküyordum onlardan. Benim için, uzak durulması gerekenler sınıfındaydılar ve son derece haklı olduğumu düşünüyordum. Bu tutumumun, yıllar sonra, içimi kemiren bir vicdan sızısına neden olacağını bilemezdim o sıralar. Önyargılar, vicdanın önüne geçince bireyin sağlıklı düşünmesini de engelliyor. Bunun sonucunda, tek suçları; yalnızlık ve şansızlık olan insanlara olmadık yaftalar

yakıştırabilecek bir ruh halini yaşamaya başlıyorsunuz.

Birkaç gün önce elime geçen bir fotoğrafa bakarken olanlar oldu: Önce, o ön yargılı günlerime geri gittim. Hemen ardından, ince bir vicdan sızısı benliğimi esir aldı. Amerika'da, bazı özel park yerlerindeki seyyar evlerde, "geçici" bir süre kalan insanların acınası yalnızlığını ve üstlerine yapışmış gibi duran kimsesizliklerini gösteren bir fotoğraftı bu. Görür görmez, geçmişte kalmış bazı "tatsız" anılarım belleğimde canlandı. Bir zamanlar onlardan da korkmuş, hatta bana en küçük bir zararı olmayan o insanları; "uzak durulacaklar" kategorisine sokmuştum. Sanki başka bir dünyaya aittiler. Büyük çoğunluğu, kendileri seçmedikleri bir yalnızlığa mahkûmdular. Bir yerlerden çıkıp geliyor, yalnızlıklarını biraz da yeni evlerinde yaşadıktan sonra bir sabah, geldikleri gibi sessizce gidiyorlardı. Bazıları, o bölgede aylarca yaşasa da, hemen yanlarındaki seyyar evlerde kalanlarla bir kez merhabalaşmadan günlerini dolduruyordu. Onlara uzak durulacaklar yaftasını yapıştırmamda, gençliğimden, daha doğrusu az yaşamışlığımdan kaynaklanan deneyimsizliğin de etkisi vardı elbette.

O gece, dışarıda göz gözü görmez bir kar fırtınası hüküm sürüyordu.

Bir kulüpte tanıştığım Danny Ernesto da onlardan biriydi: O gece, dışarıda göz gözü görmez bir kar fırtınası hüküm sürüyordu. Buna karşın kulüp tıklım tıklım doluydu. Bir ara, otuz beş yaşlarında, bir adam, ortaya çıkıp, içeride yalnız başına takılan kızları sırayla dansa davet etti ve hepsi tarafından kibarca reddedildi. Sağ ayağı belirgin bir şekilde aksıyordu. Belki de bu yüzden, en küçük bir tıngırtıda bile piste koşan kızlar tarafından reddedilmişti. Son derece halim, selim bir görünüşe sahip oluşu da işe yaramamıştı. Düş kırıklığı içindeydi. Uzaktan bile gözlerindeki hüzün ifadesi seçiliyordu. Bara yakın bir yerdeydim. Yanımdaki boş tabureyi görünce gelip, oturdu ve tanıştık. Çok hazin bir öyküsü vardı:

Meksika kökenli babasını hiç tanımamış. Annesi ona hamileyken; "memleketime gidip, döneceğim"

Yanımdaki boş tabureyi görünce gelip, oturdu ve tanıştık. Çok hazin bir öyküsü vardı:

diyerek çıkıp, gitmiş, bir daha da gelmemiş. "Ernesto", aslında hiç görmediği babasının ismiymiş. Beş yaşındayken, annesi, onu sözüm ona koruyucu aileye bırakıp sırra kadem basmış. On yaşına kadar o aileyle kalmış. Ona verdikleri yemek ve barınma karşılığında son derece haince davranmaya hak kazandıklarını sanan aile üyeleri, annesinin esrarkeşin teki hatta o yolun yolcu olduğunu söyleyerek durmadan aşağılıyorlarmış. Sonunda oradan kaçmış. Birkaç gün sağda solda sürttükten sonra yakalanıp, ıslahhaneye yollanmış. On yedi yaşına geldiğinde oradan da kaçıp, Wisconsin'de bazı mandıralarda çalışmaya başlamış. Zamanla ilerlemiş. Ağır vasıta ehliyeti alıp, mandıra ürünlerini diğer eyaletlere nakleden tır kamyonlarında şoförlük yapacak kadar güven veren bir eleman olmuş.

Otuz yaşına geldiğinde, aynı kasabada yaşayan bir kıza âşık olup, evlenmişler. Talihin sonunda yüzüne güldüğünü sanıyormuş. Geçirdiği bir kaza sonucu erken umutlandığını anlamış.

Sağ ayağının aksamasına neden olan kamyon kazası, beyninde de bazı arazlar bırakmış. Bunun sonucunda, nedensiz ve zamansız gelen öfke patlamalarına ve epilepsiye benzeyen krizlere yakalanmaya başlamış. Bir süre böyle devam etmiş. Bir gece, eve döndüğünde, masanın üzerinde bulduğu bir kâğıt parçasında yazılı bir satırlık not, nerede sabah, orada akşam türü yaşayan bir adam haline gelmesinin önünü açmış:

"Lütfen bizi arama. Kendine iyi bak" yazıyormuş o notta. Karısının, iki yaşındaki kızlarını da yanına alıp onu terk ettiğini bildiren bu not, dünyadan elini ayağını kesmesine neden olmuş. O günden sonra onu kabul

eden işyerlerinde karın tokluğuna çalışıp, günlerini doldurmaya başlamış.

Eğlenmek için gittiğim kulüpte dinlediğim bu acı yaşam öyküsü içimi karartmıştı. Oysa oraya, altmışların müzikleri için gitmiştim. Öte yandan adamın haline acımıştım. Ona, iki bira ısmarladım. Kapanış saatine doğru, arabası olmadığını, kulübe gelmek için aksayan ayağıyla uzunca bir süre yürüdüğünü söyledi. Bilirsiniz, Amerika'da arabasız insanlar pek tekin sayılmazlar. Buna karşın evine dönerken aynı yolu yürümesine içim razı gelmiyordu. Kulüp kapandıktan sonra yanıma alıp, kaldığı yere götürdüm. Bir araba mezarlığının yakınındaki "mobile home" parkında, eski püskü bir karavanda yaşıyordu. Anlattığına göre; parasızlık nedeniyle adam gibi bir hayat sürdüremediği için utanç duyuyor, bu yüzden de Amerika'nın bir yerlerinde yaşadığını bildiği kızını aramaktan kaçınıyordu: "Beni çoktan unutmuştur. Belki de yeni bir babası vardır. Bu yüzden yanına gidemem". Bunları söylerken gözleri dolmuştu.

Benim durumumsa ondan beterdi. Yaşadığı karavanı gördükten sonra, tuhaf bir önyargı, tüm benliğimi kaplamıştı: Sanki orada biraz daha kalır ve onunla ahbaplık edersem, yıllardır peşinde sürüklediği kadersizliği bana da bulaşacak, onun gibi derbeder biri olup çıkacaktım. Açıkçası korkmaya başlamıştım. Aslında tek suçu: Şanssız doğanlardan olmasıydı. Fakat o sıralar bunu düşünecek halde değildim. Bir an önce ikram ettiği birayı içip, oradan kaçmak istiyordum.

İnanmayacaksınız ama ısınmak için içeride bir odun sobası vardı. Karavanın camının bir köşesi baca borusu geçecek şekilde yuvarlak olarak kesilmişti. Yakmak için gere-

ken tahta parçalarını hemen yakındaki bir prefabrik panel fabrikasının çöplüğünden topladığını söyledi. Bu kadarı benim için fazlaydı. Acınası bir yalnızlık içindeydi. Karavanın her yerine sinmişti o yalnızlık. İnsanın üstüne üstüne geliyordu.

Dayanılacak gibi değildi. İstanbul'da bazı arkadaşlarımın bekâr evlerinde de buna benzer duygular yaşardım. Onları ziyaret ettiğim zamanlarda da huzursuz olur, bir an önce annemin sıcacık evine geri dönmek için ziyaretimi kısa keserdim. Fakat o karavanda sıkılmaktan öte, tam anlamıyla bir panik havası içindeydim. Bedenimin, oturduğum yer dışında hiçbir yere temas etmemesi için büzülüp kalmıştım. Hatta bir ara ellerimi göğsümde kavuşturup, ayrılana kadar öylece heykel gibi durmak geçti içimden. Sadece verdiği birayı içmek için elimi kıpırdatıyordum.

Sonunda bira işkencesi bitti. Aceleyle veda etmek için kalktım. Ayrılırken döküntü karavanın kapısında dikilip, hiç arkadaşı olmadığını, ara sıra yoklamak için gelirsem sevineceğini söyledi. Laf olsun diye: "Elbette gelirim" deyip, arabama atladığım gibi kaçıverdim oradan.

Bir daha aylarca arayıp sormadım. Karlar eridi, bahar geldi, hava ısındı, derken yaz geldi. Bir Haziran günü yolum o civardan geçerken aklıma düştü. Gündüz vakti, beş dakika uğramak moralimi fazla bozmaz diye düşünüyordum. Park yerine varıp, karavanın kapısını çaldığımda karşımda başka birini buldum. Onu sorduğumda, kimden bahsettiğimi anlamadı bile.

Bunun üzerine parkın sorumlusuna danıştım. Önce anımsayamadı. Ardından: "Haaa..!! Ernesto mu..? Kirasını ödemedi, ben de tekmeyi basıverdim, gitti" diye yanıtladı. Alacağım yanıtı bile bile, nereye gittiğini sordum. Tahmin ettiğim gibi: "Ne bileyim ben" dedi. Üzülmüştüm. Kirayı ödeyemediğine göre parası yoktu. Yani iş bulamıyordu. O zaman nereye gidip, kime sığınmıştı? Aç mıydı? Tok muydu? "Gel bu gece de burada kal diyen biri çıkmış mıydı?"

Bu sorular aklımdan geçtikçe içimdeki vicdan azabı büyüyordu. Hiç değilse birkaç kez gidip yoklasaydım. Giderken yanımda birkaç bira, hatta yiyecek bir şeyler götürüp onun da sebeplenmesini sağlasaydım. Arabası olmayan o "tekinsiz" adamcağızı alıp, biraz çevreyi gezdirseydim. Hiç değilse yol boyu kafelerinden birinde adam gibi bir yemek ısmarlasaydım. Ölmezdim ya..??

Oysa bunların hiçbirini yapmayıp, onu unutmayı tercih etmiştim. Başta da söylediğim gibi:

Önyargılar, kimi zaman insanın vicdanının önüne geçiyor ve sağlıklı düşünmesini engelliyor. İş işten geçmeden, zamanında bastırmak gerekiyor önyargıları. Aksi takdirde geriye, uzun süreli bir vicdan sızısı kalıyor. Ondan da kolay kolay kurtulamıyorsunuz. Aradan onca zaman geçtikten sonra oturup, bir günah çıkartma yazısı döktürmek de pek işe yaramıyor. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

Belçika'nın dantel gibi ince ince işlenmiş kenti:

Brugge

Kaldırım taşlı dar sokaklar, birbirine bitişik evler, nehrin kolları ve köprüler Brugge'de birbirine öylesine sarılmış ki, kentin tarihi merkezini sanki bir dantele dönüştürmüş. Bu zarif dantelin her ilmeği, yüzyıllar öncesinden, Ortaçağ'dan kalan izlerle ince ince işlenmiş. Kanallardaki suyun bereketi, yapıların ve köprülerin estetiği, onları saran ağaçların ve çiçeklerin güzelliği Brugge'ü daha da eşsiz kılmış...

Ülkenin en saygın dantel okullarının bulunduğu bu küçük kentteki mağazalarda, farklı ahşap makara ve iğneler kullanılarak yapılan danteller satılıyor. Ev dekorasyonunda ve giysilerde kullanılan danteller, bazen evlerin pencerelerini, bazen yastıkların, masaların ve önlüklerin üzerini süslüyor. Neşeyle yürüyen bir kız çocuğunun tokasındaki dantel kelebek, uçup sapsarı saçının üzerine konmuş gibi.

Belçika'nın başkenti Brüksel'den 1 saatlik tren yolculuğuyla ulaşılabilen kentin, tarihi bölümünü her gün binlerce turist geziyor.

Bu bölüm o kadar iyi korunmuş ki, çoğunlukla günübirlik gelen ziyaretçiler olmadan, akşamın geç ya da sabahın erken saatlerinde sokaklarda yürüyüş yapabilirseniz, yüzyıllar öncesinin bir Ortaçağ kasabasında olduğunuzu sanabilirsiniz.

Tren istasyonunun karşısındaki köprüden geçip sağa devam eden yol, taş bir köprü ile Minnewater parkına bağlanıyor. Rieie nehrinin kente girdiği bu noktada oluşan minik göl ve park, içindeki yemyeşil ağaçlarla gölgeleniyor. Aşk anlamına gelen "Minne" adı, birbirini seven çiftlerin ve ailelerin bankların üzerinde serinlediği bu yemyeşil parka çok yakışıyor.

Parkın yanından devam eden yol, 1245'de yapılan ve UNESCO Dünya Kültür Mirası listesinde yer alan Begijnhof Manastırı'nın kırmızı tuğlalı kapısına getiriyor beni. İki katlı evlerden oluşan, bir mahalle görünümündeki manastırın pencerelerinde danteller, duvarlarında ziyaretçileri sessizliğe davet eden işaretler var. Yıllarca başta Haçlı seferlerinde ölenlerin dul eşleri

Markt Meydanı

olmak üzere kimsesiz kadınların sığınma mekanı olan bu evler, dev ağaçların bulunduğu çimenlik bir alanın etrafını çevreliyor; bu alanın bir köşesinde kilise ve manastır müzesi var. Yıllarca dantel işleyerek gelir eden bu manastırda şimdi Benedictine rahibeleri yaşıyor.

Adı köprüler anlamına gelen Brugge'ün tam ortasındaki Markt meydanı, kentin en büyük ve önemli meydanı. Buradaki en dikkat çekici yapı, 83 metre yüksekliğindeki 47 çanlı Belfort Çan Kulesi. Bu kuleyle birlikte, Batı Flanders eyaletinin başkenti olan kentin idari binası ve giriş katı restoran, kafe olan üçgen çatılı binalar meydanı çevreliyor. Çarşamba günleri burada kurulan pazarda, genellikle kadınlar sebze, meyve ve pişmiş et gibi yiyecekler satıyor. Brugge'a gelenler bu meydandaki lokantalarda, dumanı tüten derin kaselerde farklı soslarla haşlanmış midyelerini, kızarmış patatesle birlikte yiyerek, yerel biralarını

Buradaki en dikkat çekici yapı, 83 metre yüksekliğindeki 47 çanlı Belfort Çan Kulesi.

yudumluyor. 13.yüzyılda yapılan Belfort Çan Kulesi'nin 366 basamağını çıkabilenler, kentin ve çevresindeki arazilerin manzarasını görebilme şansını buluyor.

Breidel sokağından geçince ulaşılan Burg Meydanı'nda da Belediye Binası, Kent Müzesi ve Kutsal Kan Bazilikası var. Hz.İsa'nın kanının bulunduğuna inanılan camdan bir kutsal emanetin sergilendiği bu bazilika yalnızca Cuma günleri ziyarete açılıyor. Yandaki Blinde-Ezelstraat sokağının üzerindeki süslü kemer ve sonrasındaki köprü, meydanı sütunlu direkler arasındaki

tezgahlarıyla balık pazarı olan başka bir meydana bağlıyor. Buradaki köprünün yanındaki kanaldan tekneye biniyorum.

Yarım saatlik bu tekne turu ile kenti kanallardan ve farklı açılardan görmek çok keyifli. Toplamı 40 km.yi bulan ve 15 km. sonra Kuzey Denizi'ne ulaşan su kanallarının etrafındaki sokaklar, çoğu 13. ve 14. yüzyıllardan kalma, birbirine bitişik, iki ve üç katlı evlerle dolu. Bazı evlerin kanallara bakan arka cephelerindeki bahçelerinde çiçekler açmış, çiçeklerin ve evlerin görüntüleri suya yansıyor. Camdan merakla bize bakan bir köpek, hemen yanımızdan geçen bir ördek, Begijnhof Manastırı'nın önündeki alandaki onlarca kuğu rotamız üzerindeki güzelliklerden bazıları. Zaman zaman ıhlamur ve hanımeli kokuları da geliyor burnuma. Teknedeki rehberimiz, eskiden evlerin ne kadar çok camı varsa, o evde oturanların da o kadar varlıklı olduğunu söylüyor.

Begijnhof Manastırı'nın önündeki alandaki onlarca kuğu rotamız üzerindeki güzelliklerinden biri.

Tekneden indikten sonra turun başlangıcında geçtiğimiz Rozenhoedkaai'ye yürüyorum. Eskiden tuz tüccarlarının ürünlerini gemilere yüklettiği yer olduğu düşünülen bu bölüm, kentin en çok fotoğraflanan yeri. Buradan devam eden yol, el sanatları ve antika eserlerin satıldığı tezgahların kurulduğu Gruuthuse sokağına çıkıyor. Sokaktaki Gruuthuse Müzesi'nde Ortaçağ dönemine ait eşyalar ve sanat eserleri sergileniyor. 14.yüzyılda Kuzey Avrupa'nın önemli ticaret limanlarından biri olan Brugge'de evler ve dini yapılar Flaman ressamlarca deko-

re edilip, süslenmiş. Evlerin üzerinde farklı süslemeler ve heykeller, Groeninge Müzesi'nde de Belçikalı sanatçıların eserlerini görebilirsiniz.

Notre-Dame ya da diğer adı ile Our Lady Kilisesi'nin içindeki şapeldeki "Meryem ve Çocuk" heykeli de görmeye değer. Michelangelo'nun beyaz mermerden yaptığı bu heykel, Brugge'lü Mouscron ailesi tarafından İtalya'da satın alınarak bu kiliseye verilmiş.

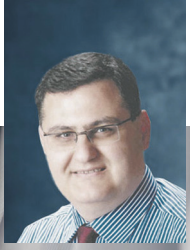
Brugge'ün tarihi bölümü, kaldırım taşlı dar sokakları, köprüleri ve meydanlarıyla yürüyerek gezmek için çok uygun. Ayrıca tekne ve fayton turları da var.

Yürürken mis gibi çikolata, bisküvi ve waffle kokusu alırsanız şaşırmayın çünkü kentte çok sayıda çikolata mağazası var.

Çeşitli geometrik şekillere ek olarak, otomobil, çiçek, kravat, ördek gibi farklı biçimlerdeki çikolatalar; nugat, trüf ve pralin gibi çeşitler; kremalı, kahveli, karamelli, fındıklı, badem ezmelinin yanında acı biberli, soğanlı, kişnişli, tuzlu gibi değişik tatlarda çikolatalar mağaza vitrinlerine dizilmişler. Çikolata, Kızarmış Patates, Bira, Lamba ve Elmas üzerine küçük müzelerin de bulunduğu Brugge'ün aslında kendisi de bakımlı, keyifli bir müze gibi…•

izlensen@butundunya.com.tr

Mehmet Uhri

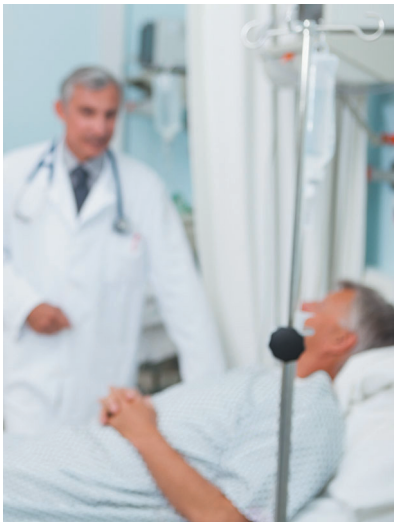

Şartlı Tahliye

Hastanenin hasta hakları biriminden sorumlu idarecisi "çattık" diye söyleniyordu.

Hastanemizin eski binası yıkılıp yerine çok katlı modern mimari özelliklere sahip dış cephesi tümüyle cam kaplama yeni hastane binası inşa edilmişti. Binanın iç sıcaklığı ve havalandırılması merkezi klima sistemiyle sağlandığı için camlarda açılır pencere bulunmuyordu.

Hasta hakları birimine başvuran hasta ise istediğinde açıp dışarıdaki temiz havayı soluyabileceği penceresi olan bir odada kalmak istediğini söylemiş ve ısrarcı olmuştu. Binada hiçbir

"Biliyorum, açılır penceresi olan oda istediğim için bana içerlediniz. İnanın kapris yapmıyordum."

odanın penceresinin olmadığını bina içi havanın temizlenip sterilize edildiğini, dışarıdaki havadan daha temiz ve sağlıklı olduğunu söylememiz hastayı ikna etmeye yetmemişti. Başka hastaneye gitmeyi ise doktorunun bu hastanede olmasını gerekçe göstererek geri çevirmiş, hastanın doktor seçme hakkını hatırlatmayı da ihmal etmemişti.

Emekli ağır ceza hakimi olduğunu öğrendiğimiz beyefendinin sağlık bakanlığı şikayet hattını da devreye sokması üzerine hastane idaresi sorun daha fazla büyümeden görece daha eski olan yan binadan hasta odası sağlanması biçiminde çözüm üretmişti. Klinikler arası sorun yaşansa da üroloji kliniğinde yatmakta olan hastamıza isteğine uygun özellikte yan binadaki kulak burun boğaz kliniğinde oda ayarladığımızı bildirdik. Verilen yeni hasta odasını da beğenmeyip başka sorun veya sorunlar çıkaracağından endişe ediyorduk. Sesini çıkarmadan daha küçük ve yıpranmış da olsa açılır penceresi olan hasta odasına yerleşti.

Birkaç gün sonra hastamızı hava almak için çıktığı hastane bahçesinde bankta otururken görünce gidip yanına oturdum. Odasından memnun olup olmadığını sorunca başını önüne eğip bir süre suskun kaldı.

"Biliyorum, açılır penceresi olan oda istediğim için bana içerlediniz. İnanın kapris yapmıyordum. Yere kadar kocaman camı da olsa pencere olmayınca hapishaneye kapanmışım gibi geliyordu. Bunun vereceği moralsizlikle tedavi olamayıp hastalıktan hiç kurtulamayacağım hissine kapılıyordum."

"Kapalı yer korkusu gibi bir şey bu söylediğiniz. Daha önce de var mıydı?"

"Eskiden hiç yoktu, hatta umu-

rumda bile değildi. Çok daha karanlık, havasız ortamlarda kaldığım bile oldu. Mesleğe başladığım yıllarda ömür boyu hapse mahkum edilmesini sağladığım ve hapishanedeyken hastalanıp ölen bir mahkûmun öldükten sonra iletilmesi için bana hitaben yazdığı mektup birkaç yıl önce elime geçene kadar böyle bir sıkıntım yoktu."

"Doğrusu merak ettim. Sakıncası yoksa mektupta sizi sıkıntıya sokan ne yazıyordu?"

"Hak ettiğinden çok ceza almasına yol açtığım için sitem ediyordu. Hapishanenin nasıl bir yer olduğunu tanımadan mahkûmları oraya göndermemem gerektiğini, hiç olmazsa bir günümü hapishanede geçirmiş olsam bu şekilde abartılı bir karara ortak olmayacağımı düşündüğünü yazmıştı. Yanlış anlamayın suçsuz olduğunu iddia etmiyordu. Verilen müebbet hapis cezasının günün birinde özgür olma umudunu elinden alıyor olmasına itiraz ediyor, ağır buluyordu. O davada adamı ipten aldığımı, hayatını kurtarıp iyilik yaptığımı düşünmüştüm. Hiç de öyle değilmiş."

"İyi de bunların sizi sıkıntıya düşüren oda meselesi ile ne ilgisi var?"

"Mektubun devamında özgürlüğü kısıtlanmış insanların ne hissettiklerini anlatıyor, hapishane ortamı ile evini kıyaslıyordu. İnsanların kandırıldıklarını, hapishanelerin varlığı sayesinde dışarıdakilerin kendilerini özgür hissetmelerini sağladıklarını, aslında evlerinde de mahpus hayatı yaşayan çok insan olduğunu düşünüyordu.

Solunan havanın özgürlük kokmadığı her ortamın mahpushane olduğunu, ömür boyu kalacağı hapishanede bile avluya çıktığında temiz havayı içine çekip ruhunu özgür hissetmeyi başardığını, en çok kendi eliyle açıp dışarıdaki havayı içine çekecek bir penceresi olamadığına üzüldüğünü anlatmış, 'Allah kimseyi penceresiz bırakmasın' diye yazmıştı."

Başını öne eğip bir süre öylece suskun kaldıktan sonra dönüp "Umarım pencereli oda konusunda neden ısrar ettiğimi anlamış ve biraz olsun hak vermişsinizdir" dedi.

İnsanların kandırıldıklarını, hapishanelerin varlığı sayesinde dışarıdakilerin kendilerini özgür hissetmelerini sağladıklarını, aslında evlerinde de mahpus hayatı yaşayan çok insan olduğunu düşünüyordu.

Ayağa kalktı. Odasına kadar eşlik etmek istediğimi söyledim sesini çıkarmadı. Asansörün kapısında beklerken eliyle omzuma yaslandı. Yorulmuştu.

"İşte böyle, doktor bey. Yaşlanın-

ca özgürlüğün nasıl bir şey olduğunu insan daha iyi anlıyor. Şu kadarcık yolu yürürken bile yoruluyorsan birileri hakkında çoktan kararı vermiş, infaz başlamış gibi hissediyorsun. Bu da bir tür mahpusluk oluyor."

"İyileşip çıkacaksınız o zaman bunları unutursunuz."

"Şartlı Tahliye o senin dediğin. Yaramazlık etmeyip doktorun sözüne uyduğun sürece salıveriyorlar. Can çıkmadan huy çıkmıyor. Seni buraya getiren huyların bir süre sonra depreşiyor ve yine hastane. Benim için günler böyle geçiyor. Hapishaneden mektup gönderen o rahmetliyi giderek daha çok düşünür oldum. Vicdanımı kemirip duruyor."

"Siz görevinizi yapmışsınız. Vicdanınız rahat olmalı."

"Ölümden döndürüp bitkisel hayata mahkum ettiğiniz hasta için siz de görevinizi yapmış olursunuz ama yaşatmak için o bedene eziyet ederken vicdanınızın hepten rahat olduğunu sanmıyorum."

"Ama…"

"Amasını boş ver. Konu nerden tutsan elinde kalıyor. Rahmetlinin dediği gibi, suçu olmadığı halde kendi hücresini koğuşunu yapıp genç yaşta kendini hayata hapsedenleri düşündükçe daha çok üzülüyorum."

Asansöre binip hasta katına çıkıncaya kadar konuşmadı. Odasına ulaştığımızda baş ucunda duran kızı ve oğluna ait fotoğrafları gösterdi.

"Deli gibi çalışıyorlar. İyi eğitim almaları çalışkan olup hayata tutunmaları için rahmetli eşim ve ben çok çabaladık. İyi bir eğitim vermek dışında onlara bırakabileceğimiz miras yoktu. Bizi utandırmadılar ikisi de okuyup meslek edindiler.

Girdikleri işlerde de çalışkanlıkları sürüyor. Şurada ziyaretime gelecek vakitleri bile sınırlı."

"Ne güzel. Onlarla gurur duyuyor olmalısınız."

"Bu konuda çok emin değilim. Herkes gibi bir an önce ev sahibi olma telaşına girdiler. Evin borcu bitene kadar değil bırakmak iş bile değiştire-

Özgür olmadıklarını anlamasınlar diye hapishaneler inşa edilip devasa adalet sarayları kuruluyor. (...) Yeter ki hapishaneler dolu olsun. Yoksa insanlar kime bakıp haline şükredecek?"

mez haldeler. Aldıkları evler onların kendi istekleri ile girip hayatlarını kısıtladıkları hapishaneye benzedi. Borcu öderken bir yandan da içini tefriş etmekle uğraşıyorlar. Üstelik, herkes böyle yapınca kimse durumun garipliğini görmüyor, yaşananları normal sanıyor. Çalıştıkları iş yeri aldıkları ev bir de kullandıkları araba arasında geçen hayatı özgürce yaşadıklarını sanıyorlar.

Özgür olmadıklarını anlamasınlar diye hapishaneler inşa edilip devasa adalet sarayları kuruluyor. Eskinin suçları suç olmaktan çıktıkça yeni suçlar icat ediyorlar. Yeter ki hapishaneler dolu olsun. Yoksa insanlar kime bakıp haline şükredecek?"

"Hukukçu olduğunuz için pişmanlık duyuyor gibi konuşuyorsunuz."

"Böyle bir oyuna alet olduğunu düşünen herkes kadar pişmanım. Suç işleyeni topluma zarar vermemesi için tecrit etmelerini anlarım ama bu durum, her yere hapishane yapılması için gerekçe olamaz. İçeridekiler kadar dışarıdakilere de gözdağı vermek için hapishaneleri gözden uzak yerlere de yapmıyorlar. Sanki, millet bakıp haline şükretsin sonra kendi koğuşunu sahiplenip tefriş etmek için çabalasın dursun isteniyor. Haksızlığa isyan eden üniversite öğrencilerine hoş görüyle bakıp delikanlılığına veren bu millet nasıl oldu da hoş görüsünü yitirdi sanıyorsun? Ceza evlerinde neden bu kadar çok öğrenci var? Üzerinde düşünmek, konuşmak gerekiyor."

Çocuklarının resimlerine sevgi ve hasret dolu gözlerle tekrar bakıp başucuna koydu. Yatağına uzandı. Eşlik ettiğim için teşekkür etti.

O günden sonra hal hatır sormak için odasına uğramayı ihmal etmedim. Prostat ameliyatı sorunsuz ve başarılı geçti. Bir hafta kadar sonra şifa ile taburcu oldu. Taburcu olduğu gün izin gününe denk geldiği için vedalaşamadık.

Gitmeden servis çalışanlarıyla selam yolladığını ve "'şartlı tahliye' deyin o anlar" dediğini aktardılar.•

mehmetuhri@butundunya.com.tr

Adaleti seven bir insan için her yer emindir.
Epiktetos

Onun Gibi Bir Sesi Kaybedemeyiz!

İspanya'ya hiç gitmemiş olanlar bile Katalanlar ile Madridliler arasındaki rekabeti bilirdi. Çünkü Katalanlar İspanya'ya hükmeden Madrid'den bağımsızlıklarını almak için mücadele ediyorlardı.

Birlikte şarkı söyleyerek dünyayı heyecanlandıran üç tenordan (Luciano Pavarotti, Placido Domingo ve Jose Carreras) ikisinin, bu konuda yolları ayrılıyordu.

Yazan: SENNUR BURAS

(Soldan sağa)
Placido Domingo
Jose Carreras
Luciano Pavarotti

Placido Domingo Madridli ve Jose Carreras ise Katalandı. Politik nedenlerle 1984'te, Carreras ve Domingo birbirlerine düşman oldular. Çok popüler oldukları ve dünya çapında konser davetleri aldıkları için, ikisi de kontratlarında, sadece eğer diğer tenor davet edilmezse şarkı söylemeyi şart koştu.

1987'de Carreras, rakibi Placido Domingo'dan daha acımasız bir düşmanla karşılaştı. Korkunç bir teşhis ile alt üst olmuştu. Kan kanseriydi… Carreras'ın kanserle mücadelesi acı dolu geçti. Sayısız tedavi gördü, bunun yanı sıra kemik iliği ve kan nakli yapıldı. Bunlar için ayda bir kez ABD'ye gitmek zorunda kaldı. Bu koşullar altında çalışamıyordu. Yolculukların ve tıbbi tedavilerin yüksek maliyeti, onu mali açıdan sıkıntıya soktu. Bu sıkıntılı dönemde, Madrid'de tek amacı kan kanseri hastaları için tedavi desteği sağlamak olan bir vakfı keşfetti.

"Hermosa" Vakfı'nın desteği sayesinde Carreras hastalığı yendi ve şarkı söylemeye geri döndü. İyileşmiş ve tutkusu olan müziğe, sahne çalışmalarına kaldığı yerden devam etmeye başlamıştı. Kendisine destek olan bu vakfa katılmaya karar verdi. Vakıf sözleşmesini okurken, vakfın kurucusunun, en önemli katılımcının ve vakfın başkanının Placido Domingo olduğunu gördü.

Daha sonra, Placido Domingo'nun bu organizasyonu sadece onun tedavisine yardımcı olmak için kurduğunu ama Carreras'ın 'düşmanından' yardımı kabul etmeyebileceğini düşünerek isminin gizli kalmasını istediğini öğrendi.

En dokunaklı olan da onların yeniden karşılaşmasıydı. Placido'nun Madrid'deki konserlerinden birinde, Carreras konseri böldü. Tüm alçakgönüllülüğüyle dizlerinin üzerine çöküp, ondan özür diledi ve seyircilerin önünde ona teşekkür etti. Placido, onun

Placido Domingo (arkada) ve Jose Carreras

Carreras, rakibi Placido Domingo'dan daha acımasız bir düşmanla karşılaştı... Kan kanseriydi...

Jose Carreras bir lösemi hastasını ziyaret ederken

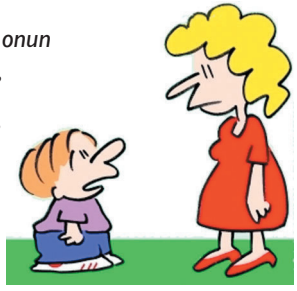
kalkmasına yardım etti ve kocaman bir kucaklaşma ile büyük dostluklarının başlangıcını yaptılar.

Placido Domingo ile yapılan bir röportajda, muhabir ona neden Hermosa Vakfı'nı kurduğunu sordu. Çünkü Domingo, düşmanının bundan yararlanmasının yanı sıra, rakibi olan tek sanatçıya yardım etmişti. Onun yanıtıysa kısa ve netti:

"Onun gibi bir sesi kaybedemeyiz!"

Kan kanserini yenen Jose Carreras, 2009'da Jose Carreras Lösemi Vakfı'nı *(Jose Carreras Leukemia Foundation)* kurdu. Ünlü tenor, kan kanseriyle mücadele edenlere tedavi desteği veren organizasyonda çalışmalarını sürdürüyor… •

Aptalca Soru

Çocuk okuldan bir karış asık yüzle geldi eve. Annesi onun yüzündeki ifadeyi görüp ne olduğunu sorunca çocuk, üzgün bir sesle yanıtladı:

"Öğretmen bugün bana kocaman bir sıfır verdi" dedi.

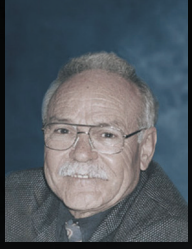
Annesi, yanıtlanamayan soruyu öğrenmek istedi.

"Öğretmen, 3x2'nin kaç ettiğini sordu, ben de altı eder yanıtı verdim" dedi çocuk. Annesi bunun doğru olduğunu söyledi.

"Ben de biliyorum doğru olduğunu" dedi çocuk. "Ama öğretmen bu kez 2x3'ün kaç ettiğini sordu." Annesi gülmeye başladı:

"2x3'ün ne farkı var ki 3x2'den" dedi. "Amma da aptalca bir soru." Çocuk önüne baktı: "Ben de aynı şeyi söylemiştim öğretmene..."•

Yazar Dede ve Torunları
Muzaffer İzgü

Haydi Çocuklar Uykuya

Ben kitabımı okuyordum, annem babam da televizyon izliyorlardı. Ama hiç televizyona bakmıyordum. Sesini de duymuyordum. Kitabıma öyle dalmıştım ki, sanki içinde yitip gitmiştim. Okuyordum, bir yandan da kitaptaki resimlere bakıyordum.

Ay bu resimler, renkler ne güzel, cicili bicili, öyke sevimli köpekler, öyle sevimli Hevhev ki, sanki canlılar...

Yok yok, resim onlar… Ay, annemin sesi: "Haydi çocuklar uykuya…"

Ben bir kez görmüştüm, ekranın altında bir yazı çıkıyordu: "Haydi çocuklar, uykuya" diye.

Yani ben, Utku, uykuya!.. Hayır hayır, ekranda öyle bir yazı yok, yani benim adım yok. Ama annem sesleniyor:

"Haydi Utku uykuya"… Niçin? Çocukların uyuması gerekliymiş.

Eğer uyumazlarsa, hem gelişemezlermiş, hem de yarın sınıfta uyurlarmış...

Hıh, ben sınıfta hiç uyumadım ki… Hep Kerem uyur. Hım, demek ki Kerem benim gibi erkenden yatmıyor.

Ufff yani, ufff… Kitaptaki konunun en iyi yerindeydim. Bakalım o yiten küçük köpeğe ne olacak? Köpek tam yitti, ekran yazıverdi:

"Köpek evine gitti" diye…

Hıh, yok yok, hiç televizyonda öyle şey yazar mı?

"Uyumaya gidiyorsun, değil mi Utkucuğum?"

"Gidiyorum babacığım…"

Annem kollarını açmış bana geliyor…

"Ay Utkum benim, söz dinler, hemen uyur. Benim oğlum akıllı olacak, büyük adam olacak…"

Demek Kerem olamayacak. Sırada gözlerini kapatıp uyursa, fış fış, fışş…

"Hişşş Kerem, hişşş…"

"Fış fış…"

Şimdi öğretmenim görecek hiiiş…

"Hıı?"

Hep kalemini yakaladı Kerem, hep tahtaya baktı Kerem, uyandı Kerem.

Şimdi benim uyku düşüm ne olacak? Yani uyumadan önce ne düşüneceğim?

Hıh, o minik köpeği düşüneceğim. O tıpış tıpış Melis'in arkasından giden Hevhev bir anda yok oluyor. Melis arkasına bir bakıyor ki Hevhev yok…

Sesleniyor: "Hevhev nerdesin, Hevhev nerdesin?"

Bakınıyor… Köşe başına dek koşuyor… Öteki sokakta da yok. Ay nereye gitti bu Hevhev?

Bilmiyor ki Melis… Ben biliyorum. Çünkü şimdi başımı yastığa koyduğum zaman onu düşleyeceğim. Tuvalete gittim, odama girdim. Anneciğim yatağımın başucunda bana kocaman gülümsüyor ve pijamamı uzatıyor…

Ay acelem ne? Sanki bir pijama giyme yarışmasındayım. Annem, "Oğlum acelen ne, uyku kaçmıyor, seni yatağında bekliyor…" diyor.

"Ama düşüm kaçıyor

anneciğim”.

“Ne düşüymüş o bakalım?”

“Kitapta kaldığım yerdeki düş…”

Bu Hevhev nereye gider? Acaba kendisine bir arkadaş mı buldu, kendi denli bir köpek. O Hevhev’e sırıttı, Hevhev ona sırıttı. Ardından Hevhev’e,

“Gel arkadaş olalım, biraz gezelim” dedi. Hevhev de,

“Dur Melis’ten izin alayım” dedi…

Melis’e söyledi ama, Melis kopek dilini bilmiyordu ki.

“Havucuk, cuvucuk, hevicik…”

Of, nasıl anlasın Melis?

Hı, sonra ne oldu? Haydi, gerisi yatakta, başımı yastığa koyduğum zaman... Canım anneciğim her gece yorganımı örter, sonra alnıma bir öpücük kondurur. İşte tam öpücüğü konduruyordu ki, kapının zili çaldı.

“Aaa” dedi annem. “Bu saatte kim ola?”

Evet, bu saatte kim acaba? Bizim kapımızı bu saatte hiç çalan olmaz. Annem fırladı, gitti. Ay ben de merak ettim. Yoksa bizim üstümüzde oturan yaşlı Nursen teyze mi? Bir kezinde hastalanmıştı da bizim kata inmişti, kapımızı çalmıştı. Babam da onu hastaneye götürmüştü…

Yooo, karşımızdaki dairede oturan Sevil teyzenin sesi…

“Ay bu çocuk İnci Hanım, uyumam da uyumam diyor…”

Anladım, kızı Ayben… Benden bir yaş küçük… Bazen oynamak için bize gelir, bazen de ben onlara giderim. O da aynı okulda.

Peki niye gelmişler?..

Sevil teyze bağırmıyor ama ben duydum ve anladım. Ayben’e beni göstermeye gelmiş. Benim, “Haydi çocuklar uykuya” yazısını gördükten sonra koşa koşa yatağıma uçtuğumu, yorganımı üzerime çektikten sonra mışıl mışıl uyuduğumu söylemiş. Belli, “Hıh” demiş Ayben. “Utku uyumuyor ki şimdi, ya kitap okuyor, ya da yapbozuyla oynuyor…”

Hayır, hayır, ben yapbozumla oynamıyorum. Yatağımdayım. Ve mışıl mışıl…

Mışıl mışıl uyuyor muyum? Yooo, annem kapıya giderken odamın ışığını kapatmış, ama ben daha uyumamıştım, ne mışlıyordum, ne de tıslıyordum.

Kapım açılıyor... Aaaa, demek ki Sevil teyze beni Ayben'e gösterecek...

Evet evet… Onun için kapa gözlerini Utku. Oh, seni iyice görsün diye başını da kapıdan yana çevir. Hıh… Oldu mu Ayben hanım? Bak gör, bir mışlamam eksik. O da biraz sonra olacak. Hele Hevhev'i bir bulayım… Gözümü açmıyorum ama biliyorum, annem de kapıda. Ama en önde Ayben bana bakıyor.

Ay güleceğim geldi. Ay hıklayacağım geldi. Ay dil çıkaracağım geldi. Ay en önemlisi uykum geldi… Uykumdan once Hevhev geldi. Bakkal Nusret amcanın dükkanından çıktı. Ağzında kocaman bir bisküvi var… Koşa koşa Melis'in yanına geliyor,

"Baaak" der gibi bisküvisini gösteriyor…

Ben mi? Bilmem, mışıldamaya başlamışım belki… •

muzafferizgu@butundunya.com.tr

DUDAK İZİ

Bir kız yurdunda şöyle bir sorun yaşanmaktadır. Kızlar, sabah dudaklarına ruj sürdükten sonra aynayı; öperek, dudak izi bırakmakta, bu izlerin temizlenmesi ise sorun olmaktadır. Yurdun müdürü bir gün yurtta kalan kızları ve tuvaletleri temizleyen hademeyi tuvalete toplar. Kızlara yönelik şöyle bir konuşma yapar:

"Bazılarınız dudaklarına ruj sürdükten sonra aynaları öperek dudak izi bırakıyorlar. Hadememiz bunları temizlerken çok zorlanıyor. Şimdi, ne kadar zorlandığını hep beraber izleyelim."

Bir işareti ile hademe fırçasını klozetlerden birine daldırıp aynayı temizlemeye başlar. O günden sonra aynalarda bir daha ruj izine rastlanmaz.

Sema Erdoğan

60'lı yılların tanınmış müzisyeni

Fahri Işık

Fahri Işık, 60'lı yıllarda "Agora Meyhanesi" adlı şarkı ile altın plak alan, piyasayı alt üst eden bir Çukurovalı…

1962 yılında Adana Radyosunda kaşeli sanatçı olarak çalışmaya başladı. Radyonun Mersin' e taşınmasından ve çalışma koşullarının değişmesinin ardından işçi olarak yurt dışına gitti. Fahri Işık, yaşadığı Hollanda'da Türk halk kültürünü yaşatmanın ve tanıtmanın elçiliğini yapıyor.

Çocukluğu, 1938' de dünyaya geldiği Tarsus' un kenar mahallelerinde geçti. Yoksulluk, çocukluğunu yaşamasına engel oldu. Çukurova' nın yakıcı sıcağında küçücük elleriyle pamuk topladı, sokaklarda türkü söyleyerek simit sattı. "Özellikle kadınlar, bir türkü söylersen simit alırız, derlerdi."

O dönemin popüler ismi Malatyalı Fahri' nin söylediği

"Nazlı yare fiske ile taş attım", "Karadır kaşların ferman yazdırır" ve "Ezo gelin" en çok sevdiği ve söylediği türkülerdi. Sesinin güzelliği, türkülere olan ilgisi genetik sayılırdı. Gerek evde gerekse pamuk tarlalarında babası Şaban, annesi Zehra, Tahir ile Zühre'yi, Arzu ile Kamber'i, Ferhat ile Şirin'i bir opera tarzında dillendirirlerdi.

"Pamuk tarlalarında mola verildiği zamanlarda annem ve babam bu efsane aşkları kendilerince bir ezgi yaratarak hiç kesmeden anlatırlardı. Irgatlar da pamuk hararlarının üzerine uzanır, hem bedenlerini dinlendirir hem de eğlenirlerdi. Terleri pamuk kozalarını sulayan ırgatlar için farkında olmadıkları bir kültür sanat etkinliğiydi aslında bu. Benim gibi kim bilir kaç çocuğun kulağına doldu o sesler, yüreğine oturdu efsane aşklar."

Fahri Işık Çukurova Radyosu'nun önünde müzisyen arkadaşları ile (Sol başta)

Yoksul ama kendi içinde mutlu, 6 çocuklu bir ailenin dördüncü çocuğu, okula hiç gidemedi.…

"Sokak levhaları ile okumayı söktüm. Mahallemizdeki okulun duvarına çıkar, son ders zilin çalmasını beklerdim. Arkadaşlarımdan aldığım fişlerle kendimce ders çalışırdım. Öylesine hevesliydim ama yoksulluktan okula gidemedim. Bir gün, Suphi Kırgan adında bir öğretmen kim bu diye sormuş arkadaşlara. Beni alıp yanına götürdüler. Ayaklarım yalın. Tahtaya çıkardı. O söyledi ben yazdım."

Daha sonra babası ile görüşen öğretmen, bu zeki çocuğu okula göndermesini ister. Hiçbir zaman suçlamadığı babasının yanıtı kısa ve nettir: *"Nasıl göndereyim o benim ekmek teknem."*

Sonraki yıllarda ilk ve ortaokulu dışarıdan bitirmeyi başaracak, Adana İl Radyosu'nda çalışmak daha cazip gelince devam edemeyecekti.

İlk sahne deneyimi askerlik

İlk kez askerde iken bir saz gurubu ile şarkı söyler.

"Kütahya'da Hava Er Eğitim Tugayı' nda askerdim. Bir dinlenme saatinde ben "Yasemenler dile geldi, bülbül uçtu dile geldi" adlı çok eski bir şarkıyı mırıldanıyordum. Bir süre sonra komutanın çağırdığını söylediler, korktum. Odasında esas duruştayım. Söylediğim şarkının adını, makamını, güftesini ve bestekârını sordu, söyledim."

O günden sonra orduevinde saz grubu ile birlikte haftada bir gün program yapmaya başlar.

İlk kez bir saz grubu eşliğinde türkü söylediği Kütahya Tugayı'nda arkadaşları ile

Kendisini geliştireceği büyük bir fırsattır ama İstanbul sevdası ağır basar. Komutanları kal dese de yaşamı boyunca pişmanlığını yaşayacağı kararı verir ve askerliğinin geri kalan bölümünü tamamlamak için İstanbul'a gider. 1960 darbesinde askerdir.

Askerlik dönüşü

Askerlik öncesi çalıştığı tekstil fabrikasına döner yine ve kısım katipliği yapar. 16 yaşından beri oynadığı futbola da devam eder, halkevine gidip gelmeye başlar.

"Halkevine, genellikle ortaokul ve lise öğrencileri ile çalışan eğitimli kişiler gidiyordu. Eğitimsiz ve fabrikadan giden tek kişi bendim. Biraz hor bakılıyordu bana. Katıldığımız radyo programında en son şans verilen kişi bendim ama en başarılı olan kişi de ben oldum."

Radyo günleri

"Radyonun "Çukurova' dan Sesler Korosu" Tarsus' a bir konsere gelmişti. Ben de misafir okuyucu olarak programa katıldım. Radyonun Müdürü Soner Baykara bir de radyoda dinlemek üzere çağırdı. Gittim, dinlediler ve emisyon verdiler."

Tüm bölgenin alternatifsiz dinlediği tek radyo olan Adana İl Radyosu' nun en ilgi gören programını yapan ve çok geniş bir kadroya sahip "Çukurova' dan Sesler Korosu'nda yer alır. Ayten Maracı, Necla Dönmez, Necdet Çokbilen...

Öne çıkan önemli seslerdir.

Haftada 2 gün koro ile haftada bir gün de 15 dakika solo program yapmaya başlar.

1962'de başladığı radyo çalışmaları, il radyosunun Mersin'e taşındığı 1968 yılına kadar devam eder. Adana İl Radyosu artık "Çukurova Radyosu" dur. 1965'te işinden ayrılır, gazino çalışmalarına ağırlık verir. Mersin, Adana ve Antakya' nın dışında Ankara, Konya ve Kahramanmaraş'tan da davetler alır, yazdığı şiirleri bestelemeye başlar.

Altın Plak "Agora Meyhanesi"

Fahri Işık'ı ünlendiren beste Agora Meyhanesi olur.

"Mersin'de Agora Meyhanesi var.

Bir program sonrası Şükran Ay ile sohbet

Yıl 1966. Çokça rakı balık keyfi yaptığımız bir yerdi. O sıralara bu şiiri okudum çok hoşuma gitti, beste için sözlerinde değişiklik yaptım. İsmet Nedim' in de seslendirdiği Agora Meyhanesi var. O, şiirin tamamını bestelemişti. Bir kaç kez sahnede okudum, çok beğenildi."

1963' te 'Feryat' adlı plağını çıkardığı Odeon Firması 1966'da Agora Meyhanesi' ni ikinci plağı olarak çıkarır. Firma, şiirinden adaptasyon yapıldığı için Onur Şenli' ye yüklü bir telif de öder. Bu 45'lik Fahri Işık'a altın plak ödülünü kazandırır.

"Radyo bize çok para kazandırmadı belki ama geniş kitlelere tanıttı. Ulus Parkı'nda, çocukken türkülerini söylediğim Malatyalı Fahri ve o dönemin divası olarak kabul edilen Nurinisa Toksöz ile programlar yaptım. Emirgan Çay Bahçesi'nde Şükran Ay ve Neşet Ertaş ile de aynı sahneyi paylaştım."

Aşık Veysel, sesini dinledi

Aşık Veysel' in her yıl Çukurova' ya gelip, kahvelerde çalıp söylediği yıllardır.

"Aşık çalıp söylerken, küçük olduğum için tepsiyi elime tutuşturur para topla derlerdi. 1949-50 yıllarıydı. Veysel' e bu çocuğun sesi çok güzel bir dinle aşık dediler. Ben de , "Benim sadık yarim kara topraktır " türküsünü okudum. Beğendi, sırtımı sıvazladı."

Aşık Veysel ile yolu bir kez daha kesişir. Veysel, Tarsus'ta Kırk Kaşık Hanı'nda kalıyordur ve parasını çaldırır. Aşık bu olay üzerine;

Bilseydim ben gelmezdim Tarsus' a
Bu gamlı gönlümü koymazdım yasa
Haber verdim inzibata polise
Kapı kitli cüzdan cepte, para yok,

dizeleri ile sitemini dile getirecek ve Fahri Işık da Veysel için yardım toplama seferberliğinde yer alacaktır.

Yurt dışına zorunlu göç

Adana İl Radyosu' nun Çukurova Radyosu olarak Mersin' e taşınması

Fahri Işık' ın zorunlu göçünün sinyali olmuştu.

"Yeni uygulamalar başladı. Yaptığımız her program yayın öncesi Ankara'ya gönderilmeye başladı. Onay gelirse yayınlanıyordu. Her türküyü de okuyamaz hale geldik. Baskılar arttı açıkçası. Emisyonlar kısıldı, gazinolar da önemini yitirmeye başladı. Ulus Park' ı kapandı. Emirgan' da son programı Neşet Ertaş ile yaptım. Sadece pavyonlar kalınca bir arayış başladı."

Evlenmiş üç çocuk sahibi olmuştur. Almanya ve Hollanda' da çalışan arkadaşları gelderler ve o da Hollanda' yı seçer. 6-8 ay sonra eşini ve çocuklarını da yanına aldırır. Tekstil sektöründe çalışmaya başlar. Müzikten de uzak duramaz.

Düzenlenen her etkinliğe aldığı davetlerle 3-4 ay gibi kısa sürede Hollanda' da da tanınan bir isim haline gelir. Mersinli gazeteci Fatih Karaçay' ın birkaç yayını da ses getirir. Beş gün fabrika, hafta sonları da sahne programları ve Türk düğünleri.

"Hollanda'ya gittiğimde eteğime yapışanlar vardı. Kazandığım paranın çok önemli bir bölümünü Türkiye'ye gönderiyordum."

Son iki çocuğu da Hollanda' da dünyaya gelir. Çocuklarını kendi kültürlerinden kopmasınlar diye büyük mücadele verir ve başarır. Türk kültürünü Hollanda' da yaşayan Türklerin de unutmaması ve Hollandalıların da tanıması için "Türk Müzik Sanat ve Kültür Vakfı"nı kurar.

"Türk gençlerinin gitardan önce ata sazları, bağlama çalmalarını istiyorum. Biz bir ateş yaktık. Günden güne gelişiyoruz ve çoğu kez beni aşıyor. Hem nazari hem de pratik çalışmalar yapıyoruz. Çevre şehirlerden de koro kurulması için talep geliyor. Ben Hollanda'nın doğusunda Twente Bölgesi'nde yaşıyorum ve bölge de 70-80 bin kadar Türk yaşı-

Agora Meyhanesi şarkısının bir diğer bestecisi İsmet Nedim ile

yor. Çocuk korosu da kurduk bu yıl. Çevre şehirlerden koro kurmamız için teklifler alıyoruz. Bugüne kadar 200-250 kişiye eğitim verdik. Bağlamanın yanı sıra keman eğitimi de veriyoruz."

"Türk gençlerinin gitardan önce ata sazları, bağlama çalmalarını istiyorum. **Biz bir ateş yaktık. Günden güne gelişiyoruz ve çoğu kez beni aşıyor. Hem nazari hem de pratik çalışmalar yapıyoruz..."**

Yapılan çalışmaların sergilenmesi yemekli konser şeklinde yapılıyor ve bir araya gelen Türkler hem yiyor hem eğleniyor. Hollandalılar da bu etkinliklere ilgi duyuyor. Özellikle Halk oyunlarına...

1973'te işçi olarak gittiği Hollanda'da, Türk halk müziğini ve kültürünü yaşatmak ve tanıtmak için uğraş veren, vakfın başkanlığını da yürüten Fahri Işık, 90'lı yıllarda kesin dönüş için karar verse de özlemiyle yanıp tutuştuğu Türkiye'de umduğunu bulamaz ve yine gurbetin yolunu tutar.

'Tarla Konserleri'

Kırk yıldır gurbette olan Fahri Işık'ın Türkiye' de popüler olduğu döneme dair sayısız anısı olsa da, çocukluğunu geçirdiği pamuk tarlarını hiç unutmaz.

"Yetmişli yıllarda pamuk toplamak için işçi bulmakta zorlanırdı ağalar. Bu nedenle tarlalarda çeşitli etkinlikler yaparlardı. Biz de 4-5 arkadaş pamuk tarlasına gider, işçilere konser verirdik. Anfileri de traktörlere bağlardık. 'Tarla Konserleri' yapardık yani."

Çoğunluğu kendi eserlerinden oluşan 36 plak yapan, kitaplaştırmayı düşündüğü 500'e yakın şiiri bulunan Fahri Işık, vatan özlemini 3-4 ay kaldığı yaz aylarında gideriyor. En büyük mutluluğu ise eski dostlarla bir araya gelip o güzel günleri yad etmek.•

semaerdogan@butundunya.com.tr

BEDEN ÖLÇÜSÜ

Londra'nın büyük bir mağazasında alışveriş yapan zengin bir Arap şeyhi, bir askılıkta boydan boya duran on beş geceliğin tümünü satın almak istedi.

Satış görevlisi kadın, şeyhi kibarca uyardı:

"Fakat, bunların tümü değişik beden ölçülerindedir, efendim."

Şeyh de satış görevlisini uyardı:

"Benim eşlerim de öyle."

Gönderi:SABAHAT ÖNEN

EYLÜL AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Satranç Çözümleri

PROBLEM: V.Zamanov, 2013 2# 1.Af4! (2.Ad3/Ag6/Vxc7#)1...Vh7 2.Ad3#, 1...Fb4 2.Ag6#1...Şf4 2.Vxc7#, 1...gxf4 2.Ve6#

OYUN SONU: Karjakin-Wang Hao, 2013 1.Şg3 Kxa2 2.Kf6 Ka8 3.Ke6 Kd8 4.Ke7+ 1-0

"Bilginizi Denetleyin"

YANITLAR

1-(d) Babrak Karmal
2-(b) Azot
3-(c) Mısır
4-(c) Statik
5-(d) Adam Smith
6-(b) TBMM Başkanı
7-(a) 112
8-(b) Marcus Antonius
9-(b) Katalizör
10-(a) Avustralya
11-(d) Kapsamlı eğitim
12-(b) Macaristan
13-(c) MÖ 44
14-(d) İrlanda
15-(b) Aristo
16-(c) 1936
17-(d) Roosevelt
18-(a) Dedant

YANITLAR

1-(b) Ressam sehpası
2-(d) Voliyle balık avlamak
3-(c) Hava/su burgacı
4-(a) Yoksul kimse
5-(a) Takvimli defter
6-(b) Filmde verilen gerilim
7-(c) Boru biçimi
8-(d) Yeniçeri subayı sarığı
9-(a) Bilimsel nitelikli
10-(d) Müziğe uygunluk
11-(d) İletkeni bir maddeyle kaplamak
12-(b) Büyüteç
13-(c) İnce ayırım
14-(a) Yunak teknesi
15-(a) Giysi altı etek

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	S	A	F	İ	Y	E	A	Y	L	A	■	K	A	S	A
2	E	B	A	B	İ	L	■	A	İ	D	A	T	■	E	S
3	L	A	L	İ	N	■	İ	H	S	A	N	■	A	R	A
4	A	K	■	B	E	T	■	Y	A	K	A	M	O	Z	■
5	H	A	K	İ	■	U	R	A	N	■	K	E	R	E	M
6	A	N	■	K	U	R	A	L	■	M	A	R	T	İ	N
7	T	■	A	■	F	A	S	I	L	■	R	A	■	Ş	■
8	T	O	S	K	A	N	A	■	A	R	A	■	A	■	İ
9	İ	M	■	A	K	■	T	A	L	İ	■	A	K	İ	S
10	N	■	A	V	■	İ	H	S	A	N	A	K	S	O	Y
11	İ	H	M	A	L	■	A	Y	■	T	R	■	A	■	A
12	Ç	■	E	L	İ	F	N	A	C	İ	■	O	R	A	N
13	L	A	■	A	S	■	E	■	E	N	E	■	A	R	■
14	İ	K	İ	L	E	M	■	T	R	T	■	A	Y	A	R
15	■	L	■	I	■	T	İ	■	V	İ	D	A	■	R	A
16	M	A	T	■	T	A	T	V	A	N					
17	A	M	İ	N	E	■	A	■	N	■					
18	R	A	N	A	■	M	A	N	T	O					
19	E	K	■	A	D	E	T	■	E	V					
20	N	■	A	T	A	Y	■	İ	S	A					

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:
Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,
Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotografların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Karen Bilge İşçimen, *Ankara*

Orhun Cem İşçimen, *Ankara*

Nazlısu Önemli, *İstanbul*

Selahattin Zararcı, *Karadeniz Ereğli*

Ceylin Saraç, *Ankara*

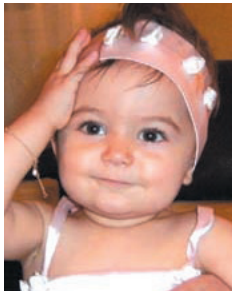
Deniz Yıldırım, *İzmir*

Beren Kent ve Eren Ersürmeli, *İstanbul*

Demirhan Kaya, *Ankara*

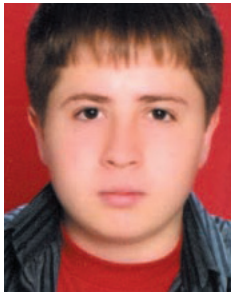
Ece Başak, *Muğla*

Egehan Evren, *Ankara*

Elif Kovanlıkaya, *Tekirdağ*

Fatih Kumtemür, *Ankara*

Halil Bayram, *Uşak*

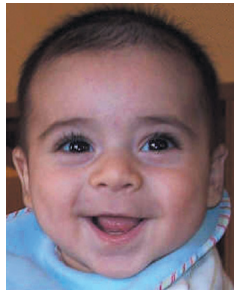
Irmak Taylan, *İstanbul*

Nurseli Aşkın, *İstanbul*

Salih Şen, *Ankara*

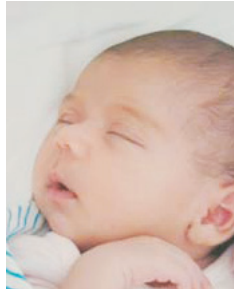
Onur Yıldız, *Ankara*

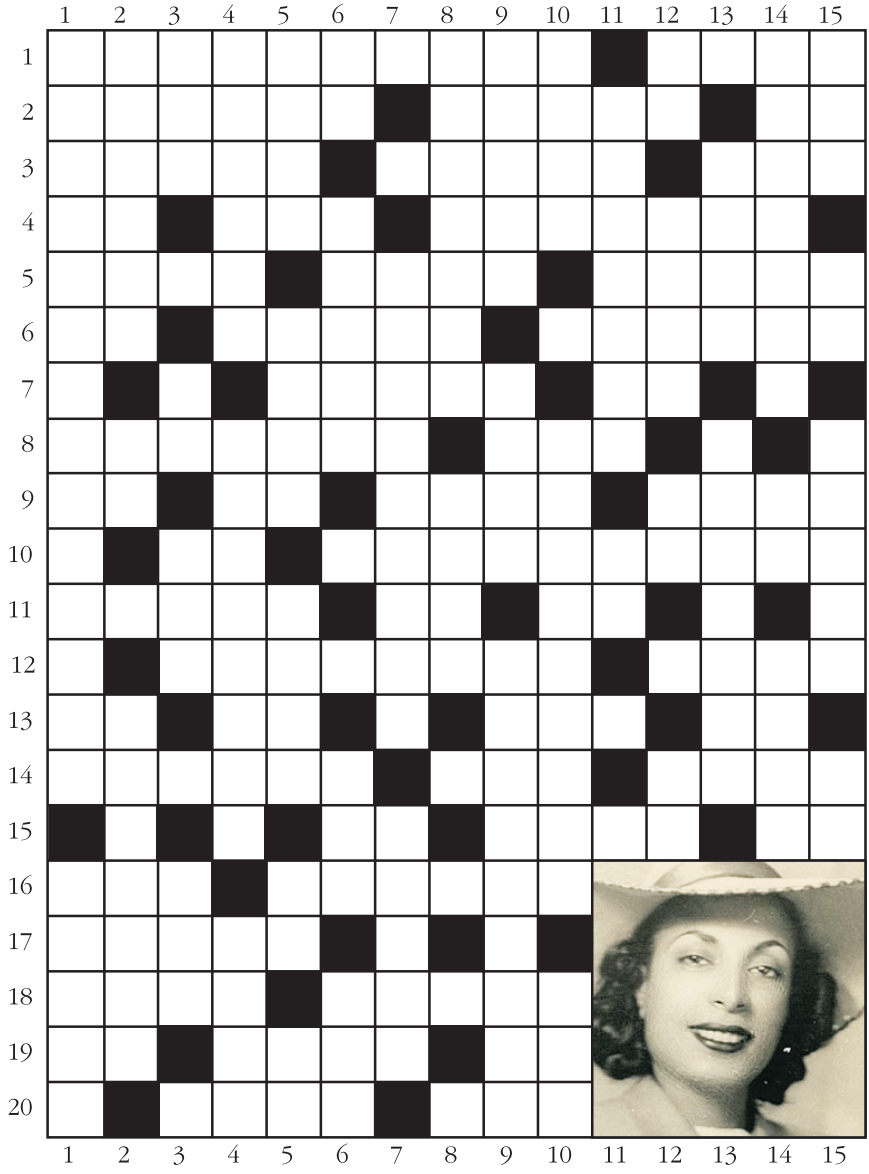
Serhat Yıldız, *Şanlıurfa*

Kutay Yıldız, *İzmir*

Öznur Sunay, *İstanbul*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1- Fotografta görülen ses sanatçımız… İçine değerli eşyalar saklanan kilitli, madeni kutu. **2-** Dağ kırlangıcı…Ödenek….Notada durak işareti. **3-** Anadolu'da kimi yörelerde takunya, terlik anlamındaki sözcük…Lütuf… Fasıla. **4-** Bir renk…Çok, pek…. Biyolojik ışık üretme özelliğine sahip, akıntı ve rüzgârla sürüklenen, bir şeye dokunduğunda ışık veren deniz hayvanı. **5-** Yeşile çalan toprak rengi…Sanayi…. "Bir başka ……. beklemez artık gelecekten." (Y. K. Beyatlı.). **6-** Tarla sınırı…Kaide… "….. Eden" (Jack London'ın bir yapıtı). **7-** Bölüm, kısım… Eski Mısır'da güneş tanrısı. **8-** Kuzey İtalya'da üzüm bağlarıyla ünlü bir bölge…Tüyleri parlak bir cins papağan türü. **9-** İşaret…Bazı yörelerde ayrana verilen isim…İkinci derecede olan… Eko. **10-** Şikar…Ülkemizin ilk yontucusu. **11-** Gereken ilgiyi göstermeme…Bir zaman birimi… Ülkemizin plaka imi. **12-** 1898 - 1987 yılları arasında yaşamış ressam, müzeci ve yazarımız… Cezayir'de bir liman kenti. **13-** Lantanın simgesi…Bir kürk hayvanı… Arapça'da ben…Güzel sanat. **14-** Çelişki… Türkiye, Radyo Televizyon Kurumu'nu imleyen harfler…Değerli madenlerin saflık değerleri ölçüsü. **15-** Boru sesi… Burmalı çivi… Arjantin'in plaka imi. **16-** Donuk renkli… Van'ın bir ilçesi. **17-** Hazreti Muhammed'in annesinin adı. **18-** Güzel kadın… Kadınların kışı giydikleri kalın üstlük. **19-** İlave… Tane… Konut… " **20-** Oğuz …." (Tutunamayanlar'ın yazarı). ..Bir peygamber.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- "Hüzün zaman zaman deli dalgalarla gelir", "Ayrılık var çıkan falda" gibi şarkıları bulunan bestecimiz…. Konusu deniz olan resim. **2-** Orta Asya'da Yenisey ırmağının bir kolu….Kemiklerin yuvarlak ucu…Temize çıkarmak. **3-** Bakı….İskambilde bir kağıt…Bazı yörelerde hala, teyze anlamında kullanılan sözcük…Ruh. **4-**Çavuşkuşu, hüt-hüt… "…… Mehmet Ali Paşa" (1769- 1848 yılları arasında yaşamış Mısır valisi.)…Bir kimseyi övme. **5-**Yeniden, bir daha…Cüsse olarak küçük boyutlarda olan…Yükseköğretime hazırlayan ortaöğretim kurumu… Bir cetvel türü…Rusça'da evet. **6-**Yabancı…Türklerin Orta Asya'daki en eski yurtları… Maden Tetkik Arama Enstitüsü'nün kısa adı…İçki. **7-** Gözlemevi…Kurallara uyma. **8-** Kayseri iline bağlı ilçelerden biri…Bir kıta. **9-** Dil….Osmanlılar'da şehzadelerin eğitiminden sorumlu kişi…Don Kişot'un yazarı.**10-** Adanılan şey…Red Kit'in köpeğinin adı… Çevresine göre alçakta kalan düzlük yer. **11-** Kıta…Argonun simgesi. **12-**Kıtanın kısa yazılışı…Otlak… Beyaz…Bir haber ajansının simgesi. **13-**Kalbin sol karıncığından çıkan ve vücuda kırmızı kan dağıtan büyük atardamar…Bir ilimiz. **14-** Yakınma:…Jüpiter'in bir uydusu…Türkiye'nin ilk araştırma gemisi. **15-** Baston…Manganezin simgesi…"Elbet bir hinlik vardır seni sevişimde / ey kanıma çakıllar karıştıran ……" (İsmet Özel)…Radyumun simgesi.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

GÜNÜMÜZÜN USTALARI: 19

Sergey KARJAKIN

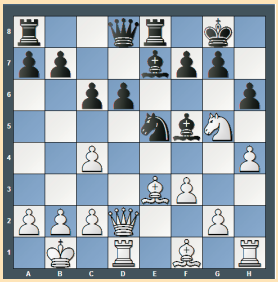
Sergey KARJAKIN

1990, Akmescit-Ukrayna doğumlu, satrancı 5 yaşında öğrendi, 12 yaşında iken en genç büyükusta olma rekorunu kırdı ve Dünya'nın en iyi oyuncuları arasına girmeyi başardı. Kasparov, tarafından ileride dünya şampiyonu adayı olarak görülmektedir. Başarılarından dolayı Rusya onu transfer etti, şimdi uluslar arası karşılaşmalarda Rusya Satranç Ulusal Takımı'nda yarışıyor. 2012 yılında Dünya Hızlı Satranç Şampiyonu oldu.

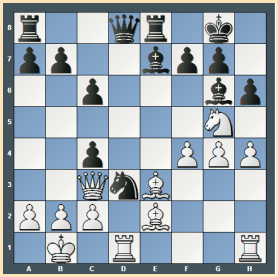
Karjakin-Kramnik, 2010

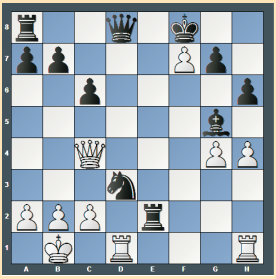
1.e4 e5 2.Af3 Af6 3.Axe5 d6 4.Af3 Axe4 5.Ac3 Axc3 6.dxc3 Fe7 7.Fe3 0-0 8.Vd2 Ad7 9.0-0-0 Ae5 10.h4 c6 11.c4 Fe6 (D)

12.Ag5! Ff5 13.Şb1 Ke8 14.f3 h6 (D)

15.Fe2 d5 16.g4 Fg6 17.f4 dxc4 18. Vc3 Ad3 (D)

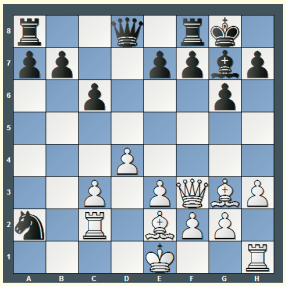

19.f5 Fxg5 20.fxg6 Kxe3 21.gxf7+ Şf8 22.Vxc4 Kxe2 (D)

23.hxg5 Vxg5 24.Vxd3 Ve3 25.Vh7 Ve4 26.Vg8+ Şe7 27.Vxg7 Vxc2+ 28.Şa1 Kf8 29.Khf1Kd2 30.Kfe1+ Ke2 31.Vc3 Şxf7 32.Vf3+1-0

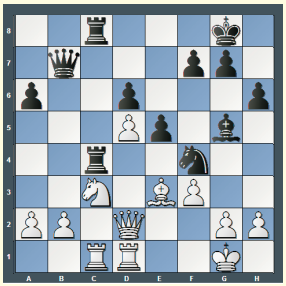
21. TROYA SATRANÇ FESTİVALİ

Kalınağa-Dizdar, Çanakkale, 2013

Zamanında rok yapmamanın insanın başına ne işler açabileceğini gösteren bir konum. Siyah at, c2 karesindeki kale tarafından isteniyor ve onun kaçabileceği güvenli bir kare yok ancak vezirle korunabilir. (Va5) Siyah, bir piyonu saf dışı eden bu atı feda ediyor. 16…Axc3! Cesur bir hamle. 17.Kxc3 Va5 Satrançta, açmaz gerçekten güçlü bir silah. 18.Şd2 c5! "d" dikeyini açmaya yönelik yarma. (18…e5 de aynı derecede etkili olurdu.) 19.Vd5? Kc8?? Karşılıklı hatalar. 20.Şc2! Kfd8 21.Şc4?? (Kurtaran hamle 21.Vxb7 idi.) 21…cxd4 22.Kxc8 Kxc8?? 22…dxc3 23.Kxc8 Ff8 24.Kc1 dxe3 Beyaz, durumu düzeltti, materyal olarak geride sayılmaz. 25.fxe3 Va2+ 26.Şd1 Vd5+ 27.Şe1 Vxg2 28.Fh4? Şg7 28.Ff1 Vf3 29.Ff2 e6 Filin yolu açılınca mat tehditleri belirleyici oluyor. 30.K8c4 a5 Tehdidi sürdürüyor. 31.Kb1 Fb4+ 32.K4xb4 axb4 Artık siyah çok üstün. 0-1

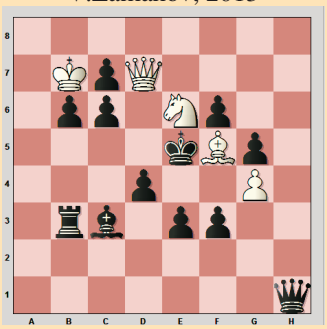
Duman-Rasulov, Çanakkale, 2013

Hamle sırası beyazda İyi düşünülmesi gereken bir konum, Duman herhalde kalenin geri gideceğini umarak, 26.b3?? oynadı. 26…Kd4 (Fil, kaleyi alamıyor, çünkü 27…Ah3 vezir kazanır.)27.Fxf4 Fxf4 Siyah, kale ve at karşılığında veziri almayı kazançlı bulmuyor. 28.Ve1 Fxc1 29.Kxc1 -+ 0-1

PROBLEM

V.Zamanov, 2013

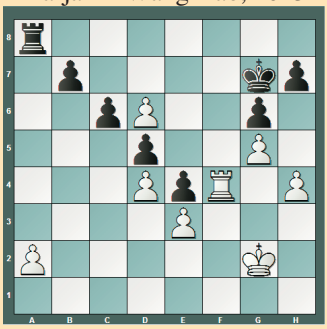

2 #

myildiz@butundunya.com.tr

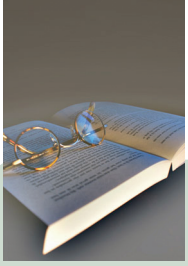
OYUN SONU

Karjakin-Wang Hao, 2013

Beyaz Kazanır

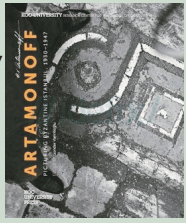
Çözümler 151. sayfadadır.

Artamonoff

Bizans İstanbul'u İmgeleri 1930-1947
Günder Varinlioğlu

Koç Üniversitesi Yayınları

Babası Birinci Dünya Savaşı'na yol açan suikasttan ötürü soruşturmaya uğrayan Nicholas Victor Artamonoff, İstanbul Robert Kolej mezunu ve çalışanıydı. Amatör bir fotoğrafçı olan Artamonoff'un çektiği fotoğraflar Günder Varinlioğlu ve Alyssa Des-Rochers'ın keşfi ile Türkiye'nin uzak, yakın geçmişinin tanığı oldu. Akdeniz'de Bizans'ın izlerini süren Silifke'de Boğsak Adası'nda yüzey araştırmaları yürüten Günder Varinlioğlu 1033 fotoğraftan oluşan bilmeceyi çözdü: "Bu çarpıcı siyah-beyaz fotoğrafları çeken fotoğrafçının kimliği bir muammaydı ve fotoğraflarının sadece yarıya yakını biliniyordu. Arşivlerde, kütüphanelerde, soyağacı yürütülen titiz araştırmalar ve kişilerle yapılan mülakatlar sonucunda Artamonoff 'un hayatı ve kariyeri bir araya getirildi ve fotoğraflarının saklandığı başka arşivler tespit edildi." Kitapta yer alan fotoğraflar 1930-47 "döneminden bu yana dramatik bir değişim geçiren İstanbul kentinin benzersiz bir kaydıdır. Kentsel değişim, mahalleleri, anıtları ve insanları giderek daha da agresifleşen bir dönüşüme uğratıyor. Artomonoff, yaşamın her alanında hızlı bir dönüşümün yaşandığı bir dönemde, fotoğraf makinesiyle anıtların, arkeolojik sit alanlarının, kent manzaralarının, ayrıca turistlerin, uzmanların ve sıradan insanların o anki hallerini yakalamıştı. (...)Böylece fiziksel ortamımızda neleri kaybettiğimizi, neleri koruduğumuzu, daha doğrusu neleri korumayı ve önemsemeyi tercih ettiğimizi daha iyi anlayabiliyoruz."

İslam'da İçki

Arif Tekin

Berfin Yayınları

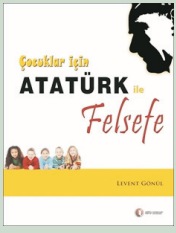
Kutsal Kitaplar, Dinler ve İslamiyet üzerine yaptığı kaynaklara dayalı araştırmalarını bir biri ardına yayımlayan Arif Tekin, "Bilinmeyen Yönleriyle Hz. Muhammed'in Ölümü" adlı yapıtından sonra çarpıcı bir kitapla okuruyla buluşuyor. Arif Tekin'in bu önemli kitabı, var olan verilerden sonuçlar çıkarak Kur'an'da ve diğer İslami

kaynaklarda içki konusunun nasıl işlendiğini, Hz. Muhammed ve en yakın arkadaşlarının içki içip içmediklerini tüm boyutlarıyla ortaya koyuyor. Kur'an'ın içki konusunda teorik olarak Tevrat ve İncil'de var olan bilgilere yeni bir şey ortaya koymadığını ve bütün bu bilgiler eşliğinde içkinin Kur'an'da yasak olmadığı sonucunu çıkarıyor. Arif Tekin, içki yasağının gündemde olduğu, ülkemizde, yapıtıyla bir yandan konuya ışık tutarken, öte yandan da engizisyon kafalılara önemli dersler veriyor. Dünden bugüne ışık tutan özlü sözlere de yer veriyor. Biri de Einstein'dan: "Eğer insanlar sadece cezalandırılmaktan korktukları ya da ödüllendirileceğini umut ettikleri için iyi kalpli iseler, o zaman vay insanlık haline!"

Çocuklar İçin Atatürk İle Felsefe

Levent Gönül

ODTÜ Yayıncılık

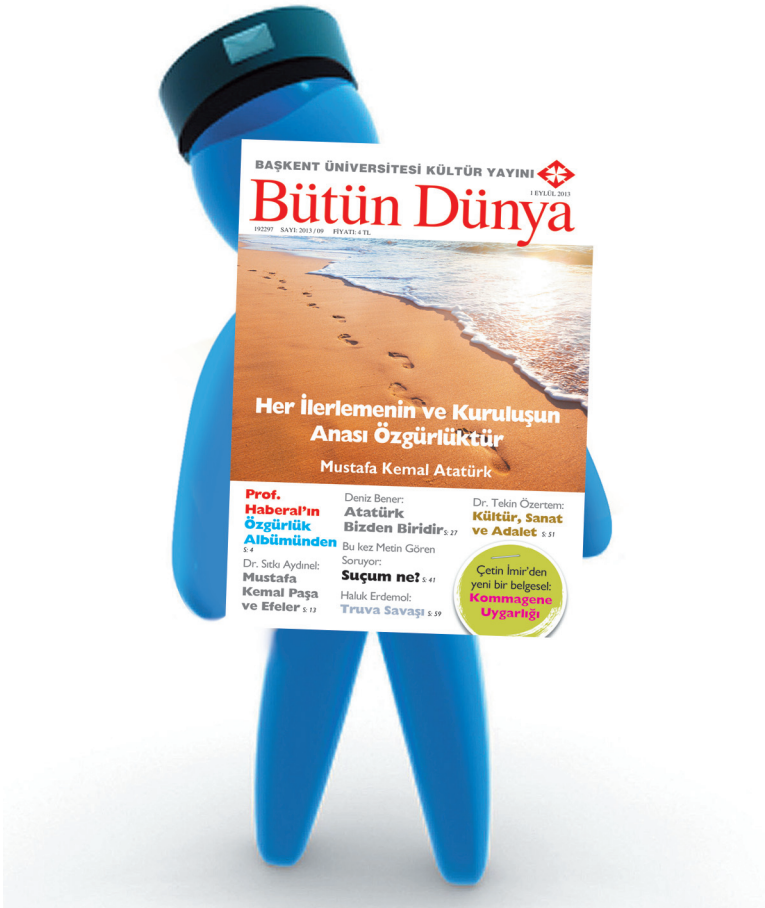
Çocuklar için felsefe, çocuklarla birlikte gerçekleştirilen bir anlam araştırmasıdır. Burada amaç, çocuğa yeni bir bilgi iletmek değil, çocukla onun düşünceleri hakkında onu yargılamadan konuşmak, birlikte akıl yürütmek, çocuğun kendisini değerli hissetmesini sağlamaktır. Çocuklarla Felsefe evde ebeveynler ve okulda öğretmenler tarafından kolaylıkla uygulanabilir. Çocukların iletişim ve yaratıcı düşünme kapasitesini artırarak, onların topluluk içiresindeki yerlerini sağlamlaştırır. Genellikle şu soru sorulur: "Hangi yaştan itibaren yapılabilir?" Çocuklarla sözel iletişime geçilebildiği yaş onunla felsefe yapmaya başlama çağıdır. Çocukla kurulacak doğru birebir iletişim, onun birey olma yolunda atacağı belki de en önemli adımlardan bir tanesi olacaktır. Çocuklar için Atatürk ile Felsefe'nin amacı, çocukların kendileri ve/veya Atatürk hakkında şimdiye kadar edinmiş oldukları bilgileri analitik bir şekilde sorgulamalarını ve yorumlamalarını sağlamak, Atatürk'ün dünya görüşü arasında bir köprü kurmaktır. Kitabın yararlarına gelince: Çocukların eleştirel düşünme ve düşünme becerilerini üst düzeyde tutar. Çocuklar, yeni yaratıcı düşünceler üretmekten ve öne sürmekten çekinmez. Çocukta çevresine ve kendisine ilişkin analitik bir bakış açısı gelişir. Oluşturdukları metinlerin içsel mantığı zenginleşir ve sağlamlaşır, Dikkat eksikliği problemi yaşayan çocuklarda belirgin bir gelişmeye neden olur. Çocuk duygularını düşünce düzeyinde sergilemekten çekinmez. Bur sorunun birden fazla cevabı olabileceği hakkında görüş sahibi olur...

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: DOĞUKAN AKBAY, ANKARA

Bütün Dünya'ya Abone Olun Derginiz Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya derginize abone olmak şimdi çok kolay.
Artık bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla abonelik işlemlerinizi yaptırabilir ve derginizi her ay kapınızdan alabilirsiniz.

Bütün Dünya Abone Servisi:
Tel: (0312) 215 51 27 - 28 Dahili: 313
Gsm: (0536) 634 35 97
E-posta: abone@butundunya.com.tr

Bütün Dünya

BERÇ TOROSER

BİR ŞAİRİN PORTRESİ: ATAOL BEHRAMOĞLU

1937 yılında İstanbul'da dünyaya gelen Berç Toroser, 1960'lı yıllarda Mimar Sinan Akademisi'nde "konuk öğretim görevlisi" olarak, 1970-71 yıllarında da, davet ediliği Fransa'da Calco-Fer Puplicis'deki ressamlara, şef ressam olarak ders verdi. Kaligrafi ve grafik sanatı alanlarında ülkemizin, serbest kaligrafi alanında ise dünyanın önde gelen sanatçıları arasında yer aldı. Celal Bayar Vakfı, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, İlahiyet Fakültesi, Eseyan ve Dadyan Okulları gibi kurumların amblem ve logolarını çizmesi yanısıra, aralarında Alain Delon, Sophia Loren, Jan Claude Van Damn ve Geroge Melili'nin de bulunduğu ünlü birçok kişinin logolarını da çizdi. Haziran 2013'de yaşamını yitiren sanatçı, arkasında 61 kişisel sergilik bir rekor ve yurtdışındaki müzelerde de bulunan birçok portre bıraktı. Şair ve yazar Ataol Behramoğlu'nun yukardaki portresi, Adalar Belediyes'nin sürekli sergisinde yer almaktadır.

ISSN 1301-7608
9 771301 760320